Kaina 2 litai.

LIETUVOS ŪKIS

Mėnesinis visuomenės ūkio ir finansų laikraštis

Nr. 15

1923 m. gruodžio mėn.

Finansų, Prekybos ir Pramonės Ministerijos leidinys.

Turinys:

1. Lietuvos ekonominė padėtis ir 1924 m. biudžetas.
2. Gyvulių ūkio klausimu Lietuvoje — *J. Aleksa.*
3. Mūsų geležinkeliai — *A. Moravskis.*
4. Pajamų ir pelno mokesniai — *Dr. Pr. V. Raulynaitis.*
5. Visuomenės ūkis ir socialinis gyvenimas:
    Bendroji padėtis. Anglija. Vokietija. Prancūzija ir Belgija. Lenkija. Rusija. Čekoslovakija. Skandinavų valstybės. Pabaltmario valstybės. Anglijos ir Vokietijos konkurencija del Pabaltmario valstybių.
6. Lietuvos ūkis ir statistika:
    Iš Kauno biržos *M. Bagdonas.*
    Del Lietuvos ūkio ir finansų padėties — *A. Rimka.*
7. Knygos ir raštai.
8. Atsiųstos paminėti knygos.
9. Sistematizuotas „L. Ūkio“ 1923 m. (8—15 Nr.) turinys.

Su šiuom Nr. siunčiamas nemokamas priedas: „Centr. Statistikos Biuro Biuletenis“.

Kaunas, Valstybės Spaustuvė.

PRANEŠIMAS: Po Naujų Metų „Lietuvos Ūkio“ neredaguosiu.
A. Rimka.

Galima užsisakyti 1924 metams visuomenės ūkio ir finansų mėnesinį žurnalą

„LIETUVOS ŪKIS“

Nuo 1923 m. spalių mėn. „L. Ūkis“ išeina kiekvieno mėnesio gale.

„Lietuvos Ūkis“ turi tikslo gvildenti Lietuvos ūkio ir finansų klausimus ir teikti **informacijų** bei mokslo žinių tiek iš Lietuvos, tiek iš kitų valstybių ekonominio gyvenimo.

„Lietuvos Ūkyj“ spausdinami naujausi statistikos daviniai bei įvairios rūšies medžiaga **iš visų** ūkio ir finansų sričių, o taip pat rinkų apžvalgos, kainų santraukos, valiutų kursai ir k. tiek **iš Lietuvos,** tiek iš kitų valstybiu.

„Lietuvos Ūkį“ leidžia Finansų, Prekybos ir Pramonės Ministerija.

Prenumeratos kaina su prisiuntimu:

	Lietuvoje	Užsieny	Amerikoje
vieniems metams . . .	15 lit.	20 lit.	2 dol.
pusei metų	8 „	12 „	1 dol. 25 cent.
metų ketvirčiai . . .	5 „	7 „	75 „
atskiro numerio kaina .	2 „	2,75	35 „

„Liet. Ukio“ 1922 m. komplektas (Nr. 1—7) kainuoja 10 lit., 1923 m. kompl. **(Nr.Nr. 8—15)—13 litų.**

Atskirų 1922 m. N-rių kaina: Nr. Nr. 1 ir 2—po 1 lt., Nr. 3 ir 6—po 1 lt. 50 c., Nr. 4, 5 ir 7—po 2 lt. 1922 m. vasarą „L. Ūkio“ išleista brošiūra „Lietuvos žemės ūkis ir žemės reforma“. **Kaina 1 lt.** Knygų parduotuvėms bei agentams, pardavinėjantiems žurnalą atskirais Nr. Nr. duodama 20% **komisijos.**

Skelbimų kaina:

Paskutiniuose pusl.		Ant viršelio		Amerikoje	
1 pusl. 100 lit.	1/4 pusl 32 lit.	1 pusl. 150 lit.	1/4 pusl. 50 lit.	1 pusl. 20 dol.—c.	1/4 pusl. 6 dol.—c.
1/2 „ 55 „	1/6 „ 25 „	1/2 „ 80 „	1/6 „ 35 „	1/2 „ 11 „ — „	1/6 „ 4 „ 25 „
1/3 „ 40 „	1/8 „ 20 „	1/3 „ 60 „	1/8 „ 28 „	1/3 „ 7 „ 50 „	1/8 „ 3 „ 25 „
1/16 pusl. 12 lit.		1/16 pusl. 15 lit.		1/16 pusl. 1 dol. 75 c.	

Redakcijos ir administracijos adresas: Kaunas, Maironio gatvė 17.

GERIAUSIA ir PATOGIAUSIA PINIGAMS SAUGOTI VIETA

LIETUVOS PREKYBOS ir PRAMONĖS BANKAS

Telefonas 186 ir 227.

KAUNAS, Laisvės Aleja 66.

Telefonas 186 ir 227.

Seniausias ir didžiausias Bankas Lietuvoj

Atlieka visas bankines operacijas greit ir sąžiningai.

Turi savo skyrius visuose Lietuvos apskričių centruose ir didesniuose miesteliuose ir artimiausių ryšių su Amerikos ir viso pasaulio bankais.

Banko ir skyrių adresas telegramoms: **Lietbank.**

Savo ir kitų šalių pinigais:

Priima indėlius ir perlaidas paštu, telegrafu, draftais, čekais į visas pasaulio šalis.

Moka gerus nuošimčius.

Išmoka perlaidas greitai.

Perka aukščiausiu kursu visų šalių pinigus.

Kas nori teisingo ir greito patarnavimo finansų reikalais, tesikreipia tik į Lietuvos Prekybos ir Pramonės Banką ir jos skyrius.

Lietuvos Ūkis

Mėnesinis visuomenės ūkio ir finansų laikraštis

Nr. 15 | 1923 m. Gruodžio mėn. | III metai

Lietuvos ekonominė padėtis ir 1924 m. biudžetas.

Š. m. lapkričio 30 d. Seimo posėdyje Finansų, Prekybos ir Pram. ministeris p. V. Petrulis padarė pranešimą del 1924 m. biudžeto sąmatos. Pranešime yra tiek daug davinių apie Lietuvos ekonominę padėtį sąryšyj su numatomu 1924 m. biudžeto vykdymu, kad Redakcija randa naudingu tuos davinius ir „Liet. Ūkyj“ paskelbti.

Del stokos vietos pranešimas spausdinamas šiek tiek sutrumpintas.

Red.

Iš pradžių ministeris trumpai nupiešė tą katastrofingą padėtį, kuri buvo pernai vokiečių markei krintant, ir tas atmainas, kurias įnešė savosios litų valiutos įvedimas. Toliau ministeris šitaip kalbėjo:

„Savoji valiuta negali staiga užgydyti tų žaizdų, kurias mūsų valstybės ūkiui ir krašto ūkiui yra padariusios žlugusios pas mus rusų ir vokiečių valiutos. Tos žaizdos reikalauja ilgesnio gydymo.

Bendru ir, sakyčiau, charakteringu visoms mūsų ekonominio gyvenimo sritims šiais metais bruožu tai buvo ūpas ir galvojimas, kad maža apyvartoje litų, tai yra maža gyvų pinigų žmonėse ir dar mažiau kredito, t. y. galimybės gauti pinigų pasiskolinti, kurių taip daug pasijuto reikalingos esančios visos mūsų ekonominio gyvenimo sritys, kaip žemės ūkis, prekyba, pramonė, taip ir transportas. Tai visai suprantama, nes pinigai ir kreditas tautos ūkyje prilygsta tam tikru atžvilgiu kraujui žmogaus organizme. Auksino infliacija kaip tik ir privedė Lietuvą prie apyvartos kapitalo sutirpimo, t. y. prie sumažėjimo vertybių pinigų formoje, ir tuo būdu sumažėjo kredito galimybė. Iš kitos pusės, tik įvedus savąją valiutą labai vaizdžiai paaiškėjo visi tie platūs ir dideli uždaviniai, kurie stojosi Lietuvos ūkiui, norint jam būti tvirtu pamatu nepriklausomai mūsų valstybei ir gausingu resursų šaltiniu, siekiant mūsų tautai vakarų kultūros ir civilizacijos.

Todel šiais metais ėjo labai intensyvus kurimo ir tobulinimo darbas įvairiose mūsų ekonominio gyvenimo srityse, o toks pamatinis darbas reikalauja nemažų kapitalo sumų, kaip kapitaliniams tikslams, taip ir apyvartai. Taigi šitoji aplinkybė ypatingai padarė skaudžiu kredito klausimą.

Žemės ūkis.

Mūsų žemės ūkis, šiais metais atsiekęs kiekybiniu atžvilgiu savo prieškarinio stovio, ypatingai buvo susirūpinęs kokybinio tobūlėjimo klausimu, kuris jam yra pastatytas iš dviejų pusių: pasaulinės rinkos ir vis naujai gimstančių įvairių reikalavimų pas tuos piliečius, kurie yra užimti žemės ūkyje.

Pradėjus mūsų žemės ūkio gaminius betarpiai siūlyti pasaulio rinkai, pasirodė, kad kai kurie iš jų, kaip, pav., kai kurie mūsų auginamieji grūdai, neatinka pasaulinės rinkos reikalavimams, ir todel randama yra sunkenybių, norint juos parduoti. Čia gal ypatingai svarbu yra tai, kad iki šiol Lietuvoje beveik neturėjome elevatorių ir valomųjų punktų, kurie galėtų suvienodinti įvairiuose smulkiuose ūkiuose gaminamas grūdų rūšis, kad galima būtų patiekti tuos grūdus pirkėjui didelėmis masėmis, bet vienodo tipo. Žinoma, kad į tai turėjo didelės įtakos didysis karas ir negalėjimas okupacijos metų kaip reikiant įtrešti žemę, nes nebuvo galima gauti trąšų iš užsienio, ir todel visoj eilėj mūsų žemės ūkių sėklos savo rūšimi sumenkėjo. Todel šiais metais ypatingai buvo susirūpinta mūsų žemės ūkio kultūros kėlimu. t. y. kokybiniu jojo tobulinimu, kad pritaikius mūsų žemės ūkio gaminius prie pasaulinės rinkos reikalavimų. Bet naujos Lietuvos žemės ūkio gamintojo sąlygos, kurios susidarė po karui ir kurios yra ypatingos tuom, kad jos sukelia daug naujų reikalavimų, spyrė tą žemės ūkio gamintoją kiek galima daugiau gauti vertybių iš jo ūkio, kad galima būtų patenkinti kartu su senaisiais reikalavimais ir visą eilę vis naujai ir naujai kylančių reikalavimų, kurie yra gausiai gimdomi naujų politinių ir ekonominių sąlygų.

Šalia to pagrindinio šių metų mūsų žemės ūkio uždavinio, kurį galima pavadinti mūsų žemės ūkio intensyvinimo uždaviniu, galutinai buvo imtasi kritiškai įvertinti pačių mūsų žemės ūkio pakraipų. Visoj platumoj buvo pastatytas klausimas: grūdų, ar gyvulių ir pieno ūkis? Į šį klausimą atsakymas buvo duotas grūdų ūkio nenaudai. Taigi šiuos metus tenka skaityti vienais pirmųjų metų, kada pagrindiniai pradėta keisti mūsų žemės ūkio politiką, atsisakant, kiek galima, nuo grūdų gaminimo ir pereinant, kiek galima, prie gyvulininkystės ir pienininkystės. Tai uždavinys, kurio, žinoma, nėra galima įvykinti vienais metais, bet neklystant galima tvirtinti, kad šitas pagrindinis žemės ūkio politikos klausimas šiemet pas mus buvo pastatytas kuoaiškiausiai ir kuogriežčiausiai. Nėra abejonės, kad po vienų kitų metų Lietuva turės teigiamų žemės ūkio nauju keliu vedimo rezultatų*).

Tuo tarpu gi tenka charakterizuoti mūsų žemės ūkį, kaipo perdėm grūdų ūkį plius tam tikroj daly linų ūkį. Tą aiškiai patvirtina ir įvairių javų pasėlių plotai. Būtent: iš viso šiais metais pasėlių plotas Lietuvoje sudarė 1.365.500 ha (1909—1913 m. tas plotas buvo 1.308.900, taigi šiais metais pasėlių plotas pralenkė prieškarinius metus). Pirmąją vietą,

---

***) Žiūr. šiame „L. Ūkio“ nr. spausdinamą rašinį „Gyvulių ūkio klausimu Lietuvoje“. Red.**

žinoma, užima pasėlių ploto atžvilgiu rugiai — 583,5 tūkstanč. ha, toliau eina avižos — 330,3 tūkstanč. ha, miežiai — 175 tūkstanč. ha, bulvės — 143 tūkstanč. ha, kviečiai — 81,6 tūkstanč. ha ir linai — 52,1 tūkstanč. ha. Turint omeny, kad prie dabartinės mūsų žemės ūkio kultūros vienas pasėlių ha duoda apie 20—25 centnerius grūdų, apie 220—250 centnerių bulvių ir apie 10—12 centnerių linų ir sėmenų, gaunama yra, atskaičius sėklą ir vietinį suvartojimą, šis perteklius, kuris gali būti suvartotas Lietuvoje pramonės reikalams ir eksportavimui į užsienį.

	tūkstančiais centnerių.
rugiai	1.987,7
kviečiai	761.9
miežiai	683,4
avižos	467,0
žirniai	506,5
bulvės	6.064,0
linų pluošto	329,0
" sėmenų	187.5
Viso bendrai	10.987,0

Žemės ūkio gamybos intensyvinimas, be abejonės, yra galimas tik turint pakenčiamas vidaus arba užsienio rinkas, t. y. vietas, kur galima būtų gamybos perteklių tinkama kaina realizuoti. Tenka todel paliesti mūsų žemės ūkio gaminių kainas krašto viduje ir eksportuojant tuos gaminius į užsienį.

Visų pirma kyla klausimas, kaip atrodo mūsų dabartinės žemės ūkio produktų kainos, palyginus su prieškarinėmis kainomis. Turimomis žiniomis, šių metų rugsėjo, spalių ir lapkričio mėn. tenka konstatuoti, kad gaunama yra gan margas vaizdas. Imant 1913 m. kainas pagrindan ir skaitant jas 100, š. m. rugsėjo, lapkričio mėn. gausime sekančius skaičius, charakterizuojančius kainas:

	rugsėjis	spalis	lapkritis
I. Javai ir lauko augalai.			
1. rugiai	104,0	107,2	123,3
2. kviečiai	124,7	120.9	139,2
3. avižos	97,5	99.2	117,4
4. miežiai	98,4	100,8	119,0
5. žirniai	105,0	107,8	120.1
6. bulvės	106,8	88,6	92,0
7. sėmenys	140,4	160,7	170.9
8. linai	167,9	166,0	180.4
II. Pašaras.			
1. šienas	97,9	110,6	120,6
2. šiaudai	86,7	86,7	106,7
3. sėlenos	82,2	82,4	91,9
III. Gyvuliai.			
1. darbo arklys	100,8	94,7	90,2
2. karvė melžiama	89.6	77,7	72,6
3. avis suaugusi	76,5	67,9	60,7

Iš šito yra matyti, kad kai kurie ūkio produktai, kaip avižos, miežiai, pašaras ir gyvuliai dar spalių mėn. buvo pigesni, negu prieš karą. Bet lapkričio mėn. ir tos kainos beveik visos išsilygino. Eilė kitų produktų yra gerokai savo kaina prašokusi prieškarines kainas, pavyzdžiui, kviečiai, sėmenys ir linai.

Bet šitos kainos Lietuvoje yra labai įvairios įvairiose vietose, kas liūdija, kad mūsų vidaus prekyba dar silpnai yra suorganizuota ir kad netobulas yra vidaus transportas. Todel mūsų žemės ūkio gamintojui blogas kelias yra vienas didžiausių jo priešu, kuris labai aukštame laipsny, iš vienos pusės, numuša jo gaminio kainą, iš kitos pusės — labai pakelia jojo perkamųjų produktų kainas.

Įvairiose pasaulinės rinkos vietose grūdų kainos spalių mėn. irgi buvo gana įvairios, bet pažvelgus, koks skirtumas kainose yra, pav., kviečių Kaune ir kitose pasaulio vietose, tai teks konstatuoti, kad mūsų kauniškės kviečių kainos prašoka kartais Amerikos, Kanados, Argentinos, Belgijos ir Italijos kainas, kas liūdija, kad šiemetinės mūsų žemės ūkio produktų kainos, išskyrus gyvulius, yra aukščiausios šiuo metu, kokiais tik galima pasaulinėj rinkoj būtų gauti. Todel kainų atžvilgiu mūsų žemės ūkis nieko ypatingo laimėti nebegalėtų ir jam tik lieka vienas kelias, siekiant ekonominės gerovės: gaminti du tris grūdus toje vietoje, kur dabar buvo gaminamas vienas grūdas, auginti kelis gyvulius, kur dabar buvo auginama vienas gyvulys, stengtis gauti 10 literių pieno ten, kur dabar kartais nė vieno literio negaunama ir taip toliau.

Prekyba.

Viena svarbiausių vienetų mūsų ekonominiame gyvenime, kaip ir finansiniame, užima mūsų prekyba su užsieniais. Tenka prisipažinti, kad iki šių metų lapkričio mėn. mūsų statistika apie prekybą su užsieniais turėjo šiokių tokių netobulumų ir tik lapkričio mėn. pradedant tos žinios renkamos, prašalinus pirm buvusius netobulumus. Bet ir turimomis žiniomis gaunamas yra gana aiškus vaizdas mūsų prekybinio balanso su užsieniais. Tas balansas šių metų pirmoje daly, ypač žiemos mėnesiuose, buvo mums šiek tiek pasyvus, bet vasaros galop jis išsilvgino ir darosi mums aktyviu. Būtent,

	išvežimas	įvežimas
	(tūkstančiais litų)	
sausis	7.490,4	10.625,9
vasaris	6.842,6	9.471,5
kovas	7.901,9	11.984,4
balandis	13.192,4	13.922,5
gegužis	13.540,2	13.912,7
birželis	14.065,4	13.605,0
liepos	12.371,6	12.875,1
rugpiūtis	12.378,9	12.201,6
rugsėjis	11.397,8	12.543,0
Viso	99.181,2	111.147,2

Šių metų pirmosios dalies mūsų prekybos balanso pasyvumas kilo del keletos priežasčių. Vyriausia jų buvo tai tam tikra prekių kainų konjunktūra Vokietijoj, kuri radosi del staigaus markės kurso kritimo ir kuri leido mūsų pirkliams, tik ką perėjusiems prie aukso valiutos, patogiomis sąlygomis tas prekes pirkti ir net sudaryti gana žymias tų prekių atsargas ateičiai. Be to, žinoma, savo rolę suvaidino įvairūs valstybės užpirkimai užsieniuose, kurie šių metų pirmoj pusėj ypatingai intensyviai buvo daromi, tobulinant susisiekimo priemones ir kitas valstybės ūkio šakas, kurias markės gadynėje del biudžeto sumų iš esmės nepastovumo, nebuvo galima tinkamai ir reguliariai aprūpinti. Pats gamybos procesas Lietuvoje ir jo rezultatų realizavimas taip pat turi nevienodos įtakos į mūsų prekybos balansą įvairiais metų mėnesiais. Rudens ir žiemos mėnesiais yra daug daugiau parduodama ir eksportuojama į užsienį, negu, sakysime, balandžio-gegužės mėnesiais, iki kurio meto beveik visas praėjusių metų derlius esti realizuotas. Taigi galima manyti, kad prekybos balansas paskutiniais šių metų mėnesiais nebeturės pasyvumo, kurį jis turėjo šių metų pirmoj pusėj, nes čia kaip tik eis mūsų žemės ūkio produktų realizavimas ir vargu ar begalima yra laukti, kad mūsų pirkliai mėgintų ir toliau daryti tokias dideles prekių atsargas, kokias yra padarę šių metų pirmoj daly.

Iš esmės sunku būtų kalbėti apie kokį nors nuolatinį žymesnį mūsų prekybos balanso pasyvumą, nes beveik 85% mūsų krašto gyventojų skaičiaus yra užimti žemės ūky ir savo individualius biudžetus perkant ir parduodant taip tvarko, kad negali jokiu būdu pirkti daugiau, negu kad jis turi resursų, gautų iš jojo gaminių pardavimo. Taigi 85% mūsų valstybės gyventojų, geležinių dėsnių valdomi, veikia į mūsų prekybos balansą tuo būdu, kad neleidžia jam pavirsti chroniškai pasyviu.

Mūsų šimečiame išvežime pirmą vietą užėmė miško medžiaga, kurios per 9 mėnesius išvežta už 32,9 milijonų litų. Beveik visa šita medžiaga išvežta daugiau ar mažiau apdirbtoje formoje ir neapdirbtų medžių toj sumoj yra tik už 6,39 milijonus litų. Antrą vietą užima maisto produktai: javai, miltai, kiaušiniai, mėsa ir pieno produktai. Viso per 9 mėnesius išvežta už 22,28 milijonų litų. Po to seka linai ir sėmenys — 14,52 milijonai, gyvuliai ir paukščiai-- 8,58 milijonai, gyvulių produktai — 9,69 milijonai, pašaras — 5,83 milijonai, skarmalai — 3,05 milijonai ir eilė smulkesnių objektų, dominuojančios reikšmės mūsų išvežimui neturinčių. Palyginus mūsų išvežimą su panašaus tipo žemės ūkio kraštais, krinta akin, kad mes nedaug išvežame gyvulių ir jų produktų, pieno produktų ir paukščių bei jų produktų. Šitame kaip tik atsispindi mūsų žemės ūky grūdų ūkio sistema ir matomos yra didelis naujos ūkio sistemos perspektyvos.

Įvežime pirmą vietą užima manufaktūros dalykai, kurių per 9 mėnesius įvežta už 32,39 milijonų litų, po to eina maisto produktai (cukrus, druska, silkės ir kt.) — 22,5 milijonai litų, žemės ūkio ir šiaip mašinos-- 15,07 milijonai litų, chemijos produktai (didžioje dalyje trąšos) — 7,97 milijonai litų, gyvulių produktai — 7,88 milijonai litų, mineraliniai dirbiniai (tame skaičiuje ir anglys) — 7,33 milijonai litų ir po to seka visa eilė kitų prekių, kaip žibalas, nafta, benzinas, tepalas, galanterija, įvairūs medžio dirbiniai, veisliniai gyvuliai, sėklos ir t.t.

Jeigu įsižiūrėti, kiek įvežta pav., manufaktūros audinių skiltyje, tai teks pastebėti, kad per 9 mėnesius įvežta 10,63 milijonų meterių. Iš to galima aiškiausiai matyti, kad prekių įvežimas šiais metais pas mus del virš nurodytų priežasčių buvo visai nenormalus ir neišeinąs iš krašto normalaus vartojimo.

Mūsų išvežimas, bendrai, iš metų į metus turi žymios augimo tendencijos. Imant vertybės atžvilgiu, per pirmuosius 9 mėnesius paskutiniųjų 3 metų mūsų išvežimas buvo 42,23 milijonai litų, 59,14 milijonų litų ir 99,18 milijonų litų. Lyginant išvežimą paskutiniųjų trijų metų svorio ir kiekio atžvilgiu, gaunama sekančios skaitlinės: linų pluošto — 18,39 ir 65 tūkstančiai centnerių, javai ir miltai — 12, 117, 222 tūkstančiai centnerių, pašaras — 0,4, 59, 205 tūkstančiai centnerių ir t.t. Šiemet tik kiaušinių per 9 mėnesius 9 milijonais mažiau išvežta, negu praėjusiais metais, bet 10 milijonų daugiau, negu užpraėjusiais metais. Mažiau šiek tiek išvežta sėklų ir kai kurių smulkesnių išvežimo objektų. Bet bendras išvežimo kiekis ir kaina kasmet auga, ir šių metų išvežimas, palyginus su 1921, kainos žvilgsniu išaugo 134,8%, o su praėjusiais metais išaugo 67,7%.

Mūsų vidaus prekyba taip pat kasmet auga, ką galima matyti iš metinio prekybos įmonių augimo, būtent, mokesnių dokumentų prekybos įmonėms per pastaruosius keturius metus buvo išduota sekantis skaičius:

Kuriais	Prekybos įstaigų skaičius rūšimis.						
metais	I.	II.	III.	IV.	V.	Išneš.	Viso.
1920	333	3.609	8.215	727	271	575	13.730
1921	370	4.416	10.043	1502	254	697	17.282
1922	369	4.309	9.772	1476	325	586	16.837
1923	399	5.585	10.713	1796	544	699	19.736

Taigi mūsų prekybos įmonių skaičius auga, ypatingai vidutinio didumo, t. y. auga įmonės, imančios patentus prekybai II ir III rūšies. Bendras tų įstaigų skaičius paskutinių keturių metų bėgyje iš 13.730 išaugo iki 19.736. Sunku būtų atsakyti į klausimą, ar tos prekybos įstaigos taip pat intensingai vystosi ir kokybiniu atžvilgiu, t. y. apyvartų didumo ir vartotojų aptarnavimo atžvilgiu. Bet tas labai žymus prekių kainų svyravimas įvairiose Lietuvos dalyse, apie kurį minėjau pirmiau, neliūdija, kad mūsų vidaus prekyba tobulėtų kokybiniu atžvilgiu. Į mūsų vidaus prekybos kokybę net ir vartotojų kooperacija iki šiol žymesnės įtakos dar nesuspėjo padaryti. Tiesa, vartotojų bendrovių iki šių metų spalių mėn. buvo įsikūrusių 425, iš jų likvidavosi 26, ir šiuo metu veikiančių yra 399. Tai, žinoma, neužtektinas skaičius, kad galėtų padaryti žymios įtakos mūsų vidaus prekybai, tuo ypač, kad tos mūsų vartotojų bendrovės, kaip savo narių skaičium, taip ir savo kapitalų sumomis, nėra labai stiprios.

Pramonė.

Mūsų pramonė, nors ir gana nepalankiose sąlygose, bet iš metų į metus po didžiojo karo auga. Garo katilų atžvilgiu mūsų pramonė prieš karą charakterizavo skaitlinė 689. Praėjusiais metais garo katilų skaičius mūsų pramonėje buvo 1.077, su 17.872 šildymo paviršiaus ketvirtainiais meteriais, o šiais metais 1.155 garo katilai su 18.777 šildymo paviršiaus ketvirtainiais meteriais.

Prieš karą Lietuvoje, einant gubernatorių apyskaitomis, buvo 3.134 pramonės įstaigos. 1920 metais toji skaitlinė nupuolė iki 2.474. Po to kas met pramonės įmonių skaičius augo sekančiu būdu: 4011, 4158 ir šiais metais 5.402. Taigi dabartinis Lietuvos pramonės įstaigų skaičius yra beveik pusantro karto didesnis, negu jis buvo prieš karą, bet jeigu pažvelgti, kiek darbininkų užimta prieš karą ir dabar (fabrikų inspekcijos žinios), tai teks pastebėti, kad darbininkų skaičius ne tokiu greitumu auga, kaip įmonių skaičius. Išaugo pluošto apdirbimo įmonių skaičius iš 6 prieškarinių iki 19 šiuo metu, išaugo popierio išdirbimo ir poligrafijos, taip pat išaugo medžio dirbimo grupė, išaugo metalo apdirbimo grupė įmonių skaičiaus atžvilgiu, bet sumažėjo darbininkų skaičiaus atžvilgiu, išaugo taip pat ir visos kitos grupės, mineralų išdirbinių, gyvulių organiškų dalykų apdirbimo, skonio ir maisto, chemiškų išdirbinių ir įvairios kombinuotos įmonės. Bet, žinoma, mūsų pramonė žengia dar tik pirmuosius savo žingsnius ir prieš ją atsidaro dar nemažai naujų perspektyvų, apdirbant kiek galima galutinai bent tą žalią medžiagą, kurios taip gausiai tiekia mūsų žemės ir miškų ūkis.

Transportas.

Apie transporto reikšmę netenka daug kalbėti, nes tai ir savaime yra aišku ir jojo reikšmė pasidarė pas mus plačiai populiari. ieškant geresnių rinkų mūsų produktams.

Pirmoj eilėj, žinoma, stovi mūsų geležinkeliai. Nors dabartinioji mūsų geležinkelių sistema ne pilnai pritaikinta yra prie mūsų krašto ekonominių reikalų, bet ir jie dabartiniame savo sąstate atlieka kas kart vis didesnį ir didesnį transportavimo darbą. Vien per šių metų pirmuosius penkius mėnesius mūsų geležinkeliais yra pervežta 872.791 keleivis ir 413.880 milijonų kg bagažo ir krovinių. Geležinkelių veikimas kas met pas mus auga, kaip traukinių skaičium, taip ir jų ridos atžvilgiu. Taip per 8 mėnesius praėjusių metų ir šių metų traukinių kiekybė buvo šiokia: 8.490 ir 11.103. Ridos kilometrų už pirmuosius 8 mėnesius praėjusių metų buvo 995.455, šiais gi metais per 8 mėnesius buvo 1.251.764. Tas tik liūdija mūsų ekonominio gyvenimo intensyvėjimą ir didėjantį gyvumą.

Mūsų upės taip pat atlieka didelį transporto darbą, kaip keleivių taip ir prekių vežiojimą. Tiesa, mūsų upės nepilnai dar atsiekia prieškarinio keleivių vežiojimo skaičiaus ir taip pat prekių vežiojimo skaičiaus. Bet kas met artinamasi prie prieškarinio stovio gana greitais žingsniais. Tas ypatingai reikia pažymėti, nes mūsų didžiosios upės šiuo laiku neturi tranzitinio darbo, kokį jos turėjo prieš karą. 1914 m. Kauno vandens rajone keliavo 186,547 keleiviai. 1920 m. ir po to sekusiais keleivių skaičius tūkstančiais mūsų upėmis buvo štai koks: 114,3, 153,3, 161,6 ir 180,1. Paskutinė skaitlinė dar necharakterizuoja pilnai šių metų, nes navigacija nėra dar pasibaigusi. Miško medžiagos 1920 metais festmeteriais pervežta 287,740, šiais gi metais 412.103 festmeterių. Šiap prieš karą prekių Lietuvos upėmis buvo pervežta 29,04 milijonų kilogramų, šiais gi metais — jau yra pervežta 16,2 milijonų kilogramų.

Mūsų plentų tinklas nėra išplėstas lygiai visose Lietuvos dalyse, todel susisiekimas jais daugiausia reikšmės turi buvusioje Suvalkijoje, dalinai buvusioje Vilniaus rėdyboje, kitose gi Lietuvos dalyse plentai del jų nebuvimo reikšmės neturi. Todel svarbu yra kuogreičiausiai privesti mūsų vieškelių tinklas tokion padėtin, kad jis galėtų atstoti nesamuosius plentus ir tuo būdu padarytų galimu apskritus metus lengvą prekių ir keleivių cirkuliaciją visoj Lietuvoj. Tinkami mūsų keliai yra būtina sąlyga mūsų gamybos pirmyneigai ir prekybos vystimuisi. Neturint gerų kelių, nėra ko ir manyti pakelti žemės ūkio kultūrą ir išvystyti prekybą. Bet tas, matyti, jau yra plačiai pas mus suprastas dalykas, nes Valstybė asignuoja žymias sumas geležinkelių tobulinimui ir jų tinklo didinimui, taip pat plentų atnaujinimui; reikia tik, kad savivaldybės tinkamai sutvarkytų vieškelius ir padarytų juos lengvai pravažiuojamais net rudens metu.

Prisiglaudus Klaipėdos kraštui prie Didžiosios Lietuvos, Klaipėdos uostas nuo šių metų pavasario tapo vienu iš svarbiausių mūsų prekybos ir mūsų transporto faktorium. Politiniai įvykiai ankstybame pavasaryje Klapėdos krašte vienam kitam mėnesįui atsiliepė neigiamai į Klaipėdos uosto veiklumą. Bet politiniai padėčiai Klaipėdos krašte nusistovėjus, uostas ūmai ėmė atgyti ir laivų judėjimas žymiai augti. Čia pravartu susipažinti su Klaipėdos uosto veikimu paskutiniais prieškariniais metais, pirmiausiais pokariniais, po to kaip Klaipėdos uostas vystėsi, valdant tą kraštą Santarvės atstovui, ir kaip jis vystosi, prisiglaudus Klaipėdos kraštui prie Didž. Lietuvos.

Minimais čia metais **laivų atvykimas Klaipėdos uostan ir jų tonažas** buvo sekantis:

Metai.	Laivų skaičius.	Tonažas (kub. metr. netto) tūkstanč.	Reg. tonų netto tūkstančiai.
1912	820	850,9	300,7
1913	789	858,1	303,2
1919	449	318,4	112,5
1920	790	432,9	183,0
1921	669	431,1	148,8
1922	709	564,8	199,6
1923	569	480,2	169,7

už 9 mėn.

Arba imant vidutiniai per mėnesi tie skaičiai buvo

1912	68,3	70,9	25,1
1913	65,8	71,5	25,3
1919	37,4	26,5	9,4
1920	65,8	36,1	12,8
1921	55,8	35,1	12.4
1922	59,1	47,1	16,6
1923	56,9	48,0	17,0

Iš šitų skaičių yra matyti, kad šiais metais Klaipėdos uostas, prisiglaudus Klaipėdos kraštui prie Didž. Lietuvos, nežiūrint tos depresijos, kuri del politinių įvykių Klaipėdos krašte neleido Klaipėdos uostui normaliai veikti, žymiai pralenkė 1919, 1920 ir 1921 metus ir pralenks praėjusius metus, kaip tonažo atžvilgiu, taip ir reg. tonų netto atžvilgiu. Tiesa, ir šiais metais Klaipėdos uostas, kaip pirmaisiais pokariniais metais, atsiliko nuo prieškarinio jojo veiklumo, bet nelabai žymiai, ir iš to, kaip šiemet Klaipėdos uostas veikė Lietuvos Valstybės ribose, galima neperdedant tvirtinti, kad neužilgo bus atsiektas prieškarinis stovis.

Šiais metais Klaipėdos uostui buvo ypatingai nepalankios sąlygos, nes viena žymi Lietuvos eksporto dalis, galima pasakyti, žymiausioji jo dalis, dar tebėjo per kaimyninius uostus, nes tuose kaimyniniuose uostuose buvo Lietuvos eksportininkų ir importininkų nusisamdyta kontoros, išnuomuoti sandėliai, sudarytos sutartys su ekspediavimo firmomis ir todel negalima buvo staiga žymią eksporto dalį nukreipti per Klaipėdą. Taip pat ir geležinkelių veikimas Lietuvoje del to, kad jų dalis Klaipėdos krašte iki vidurvasario buvo administruojama Karaliaučiaus direkcijos, nebuvo technikos atžvilgiu palankus Klaipėdos uostui ir dabar dar, nežiūrint ilgų derybų, mūsų geležinkelių Direkcijos su Karaliaučiaus direkcija nėra dar normalaus ir betarpio susisiekimo geležinkeliais tarp Klaipėdos ir Tilžės. Visa tai, žinoma, neigiamai veikia į Klaipėdos uosto veikimo augimą ir jeigu vistik, nežiūrint tų kliūčių, tas veikimas uoste šiais metais augo, palyginant su praeitaisiais metais, tai tas dar kartą liūdija, kad Klaipėdos uostas atrado galų gale tikrą savo veikimui kelią. Mažėjant ir nykstant toms kliūtims, kurias aš trumpai paminėjau, kaipo stovinčias skersai kelio Kliapėdos uosto vystimusi, Klaipėdos uostui atsidaro visai gražios perspektyvos.

Kreditas ir valiuta.

Opiu ir sunkiu apsireiškimu šįmečiame mūsų ekonominiame ir finansiniame gyvenime buvo kredito klausimas. Nors Valstybė jokių reikalavimų mūsų vidaus kredito rinkai nestatė, t. y. juom nesinaudojo, ir net nemėgino naudotis, bet toji kredito rinka pas mus buvo ir dar tebėra palyginamai labai nepalanki mūsų žemės ūkiui, pramonei ir prekybai del to, kad kredito reikalavimai daug kartų perviršija kredito pasiūlymus. Tas ir sudarė tą nepaprastą kredito ir pinigų brangumą šiais metais pas mus. Šitame atsitikime kredito ir pinigų klausimą, kuris yra vyriausias pagrindas by kokiam ūkiškajam veikimui, kaip tik ir atsiliepė savosios valiutos įvedimo pavėlavimas ir leidimas didžiajajai mūsų apyvartos kapitalų daliai nueiti niekais, kaip nuėjo niekais pats auksinas.

Jeigu pažvelgti į mūsų akcinių bankų pamatinius kapitalus, išskyrus Lietuvos Banką, kurių suma š. m. spalių 1 dienai kartu su atsarginiais kapitalais siekia 24,52 milijonų litų, ir pažiūrėti, už kokią sumą tie bankai turi kilnojamojo ir nekilnojamojo turto, tai teks pamatyti, kad veik visas akcinis bankų kapitalas yra sudėtas į kilnojamą ir nekilnojamą turtą, nes atatinkamuose aktyvo straipsniuose šita suma siekia 21,6 milionų litų. Taigi akciniai bankai savo pagrindiniais kapitalais jokios žymesnės įtakos į kredito rinką turėti negalėjo, nes jų kapitalai laikomi yra nelengvai realizuojamoje formoje. Indėlių sumos tuose akciniuose bankuose šiais metais keitėsi šiuo būdu:

	Indėliai.	
	Aprėžt. ir neaprėžtam laikui.	Einamosios sąskait.
Sausio 1 d.	414,000	5,137.000
Balandž. 1 d.	704.000	5.147.000
Liepos 1 d.	1.271.000	7.565 000
Spalių 1 d.	749.500	11.305.400

Iš šito yra matyti, kad mūsų komerciniai bankai turėjo pradėti šiemet savo operacijas investavę savo pagrindinius kapitalus į kilnojamąjį ir nekilnojamąjį turtą, o indėlių turėdami kuomažiausias sumas, viso vos 6 milijonus litų. Trims metų ketvirtdaliams sukakus, indėlių suma išaugo dvigubai ir pasiekė 12 mil. litų. Tai štai kaip palyginamai mažai teturi svetimų pinigų mūsų akciniai bankai, kuriais jie tik gali daryti savo operacijas. Todel suprantama, kad kreditavimo sąskaitos ir jų aktyvuose negalėjo būti žymios, nes jos tegali būti paremtos indėlių pozicijomis pasyve ir kitais pasyvo kreditais. Bet ir šituo keliu gautųjų kredito sumų akciniuose bankuose terandame labai apribotas sumas. Šitos sumos yra banko kreditai kitose kredito įstaigose ir kituose bankuose perdiskontuoti vekseliai bei kiti dokumentai. Tokių sumų vaizdas sekantis:

	Perdisk. veksel. ir dokum.	Paskolos kredito įstaigose.
Sausio 1 d.	2.433.000	4.500.000
Balandžio 1 d.	5.429.000	10.757.000
Liepos 1 d.	5.308,000	9.127 000
Spalių 1 d.	4.701.000	12.520.000

Taigi, kredito keliu akcinių bankų gautosios sumos irgi nėra labai žymios. Šių metų pradžioje mūsų akciniai bankai tokių kreditų yra turėję maždaug 7 mil., spalių gi 1 d. toji suma išaugo iki 17,2 mil. litų. Tuo būdu bendra mūsų akcinių bankų svetimųjų pinigų suma, kuriais jie verčiasi, darydami kredito operacijos, siekia 30 mil. litų. Lietuvos Banko duodamieji kreditai tuo pat metu augo, prasidėję šiais metais 9,56 mil. litų ir pasiekė spalių m. 1 d. 13,62 mil. litų. Bendra kreditų suma visų mūsų akcinių bankų š. m. spalių 1 d. siekė 43 mil. litų. Tai, galima sakyti, beveik perdėm kreditai prekybai ir pramonei, žemės ūkis tuo tarpu dar normalėsnio kredito pas mus neturi.

Tiesa, nepaprastai gausiai kūrėsi šiemet žemės ūkyje smulkaus kredito bankai; rugsėjo mėn. galan jų skaičius pasiekė 145, tuo tarpu, kaip prieš įvesiant savo valiutą tokių smulkaus kredito įstaigų mūsų žemės ūkyje buvo 13. Nesant tuo tarpu specialaus žemės banko, kurio statutas tuo tarpu dar tebėra Žemės Ūkio ir V. Turtų M-jos ruošiamas, žinoma, smulkaus kredito bankai mūsų žemės ūkiui tegali duoti silpną pagalbą. Bet jau patį faktą staigaus ir gausaus kredito koperatyvų žemės ūkyje steigimąsi tenka sveikinti, nes žymesnis jų skaičius palengvins ir padarys galimu platesnį veikimą Valstybiniam Žemės Bankui, kuris, nėra abejonės, galės pradėti veikti nuo ateinančių metų pradžios.

Normalėse sąlygose, esant tokiam dideliam kredito reikalavimui, kokį mes matome šiais metais Lietuvoje, kredito pasiūlymas turi atsirasti iš užsienio, nes kreditas pasauliniame ekonominiame santykiavime ne kuo skiriasi nuo kitų ekonominių vertybių ir taip pat pasiduoda siūlymo ir reikalavimo įstatymui. Kur daugiau reikalaujama ir kur daugiau mokama, ten ir plaukia kapitalas bei kreditai. Tokiu būdu, imant normales ekonomines ir politines sąlygas, kredito stoka Lietuvoje ilgą laiką būti negalėtų, nes jis, einant ekonominio gyvenimo dėsniais, turėtų suplaukti iš užsienio. Bet šie metai, kaip jau buvo pažymėta, tuom yra ypatingi, kad gyvenami yra pirmieji savosios valiutos metai ir todel užsienio kapitalas turi gerai prisižiūrėti naujoms mūsų ekonominio gyvenimo salygoms, įsitikinti valiutos pastovumu, ekonominio gyvenimo stabilizavimusi ir tik tuomet išdrįsti žengti Lietuvos teritorijon. Šalia to, mums yra reikalinga, kad politinės ir socialės salygos mūsų Valstybės viduje ir tarptautinės salygos, kuriose tenka būti Lietuvai, būtų aiškios ir pastovios. Kol šita sąlyga nėra pilnai įkūnyta, atsižiūrint į mūsų kai kuriuos ginčytinus politinius klausimus tarptautinėje plotmėje, nėra galima reikalauti, kad užsienio kapitalas, net įsitikinęs mūsų ekonominio gyvenimo nusistovėjime naujose salygose, be baimės plauktų Lietuvon.

Bet jau ir šiais metais užsienio kapitalas pradėjo plaukti Lietuvon, iš karto, tiesa, gana atsargiose formose, bet su pagrindu galima manyti, kad tos užsienio kredito plaukimo formos greit bus drąsesnės ir mūsų kraštui bus gausesnės ir patogesnės. Aš turiu priminti, kad visa eilė mūsų, prekybos, pramonės ir kredito įstaigų vis daugiau ir daugiau gauna galimybės kredituotis užsieniuose. Pastaruoju laiku mūsų žemės ūkiui per mūsų žemės ūkio organizacijas patiektas yra Švedų nemažas kreditas, veislinių gyvulių ir mašinų pavydale. Visa tai tik patvirtina pirm pasakytąjį, kad užsienių kapitalas, geriau įsižiūrėjęs į mūsų ekonominį gyvenimą, vis drąsiau ir drąsiau eis mūsų kraštan.

Del mūsų valiutos netenka daug ko naujo pasakyti, nes visus šiuos metus ji išsilaikė pastovioje pozicijoje ir pilnai patikrino tų principų sveikumą ir tikrumą, kuriais einant ji buvo sukurta. Jeigu š. m. pradžioje litų apyvartoje buvo tiktai 33,5 mil., tai š. m. spalių 1 d. toji suma pasiekė 53,56 milijonų litų, ir šiuo metu šita suma jau perviršija 60 milijonų litų. Ir tai vis prisilaikant Lietuvos Bankui vien auksu leidžiamų banknotų padengimo principo. Jeigu nebūtų padaryta tokio stambaus prekių užpirkimo Vokietijoje, apie kurį aš jau kalbėjau, ir už kurias teko ne vieną dešimtį milijonų litų išmesti į užsienius, t. y. jų aukso padengimą, ir jeigu nebūtų tekę taip pat ir mūsų Vyriausybei šiais metais daryti eilę užpirkimų užsienyje, tai aišku, kad šiuo metu auksu padengtųjų litų apyvartoje mes turėtume mažiausiai 100 milijonų. Atsižiūrint į tai, kokiu greitumu pradėjo pastaruoju laiku plaukti auksas ir pastovi valiūta į Lietuvos Banko sandėlius, galima manyti, kad dar iki šių metų galo Lietuvos Banko aukso ir svetimos valiutos fondas žymiai žengs pirmyn. Lietuvos Bankas, kaip yra matoma iš šito, nors neskubėdamas, bet tvirtais žingsniais eina pirmyn, didindamas savo aukso fondą, didindamas emisiją ir įsigydamas vis daugiau ir daugiau finansinės reikšmės, kaip pas mus Lietuvoje, taip ir užsieniuose.

Tai štai bendrais bruožais tos ekonominės sąlygos, kuriose teko vykinti šių metų mūsų Valstybės biudžetą.

Specialės mūsų šių metų biudžeto vykinimo sąlygos.

Vykdant šįmetį mūsų biudžetą, apart minėtų bendrų ekonominio charakterio sąlygų, teko turėti reikalo ir su specialėmis salygomis.

Viena iš tokių sąlygų yra daugiau politinio charakterio. Paleidus pirmąjį Seimą ir sugaišus atatinkamą laiką naujiems rinkimams, šių metų Valstybės biudžetas tebuvo priimtas Seime vos vasaros viduryje. Priėmus biudžetą Seime su tam tikromis pataisomis, teko nuo antros metų pusės vykinti jį kitoniškose sąlygose ir kitonišku tempu. Antra svarbi nepaprasta biudžeto vykdymo sąlyga yra toji, kad tam tikros pajamos, pav. žemės mokesnis, įstatymu tebuvo pagrįstos tiktai šių metų gale. Todel ir žemės mokesnio išieškojimas negalėjo būti tinkamu būdu atliktas. Trečia ypatinga šių metų biudžeto vykdymo sąlyga yra ta, kad visa eilė mokesnių teko mokėtojams išdėstyti ir jų išieškojimas ypatingai susikaupė metų pabaigai. Šitoji sąlyga yra tiesioginė markės viešpatavimo pas mus pasekmė. Ir dar reikėtų kaipo ypatingą sąlygą paminėti tą ypatingą tam tikrų mūsų visuomenės sluogsnių ir spaudos organų nedraudingumo ūpą ir ultra skepticizmą bei ultra kriticizmą, neretai siekiantį net keistenybių, kurios mūsų visuomenėje ir spaudoje bereikalingai ir nepamatuotai kelia neramumą, abejojimus, nepasitikėjimą savimi, Valstybės ateitimi ir paraližuoja sveiką darbštumą, energiją ir iniciatyvą.

Taigi visos šios specifinės sąlygos ypatingai sunkino šių metų biudžeto vykdymą.

Šių metų Valst. Iždo pajamos ir išlaidos.

Bet nežiūrint visų šitų šių metų ypatingumų, biudžetas vykdomas yra, galima sakyti, beveik visai normaliu tempu. Įsižiūrint į mūsų šių metų pajamų faktiną plaukimą, tenka konstatuoti, kad už 10 šių metų mėnesių tiesioginių mokesnių įplaukė 61,4%, tame skaičiuje nuo prekybos ir pramonės įplaukė 110,2%. Taigi šioks toks atsilikimas tiesioginių mokesnių įplaukime randasi del to, kaip jau minėjau, kad žemės mokesniai pradės plaukti daugiausiai lapkričio ir gruodžio mėn. Kokios nors žymesnės depresijos tarp faktinųjų įplaukų ir numatytų sąmatos keliu tiesioginių mokesnių skyriuje šiais metais neteks konstatuoti. Netiesioginių mokesnių per pirmuosius 10 mėnesių įplaukė 89,1%, t. y. daugiau, negu buvo laukta už 10 mėnesių, pajamų sąmatoje šioje dalyje faktinai tapo įvykinta, palyginus su tuom, kas buvo laukiama, 6% daugiau. Rinkliavų pajamos už tą patį laiką įvykintos 80,7%, t. y. beveik tas, ko buvo laukta biudžetą priimant. Tuo būdu del mūsų mokesnių ir rinkliavų plaukimo šiais metais, vykdant biudžetą, netenka konstatuoti kokių nors žymesnių depresijų.

Valstybės įmonės, kaip paštas, telegrafas, telefonas ir geležinkeliai, Susisiekimo Ministerijos daviniais, taip pat išpildo biudžete pajamų numatytas sumas ir apie jų pajamų depresiją irgi negali būti kalbos; todel ir įmonių pajamų plaukimas negali turėti jokios neigiamos įtakos į šių metų biudžeto vykinimą.

Kas kita yra su pajamomis iš Valstybės turtų ir kapitalų, t. y. su pajamomis iš miškų, kaip paprastojoj sąmatojoje, taip ir nepaprastojoj, taip ir iš žemės pardavimo nepaprastoje sąmatoje. Už 10 mėnesių paprastojoje sąmatoje iš miškų tegauta pajamų 34,9% numatytosios sumos, o nepaprastojoje sąmatoje tuo tarpu nieko nebuvo gauta. Bendrai miškų varžytinės esti rudens ir žiemos metu ir todel nėra galima pasakyti, ant kiek iš jų pajamos bus mažesnės palyginus su tuo, ką buvo numatyta biudžeto keliu, ir jeigu nevisos sumos, tai kurioje dalyje. Bet kad čia šiokia tokia pajamų depresija šiais metais bus, tai galima jau numatyti.

Miškų pajamų plaukime depresija, kuri netikėtai šiemet palietė Valstybės Iždo pajamas, atsirado del dviejų vyriausių priežasčių: viena, del bendros miškų rinkos konjunktūros depresijos, t. y. visuotino miško kainų kritimo, ir iš to kylančių miškų pirklių atsargumo perkant, ir antra, del specialių mūsų krašte sąlygų: laisvųjų kapitalų stokos, apie kurią teko minėti pirmiau. Tas pats tenka pasakyti ir apie miškų realizavimą, kuris buvo numatytas šių metų nepaprastame biudžete. Del panašių priežasčių Žemės Ūkio Ministerija iki šiol nesuspėjo dar įvykinti numatytų žemės plotų pardavimo.

Tuo būdu galima numatyti, kad šių metų mūsų biudžeto pajamose bus šioki toki depresija, kaip paprastojoj, taip ir nepaprastojoj daly. Vienok, ši depresija neturės neigiamos įtakos į mūsų Valstybės ūkį, nes šalia laukiamos depresijos pajamose paprastajame biudžete, dabar jau aišku, kad bus ir išlaidose depresija, t. y. nevisos išlaidos paprastajame biudžete, kurios buvo leistos, bus faktinai išaikvotos, nes sudarant 1923 m. biudžetą, daug iš mūsų Valst. įstaigų neturėjo pritirimo atsižiūrint naujos finansinės salygos ir todel atsargumo vedami, užprašė didesnes sumas, negu faktinai pasirodė jos reikalingos esančios.

Į nepaprastąjį mūsų biudžetą laukiamas mažesnis iš miškų ir iš žemės pardavimo pajamų plaukimas, taip pat nepadarys jokių svarbesnių perturbacijų, nes del to, kad nepaprastasai išlaidų biudžetas tebuvo pradėta vykinti tik jį priėmus Seime, t. y. š. m. liepos mėn. vieno pusmečio bėgyje negalėjo jis būti pilnumoje išpildytas, taigi žymi nepaprastojo biudžeto dalis noroms nenoroms pati atsideda ateinantiems metams, kada bus gautos ir atatinkamos pajamos iš miškų realizavimo, jeigu šisai šiais metais visoje pilnumoje nebūtų atsiektas.

Viso už pirmuosius 10 mėnesių gauta pajamų 129,58 milijonų litų ir padaryta išlaidų 129.249 milijonų litų. Atsižiūrint į paskutiniųjų mėnesių padidėjusias pajamas ir išlaidas, kurios spalių mėn. pasiekė 22 milionų litų, ir atsižiūrint į tai, kad lapkričio ir gruodžio mėnesiams atatinka žymiausias žemės, miškų, prekybos ir pramonės patentinių mokesnių plaukimas, galima su visu atsargumu tikrinti, kad šių metų visas biudžetas faktinai bus įvykintas sumoje, kuri sieks nuo 170 iki 180 milijonų litų. Prisimenant nepaprastas šių metų biudžeto vykinimo salygas ir prisimenant netikėtai nepalankiai miškų rinkoje pasireiškusią kunjunktūrą, tenka prieiti prie išvados, kad šių metų biudžetas bus įvykintas maksimum galimame laipsnyje.

Iš atskirų Valstybės įstaigų žymiausioj daly 10 mėnesių bėgy įvykdė savo išlaidų biudžetus sekančios įstagos: Seimas 86,7%, Vidaus Reikalų Ministerija 80,6%, Krašto Apsaugos Ministerija 73,6%, Susisiekimo M-ja 73,4%, Teisingumo M-ja 72,2%, Ministerių Kabinetas 68,7%, Švietimo M-ja 65,3%, Žemės Ūkio M-ja 57,5%, Valst. Kontrolė 72,6%, Užsienių Reik. M-ja 50,5%. Kitos įstaigos savo išlaidų sąmatas 10 mėnesių bėgyje įvykdino mažesniame laipsnyje. Iš šitų davinių matyti, kad tos Valst. įstaigos, kurios gauna didžiausią mūsų biudžeto dalį, kaip Susisiekimo M-ja, Krašto Apsaugos M-ja, Vidaus Reik. M-ja ir kitos, įvykdė savo išlaidas beveik neatsilikdamos nuo biudžeto keliu užbrėžtojo išlaidų plano.

Ateinančių metų biudžeto projektas.

1924 m. biudžeto projektas sudarytas yra ypatingai atsižiūrint šių metų biudžeto vykinimo prityrimo, ir tos finansinės statistikos, kokia galima buvo sudaryti per nepilnus šiuos metus.

Bendroje savo sumoje naujasai biudžeto projektas subalansuotas yra 201.337.163 lt. sumoje. Paprastų pajamų numatoma 173.469.861 lt. ir nepaprastų 27.827.302 litų. Išlaidų paprastų numatyta 161.589.909 litų ir nepaprastų 39.747.245 l. Kaip ir šiais metais, taip ir ateinančiais, žymią nepaprastų išlaidų sumą projektuojama padengti paprastomis pajamomis ir tik likusi paprastų išlaidų dalis — nepaprastomis pajamomis.

Pajamos ateinančių metų biudžeto projekte sugrupuotos šiek tiek kitaip, negu kaip jos buvo grupuojamos pas mus lig šiolei. Viso yra 9 skyriai ir jie atrodo štai kaip:

I	Tiesioginiai mokesniai	23.625.450 litų
II	Netiesioginiai mokesniai . . .	71.971.675 „
III	Papildomi mokesniai.	11.018.000 „
IV	Rinkliavos	3.427.225 „
V	Valst. įmonės	40.748.500 „
VI	Valst. turtas ir kapitalas . . .	19.397.037 „
VII	Žemės parceliacija	15.300 „
VIII	Grįžusios išlaidos	1.220.638 „
IX	Įvairios įplaukos	2.075.036 „

Tiesioginių, papildomųjų mokesnių ir rinkliavų skyriuose nieko ypatingai naujo nėra įnešta, tiktai tas, kas dabar veikiančiais įstatymais yra gaunama. Netiesioginiuose mokesniuose vieną žymiausių pajamų pozicijų, būtent, virš 36 milijonų litų, sudaro pajamos iš monopolių, t. y. spirito monopolio, kurs ateinančiais metais, kaip yra numatoma, veiks visoje Lietuvoje. Atskirai išskirtos Valstybinių įmonių pajamos, kad galima būtų pradėti eiti prie aiškesnio tų įmonių finansinio vaizdo sudarymo ir kad galima būtų įsitikinti, ar tos įmonės duoda Valstybei pelno ar nuostolių. Šitame skyriuje ateinantiems metams padidinamos geležinkelių pajamos, lygiai ir pašto, sąryšy su geležinkelių tinklo padidėjimu ir tokiu pat padidėjimu pašto įstaigų. Pajamos iš Valst. turtų ir kapitalų sudaro miškų pajamos, pajamos iš kilnojamojo ir nekilnojamojo Valstybinio turto ir pelnas iš priklausančių Valstybei akcijų ir obligacijų.

Priėmus Seimui naujus mokesnių įstatymus, apie kuriuos aš kalbėsiu kiek vėliau, ateinančių metų paprastos pajamos biudžeto papildymo keliu galima bus padidinti. Nepaprastos pajamos numatomos dvejopo charakterio, būtent, 2.571.100 litų iš smulkių nepilnaverčių metalinių pinigų emisijos ir 25.296.202 litų paskolos keliu, kaipo medžiaga, reikalingoji mūsų susisiekimo įmonėms statyti ir plėsti. Šitoje dalyje ateinančių metų biudžetas, kaip savo pajamose, taip ir išlaidose nėra galutinai nustatytas del to, kad Susisiekimo M-ja tik šiuo metu yra užsiėmusi detaliu manomųjų darbų planų išdirbimu ir sąmatos sudarymu. Taigi iki ateinančių metų pavasario teks šitas pajamų ir išlaidų pozicijas, kurios yra skiriamos susisiekimo įmonių statybai, aiškiau ir pilniau suformuluoti, arba tuo tarpu iš biudžeto visiškai išleisti ir įnešti jas papilddomo biudžeto keliu, kuomet jos paaiškės visose savo detalėse.

Prie progos aš turiu painformuoti Tamstas, kad mūsų iki šiolei vestos derybos su Anglų vyriausybe kredito klausimu, kuris reikalingas mūsų susisiekimo įmonėms, elevatoriams ir t. p. dalykams statyti, užsibaigė pilnu pasisekimu ir mums yra suteikiama Anglijoje vieno milijono svarų paskola reikalingosios mums medžiagos pavidale. Dabar tik tenka sudaryti detales ir aiškias sąmatas, kokios ir kiek medžiagos mums reikalinga bus kalbamajai statybai pirktis užsieniuose, kad tas žinias patiekus Londonan, kad pradėjus leistus kreditus realizuoti. Todel dabar galima turėti pilną įsitikinimą, kad už poros metų mes turėsime naujus geležinkelius Lietuvoje, kurie suriš mūsų visą kraštą tampriau su mūsų Klaipėdos uostu. Nėra nė jokios abejonės, kad mes pajėgsime surinkti pas save reikiamasias lėšų sumas pačių darbų vykdymui Lietuvoje. Šito kredito teikimas, be abejo, taip pat liūdija, kad mūsų ekonominė ir finansinė padėtis ir Londone rado atatinkamo teigiamo įvertinimo. Todel tik lieka ir toliau nemažesniu pajėgų įtempimu dirbti atstatant politiniai ir ekonominiai mūsų Valstybę, o laimėjimas bus su mumis.

Paprastojo biudžeto išlaidų sumose teikiamame projekte sudaro žymiausias pozicijas Susisiekimo M-ja 45,73 milijonų litų arba 28,31%, Kr. Apsaugos M-ja 42 mil. arba 25,9%, po to eina Finansų Ministerija su 19,76mil. litų arba 12,37%, Švietimo M-ja 18,47 mil. litų arba 11,43%, Žemės Ūkio M-ja 13,64 mil. litų arba 8,44%, Vidaus Reik. M-ja 10,15 mil. litų arba 6,48%, Teisingumo M-ja 5,51 mil. litų arba 3,41%, Užsienių M-ja 3,42 mil. litų arba 2,12%. Kitoms įstaigoms numatoma daug mažesnės išlaidų sumos ir daug todel mažesnis jų dalyvavimas %% išlaidose. Lyginant ateinančių metų paprastas išlaidas su šių metų, krinta į akis, kad padidėjo išlaidos tų M-jų, kurios turi daugiau reikalo su krašto ekonominiu atstatymu, ir sumažėjo Krašto Apsaugos Ministerijos išlaidos.

Nepaprastose išlaidose žymiausios sumos numatytos susisiekimo įmonių statymui, apie ką aš pirmiau kalbėjau, būtent 24.774.324 litai, po to žemės reformos ir žemės kultūros reikalams viso 5,19 mil. litų toliau, metalinių pinigų emisijai 2 milijonu, statybai naujų namų 2 milijonų, Užsienių Reik M-jai 1.171.000 litų ir skolų bei nuošimčių mokėjimui 4,41 milijono.

Bendrai ateinančiais metais visokių mokesnių ir rinkliavų našta, kuri turės būti krašto pakelta, sieks 110,09 milijonų litų arba vienam Lietuvos gyventojui teks po 55 litus.

Artimieji darbai.

Kaipo naujieną mūsų finansiniame gyvenime ateinančiais metais teks konstatuoti visišką spirito ir degtinės monopolio įgyvendinimą ir išstūmimą iš Lietuvos rinkos privataus gaminimo degtinės. Šiuo metu degtinės monopolis yra įgyvendintas faktinai visoje buv. Suvalkijoje ir Kauno bei Kaišedorių apskrityse. Degtinės gaminimo fabrikai ir sandėliai Panevėžy ir Telšiuose yra jau gatavi ir eina tiekimas jiems reikalingosios medžiagos degtinei gaminti. Galima turėti vilties, kad dar šiais metais pavyks paskelbti degtinės monopolį įgyvendintu visoje Lietuvos teritorijoje ir ateinančiais metais beliks tik tą didelį darbą tvarkyti, šlifuoti ir tobulinti.

Degtinės monopolio įgyvendinimas turės labai didelės reikšmės. Net pardavinėjant degtinę dabartinėmis kainomis, monopolio pelnas, duodamasai Valstybei, turės būti nemažesnis, kaip 15 milijonų litų metams. Bet užėmus monopoliui visą Lietuvos teritoriją, degtinės ir spirito kainos galės būti atatinkamai pakeltos, kas žymiai turės pakelti bendrą iš monopolio pelno sumą. Apskritai, degtinės ir spirito monopolis bus vienas iš lanksčiausių Valstybės Iždo pajamų šaltinių ir turės vaidinti vieną svarbiausių rolių mūsų biudžeto pajamose. Bet įgyvendinus degtinės monopolį bus atsiektas ir dar vienas uždavinys, tai degtinės vartojimo sutvarkymas, apie kurį iki šiolei, kol degtinė buvo gaminama ir pardavinėjama privačių įstaigų, negalima buvo kalbėti.

Ateinančiais metais mūsų mokesnių sistema turės pažengti didelį žingsnį pirmyn. Įgyvendinant naujus mokesnių įstatymus, išeinama iš vieno bendro plano, kurį vykdant labai lengvai prieinama prie mokesnio nuo pelno, kaipo tobuliausios mokesnių ėmimo tvarkos. Dabar yra Seiman du iš pagrindų pertvarkyti mokesnių įstatymai, prekybos ir pramonės pelno mokesnio ir tarnybos ir užsiėmimo pelno mokesnio įstatymai. Šitais dviem įstatymais padedama du kertiniai akmenys bendrai mūsų nuo pelno mokesnių sistemai. Šalia to, mes jau turime žemės mokesnį, ir beliks tiktai sutvarkyti nuo kapitalo mokesnio klausimą. Tai bus keturios vyriausios mokesnių mokėtojų grupės, kurios dalyvaus atatinkamame jų pelnui laipsny tiesioginių mokesnių mokėjime.

Mūsų muito sistemoj jau šiais metais padaryta dideli žygiai prie atsisakymo nuo išvežamųjų muitų ir įvedimo naujos įvežimo muitų sistemos, t. y. nuo svorio ir nuo kiekio. Tur būt dar šiais metais pavyks pradėti vykinti naująją įvežimo muitų sistemą gyveniman. Čia galima paminėti, kad nesenai buvusioje Miutų Formalumų Konferencijoje Ženevoje dalyvavo ir mūsų atstovai, kurie Vyriausybės įgaliojimu pasirašė atatinkamą muito formalumų reikalais konvenciją, kurį bus įnešta Seiman ratifikuoti.

Tolimesniuose mūsų valiutos kurybos darbuose numatomas ateinančiais metais metalinių pinigų išleidimas. Pirmoje eilėje, žinoma, eis kalba apie smulkiuosius nepilnaverčius pinigus, kurių pagaminimo reikalui biudžeto projekte yra įneštas tam tikras kreditas. Po to galima bus eiti ir prie pilnaverčių litų monetų leidimo, kas, iš vienos pusės, turės prisidėti prie galutino mūsų valiutos tvirtumo ir jąja pasitikėjimo masėse įgyvendinimo, iš kitos pusės — turės patenkinti plačiai pastebiamą mūsų piliečių norą turėti auksinius pinigus, kaipo taupymo priemonę. Nesimato priežasčių, kodel šis mūsų piliečių noras neturėtų būti patenkintas. Todel, išleidus nepilnaverčius metalinius pinigus, teks eiti prie auksinių pinigu leidimo.

Mūsų ačyžės politikoje ir toliau teks artintis prie prieškarinių jų normų Lietuvoje, nes dabartiniai mūsų akčyžės tarifai tesiekia vos 40—50% prieškarinių tarifų. Todel įeinant mūsų ekonominiam gyvenimui toliau į normalės vėžes, žengs ir akčyžės tarifai pirmyn.

Bendrai tenka pažymėti, kad šiais metais Ministerių Kabinetas yra sumanęs ir jau veda gyveniman plačią mūsų valstybinio aparato reviziją ir jojo reformą. Kaipo tokios reformos pasekmė turės iš vienos pusės palengvinti mūsų valstybės aparato veikimas, pasidaryti lankstesniu, lengvesniu, plačių piliečių masėms prieinamesniu ir kitais atžvilgiais tobulesniu. Tiesa, kaipo tokios reformos pasekmė, turės taip pat apsireikšti iki tam tikro laipsnio Valstybės tarnautojų skaičiaus sumažinimas, bet užtat bus einama prie tolimesnio Valstybės tarnautojų atlyginimo pagerinimo ir jųjų senatvės aprūpinimo. Atatinkamas pensijų įstatymas, kaip civiliams, taip ir kariams, artimu laiku ateis Seiman ir geistina būtų, kad jis būtų apsvarstytas tokiu greitumu, kad ateinančiais metais pensijų klausimas mūsų valdininkams ir mūsų kariškiams būtų išrištas teigiamai“.

Gyvulių ūkio klausimu Lietuvoje.

Kad intensyvus gyvulių ūkis, ir pirmon eilėn galvijų ir kiaulių ūkiai, yra pelningesni už intensyvų gryną grūdų ūkį, šią dieną tas tiek įtikinamai yra įrodyta teorijos išvadomis ir praktikos išdavomis, kad dar daugiau tai įrodinėti nėra reikalo. Lygiai visiems pakankamai yra paaiškėjęs klausimas, kad gyvulininkystės klestėjimui Lietuvoje yra tinkamos sąlygos ir kad mūsų ž. ūkis turi reorganizuotis tuo krypsniu, kad jame gyvulininkystei būtų duodama pirmoji vieta, o grūdų ūkiui—antroji, t. y. turi būti atvirkščiai, negu yra dabar.

Nesigilinant, tik paminsime tuos momentus, kurie šio klausimo rišimą nulemia.

Palyginant gana *drėgnas Lietuvos klimatas*. Toksai klimatas geriau tinka pievų ir sėjamųjų žolių kultūrai, ne javų grūdų gamybai. Visomis kitomis lygiomis sąlygomis mūsų grūdai bus prastesnės rūšies, ne, sakysime, Ukrainos, Sibiro ar Suv. Valstijų grūdai; be to, jie ir suimti pas mus sunkiau, negu ten. Supuvusių ir papuvusių grūdų nuošimtis, vidutiniškai imant, pas mus turi būti didesnis negu ten. Pievos gi ir sėjamosios žolės (dobilai, vikiai etc.) be kit ko geram derliui yra reikalinga daug drėgmės, žymiai daugiau, negu, sakysime, rugiai, miežiai etc.

Lygiai pašariniems kaupiamiemsiems (paš. runkeliams etc.), geram derliui reikalinga daug drėgmės.

Tenka čia pažymėti, kad ir drėgmenų kiekybės (lietų) santykiai įvairiais mūsų metų sezonais nelabai yra patogūs javų kultūrai, ypač vasarojui. Neskaitant vėlybo rudens, mūsų laukuose daugiausia drėgmės būna ankstybą pavasarį, kuomet vasarojas dar nesėtas, ar bent nedygęs, ir liepos ir rugp. m. pradžioje, kuomet javai tenka nuo lauko imti. Pievos gi, dobilai etc., ypač jei aukštesnėj kultūroj yra, iš pavasario drėgmės gali tinkamai naudotis, ūkį gi tvarkingai vedant prieš liepos m. lietus gali būti jau suimti. Tuomet liepos ir rugp. m. lietūs teks atolų želimui. Lygiai ir runkeliai bei morkos iš vasaros lietų gali tinkamai naudotis. Gegužės gi mėnesio dažnai pas mus pasikartojanti sausuma labiau kenkia vasarojui, ne pievoms ir ypač kaupiamiemsiems.

Ir mūsų dirva visiškai tinka žolių ir šakniavaisių kultūrai. Prieš karą mūsų kai kuriuose intensyviuose ūkiuose šių augalų būdavo gaunami tiek aukšti derliai, kokie tik, aplamai imant, gali būti gaunami. Būdavo, kad kataloguose pažymėtos, kaipo aukščiausių derlių skaitlinės, pasirodydavo mažesnės esą, nei tų ūkių aukščiausieji derliai.

Žolių gi ir kaupiamųjų kultūra sudaro pamatą gyvulininkystės klestėjimui, ypač galvijų ir kiaulių ūkiams. Gamtos daviniais šiuo atžvilgiu mes randamės padėty ne tik neblogesnėj, bet dar gi geresnėj, ne Danija ir Pietų Švedija. Visiems gi žinomi yra šie pragarsėję racionalaus ir intensyvaus gyvulių ūkio kraštai.

Ir koncentruotųjų pašarų atžvilgiu mes randamės neblogesnėje padėty. Viena, savo gamybos tų pašarų (linų įspaudų, sėlenų) mes turime, palyginant, daugiau ne jie; antra, šalia mūsų randasi didžiausias tų pašarų (linų ir saulogrįžių įspaudų, kviečių ir rugių sėlenų ir t. t.) gamintojas, t. y. Rusija.

Mūsų šiaurės klimatas irgi dalinai čia turi reikšmės. Derlingiausio javo, t. y. kukurūzos, nors kiek didesniu mąstu mes jau nebegalime sėti; negalime rapso sėti; šiaurinėj gi Lietuvos pusėj jau randame kliūčių ir su žiemkenčiais kviečiais — labai daug atsargumo yra reikalinga pasirenkant ten tą ar kitą tų kviečių rūšį.

Pagaliau ir Lietuvos geografinė padėtis, t. y. pajūry (tolimiausias Lietuvos kampelis nuo jūros 300—350 kl., vidutinis gi nuo jūros tolumas bus apie 150—200 kl.) ir arti didžiųjų pasaulio rinkų (didžiausias tai Londono ir aplamai Anglijos rinkas, svarbus Berlyno ir aplamai Vokietijos rinkas ir t. t.). Gyvulininkystės vystymuisi tas turi didesnės svarbos, nei grūdų ūkiui. Lygiai gyvų gyvulių, lygiai mėsos transportas vienam centneriui ir kilometrui brangiau apsieina, negu grūdų ir jų produktų centneriui. Gyviems gyvuliams reikalinga daug vietos, įtaisymų, šėrimo ir priežiūros (didesnis ir rizikas), mėsai — specialių įtaisymų ir tam tikros temperatūros palaikymas. Tuo būdu iš Lietuvos šių produktų gabenimas Londonan, Berlynan ar Belgijon žymiai pigiau turi apsieiti, ne iš Rusijos, Sibiro, Amerikos, Australijos ir t. t.

Primintina dar gal šioje vietoje, kad gyvulininkystės išsivystymas visai neneigia grūdų gamybos pažangos. Atvirkščiai, gyvulininkystei besivystant, turi absoliutinėmis skaitlinėmis padidėti, ne pamažėti, ir grūdų gamyba. Ž. ūkiui persitvarkant į gyvulininkystės reikalus atsižvelgus, kiek padidės sėjamųjų žolių plotas ir žymiai padidės runkelių etc. kultūros plotas. Bet tas padidėjimas pirmon eilėn eis à conto juodųjų pūdymų (dar labiau dirvonų) sumažėjimo proceso. Tuo būdu javų sėjamieji plotai liks maž daug tie patys, tik %-iais nuo užsėto (kultivuoto) lauko bendro ploto bus mažesni. Ir tam javų laukų plotui, gyvulininkystei besivystant, teks daug daugiau ir geresnio gyvulių mėšlo. Jau vien del to jų derlius turi būti aukštesnis. Be to, gyvulininkystei besivystant, ir bendra ž. ūkio kultūra visuomet kyla. Geriau išdirbama žemė, geresnė sėkla sėjama, geriau sutvarkyti vaismainiai (sėjamosios žolės ir kaupiamieji augalai savaime sudaro tinkamas sąlygas racionaliam vaismainių tvarkymui) ir t. t.

Pagaliau, reikalinga turėti omeny, kad Lietuvoje dar randasi keli šimtai vadinamųjų „netinkamų“ žemių, kurios ilgainiui galės ir turės būti paverstos į ž. ūky naudojamas žemes: ganyklas, pievas ir ariamas žemes. Tuo būdu ž. ūkiui besitvarkant ir gyvulininkystei besivystant, galų gale javų sėjos plotas, ne tik nesumažės, bet greičiausia dar galėtų padidėti (10—20%), nekalbant jau apie žymų derliaus iš vieno ha padidėjimą.

Bet nors gyvulininkystės, ypač galvijų ir kiaulių ūkių, tarpimui Lietuvoje yra pakankamai patogios sąlygos, tos gyvulininkystės stovis pas mus yra visai blogoje padėty. Tiesa, kiekybiniu atžvilgiu naminių gyvulių skaičium mes per daug nusiskųsti negalime. Mūsų, sakysime, galvijų skaičius (apie 1,3 mil. galv.) nėra tiek jau labai mažas, palyginant su labiau kultūringais kraštais, turint omeny mūsų krašto plotą ir jo gyventojų tirštumą. Tas pat yra ir su kitų gyvulių kiekiu: arkliais, kiaulėmis ir avimis.

Bet kokybiniu atžvilgiu dalykai stovi visai prastai. Tai svarbiausia liečia šiuos momentus: a) gyvulių rūšį, b) gyvulių užlaikymą ir auginimą ir c) gyvulininkystės produktų rinkui paruošimą.

Blogiausioje šiuo atžvilgiu padėty randasi mūsų galvijų ūkis, ši, matos, pati svarbiausioji mūsų gyvulininkystės šaka.

Tai padėčiai iliustruoti žemiau duodame kelis pavyzdžius ir skaitmenis.

Pusėtinai (bet dar toli ne ganėtinai racionaliai) susitvarkęs mūsų ž. ūkis 20 ha žemės ploto didumo. Toksai ūkis gali gerai išlaikyti 6—8 neblogas olandų melžamas karves (ir 3—5 galvas prieaugio). Vidutiniškai gera olandų karvė į metus duoda po 3000 kg. pieno su 3,5$^0/_0$ pieno riebumo (vidutinis dabar Švedijoje olandų veislės karvių pieno riebumas). Danijos ar pietų Švedijos geresniuose ūkiuose tokiame (20 ha) žemės plote išlaiko 12 ir net 15 melžamų karvių, su pieningumu dažnai daug aukštesniu (būna ir 5000 bei 6000 kg pieno į metus karvės, pavieniais gi atsitikimais ir dar daugiau). Mes savo pavyzdy imsime tik 6 karves. Po 3000 kg, tai bus 18.000 kg. pieno per metus. Ūkininko šeimos reikalams pilnai pakaks 2000 kg pieno ir iš jo produktų: sviesto, sūrių etc. Veršeliams girdyti paliekame taip pat 2000 kg--norma tikrai didelė. Dabar Lietuvoje šios normos, t. y. šeimos reikalams ir veršeliams girdyti, vidutiniškai imant, yra žymiai mažesnės.

Iš 18000 kg. atėmus 2000 kg. ir 2000 kg., lieka sviestui mušti 14.000 kg. Iš 14.000 kg. pieno 3,5% riebumo, sviesto, separatorių vartojant, turėsime 550 kg. Iš 8 litų už kg., tai bus 4400 litų pajamų į metus. Švedas ir danas ūkininkas tokio didumo ūky sugeba turėti du ir net daugiau kartų tiek pajamų.

Dabar imkime tokio pat, t. y. 20 ha didumo ūkį mūsų Rytuose: Ežerėnų - Utenos - Ukmergės - Trakų rajone. Vidutinis svoris tuose rajonuose valstiečio karvutės apie 5 cntn.; vidutinis metinis jos pieningumas kokie 700 kg.*) į metus. Imant tokiam ūkiui 4 melžamas karves, turime per metus 2800 kg. pieno. Paliekant ūkininko šeimos reikalams tik 1000 kg. ir veršeliams girdyti tik 700 kg. pieno, turime sviestui mušti 1100 kg. pieno. Prie 3,5% pieno riebumo ir nevartojant separatoriaus, ūkininkas sviesto, ir tai II rūšies, pagamina kokius 35 kg. Iš 6 litų už kg., tas sudaro tik 210 litų pajamų į metus. Skirtumas, palyginant su pirmuoju ūkininku, virš 20 kartų, palyginant gi su geraisiais danų ar švedų ūkininkais — 40—50 ir net 60 kartų. Skirtumas be galo didelis.

Kadangi tokių, kaip pirmame pavyzdy, ūkininkų Lietuvoje dar visai nedaug yra, galima sakyti, tik pavieni atsitikimai, antrieji gi ūkininkai sudaro mūsų krašte didumą, tai nėra nieko stebėtino, kad taip sunku yra su sviesto eksportu. Vaizdą kiek pataiso ta aplinkybė, kad pas mus jau yra „pereinamoji stadija“ tarp pirmo ir antro mūsų pavyzdžių ūkininkų, su karvių pieningumu, sakysime: 1000—1200—1500 kg. Tai nors dar nėra labai skaitlinga grupė, bet visgi tai jau ne pavieni atsitikimai; visame krašte jų rasis, matosi, ne tik keli, bet ir keliolika tūkstančių (visas mūsų ž. ūkių skaičius virš 200000 ir ž. reformą pravedus bus apie 250000 vienetų). Iš jų, tai ir iš dvarų sviestą turi mūsų miestai; kai kada jo susigraibsto ir eksportui.

Dalykai, kai matome, šią dieną tikrai prastai randasi. Tenka kartu pažymėti, kad gyvulininkystės srity mes daug daugiau esame atsilikę nuo intensyvaus ūkio kraštų, negu grūdų gamybos srity, nors ir ši pastaroji blogai sutvarkyta.

---

*) Yra pas mus ūkių ir su 500 kg metinio pieno karvėms.

Tuom ir tenka paaiškinti ta aplinkybė, kad grūdų tuom tarpu galime išvežti užsienin už didesnę sumą, ne gyvulininkystės produktų. Greta su tuom tenka turėti omeny, kad gyvulininkystės kėlimo srity darbui pas mus yra nepalyginamai didesnės perspektyvos, nei grūdų gamybos srity.

Žinoma, Danijos aukštį pasiekti tuom tarpu mes tik „svajoti“ galime. Štai kai kurios jos eksporto skaitlinės. Tenka priminti, kad karo metu, nors pati Danija kare nedalyvavo, jos gyvulininkystė buvo žymiai nukentėjusi. Bet, pradedant nuo 1919 m. ji greit atsigauna ir 22 m. ji jau buvo bemaž pasiekusi prieškarinių normų. Po karo ir Danijos plotas del Šlezvigo prijungimo kiek yra padidėjęs ir siekia dabar apie 4,2 mil. ha.; Lietuvos gi plotas su Klaipėdos kraštu yra netoli 5,5 mil. ha.

1922 m.*) Danijos gyvulių ūkio produktų eksportas:

1. Arklių	19.738	galvos
2. Galvijų skerdimui	82.289	„
3. Veršių mėsai	20.500	tonų
4. Sviesto	95.501	„
5. Sūrių.	8.924	„
6. Pieno ir grietinės	354	„
7. Kondensuoto pieno. . . .	22.813	„
8. Pieno miltelių	610	„
9. Bekonų (jaunos kiaulienos) .	111.416	„
10. Kiaušinių	45.630	„

Reiškia, sviesto ir sūrių kartu išvežta 104.425 t.; skaitant kg. tik po 6 litus, t. y. toną po 6000 l., turime 626.550.000 litų. Tokiam pat, kaip Danijos, savo galvijų ūkio stoviui esant ir atsižvelgiant į savo didesnį plotą ir geresnę iš prigimties žemę, Lietuva turėtų į metus pieno produktų eksportuoti už sumą apie 1000 mil. litų. Bet ir imant 2 kartu mažesnę sumą, o tas atsakytų daug žemesniam kultūros stoviui, turėtume pieno produktų eksportui 500 mil. litų, suma, kuri netoli 4 kartų viršys šių 1923 m. visą mūsų eksportą: grūdų, gyvulininkystės produktų, linų pluošto ir sėmenų, miško ir t. t.

Tai eksporto skaitlinės, kurių ir tinkamai savo ūkį tvarkant, mes dar negreit galime pasiekti. Bet nors tų rezultatų negreit galime pasiekti ir į tą tenka tuom tarpu žiūrėti tik kaipo į savo rūšies idealą, bet ir tuojau visai apčiuopiamų rezultatų mes galime pasiekti. Be kitų, tą mums rodo latvių bei estų šių dienų pavyzdys. Latviai, sakysime, prieš karą turėjo apie 80 didesnių pieninių. Karo metu jos iširo. Iš naujo rimtai dalyką tvarkyti pradėta tik prieš dvejetą metų. Pirma Londonan latvių pasiųsta sviesto partija anglams netiko. Bet energingai padirbėjus, šią dieną latviai jau turi 400 su viršum bendrų pieninių ir vasaros laiku eksportuodavo per mėnesį ligi 10.000 statinaičių (po 50 kg. svorio) sviesto, ligi $2^1/_2$ — 3 mil. litų vertės. Tai jau kiekis, kuris šį tą reiškia krašto prekybiniame balanse. Ir tai tik darbo pradžia.

Tas pats gali ir turi būti pas mus. Reikalinga tik galų gale išeiti iš savo nelemtojo pasyviškumo ir imtis tinkama kryptim energingo darbo. Ir darbo atatinkamu mąstu, o ne mikroskopinėmis dozomis, nors mes į jas kai kada gal pasirodyti, kad kuo ne įsimylėję esame.

Galvijų ūkio srity darbas svarbiausia liečia šiuos 3 momentus: a) galvijų veislės pagerinimą, b) galvijų geresnį užlaikymą ir c) pieno produktų apdirbimo ir vartojimo sutvarkymą. Yra ir daugiau šio reikalo pusių, bet del vietos taupumo jų neminėsime. Ir aukščiau išvardintus 3 momentus tik trumpai paliesime.

Pradėsime nuo antrojo momento, t. y. gyvulių užlaikymo. Galvijai, aplamai imant, esti 3 tipų: a) mėsinio, b) darbo ir c) pieninio. Žinoma, kad be to yra pereinamųjų rūšių nuo vieno tipo prie kito. Didžiuma mūsų galvijų yra pieninio tipo. Jei mūsų karvės mažai duoda pieno, tai tas tik dalinai nuo jų veislės priklauso, o žymioj daly ir nuo netinkamo auginimo ir užlaikymo. Jeigu mūsų karvių veislės ir nepagerintume, o tik tas pačias tinkamai užlaikytume, tai jau vien del to dabartinis vidutinis mūsų karvių pieningumas (apytikriai kokie 800 kg. į metus) pakiltų, drąsiai galima sakyti, kokiais 500 kg. Jei gi tų karvių ir prieauglis būtų tinkamiau auginamas, tai iš to dar tektų laukti kokių 300 kg. pieno į metus padidėjimo. Iš viso, reiškia, turėtume pas 1 karvę vidutinį padidėjimą ligi 800 kg. pieno.

Šiandien Lietuvoje skaitoma apie 800000 melžiamų karvių. Iš 800 kg., tuo būdu, turėtume į metus 640 mil. litrų pieno produkcijos padidėjimą. Skaitau, kad šio kiekio visa pusė eitų krašto padidėjusiam vidaus rinkos vartojimui, eksportui atliktų dar apie 320 mil. kg. Vidutinis mūsų karvių pieno riebumas bus apie 3,8 %. Tuo būdu eksportui separatorius vartojant turėtume apie $13^1/_2$ mil. kg., kas iš 8 kg. Sudaro 108 mil. litų. Separatorių nevartojant turėtume apie 10— $10^1/_2$ mil. kg. II rūšies sviesto; iš 6 litų tas sudaro 60 — 63 mil. litų, t. y. separatorių nevartojimas sudarytų nuostolių 45 — 48 mil. litų.

Bet vien tik tų pačių karvių geresnis užlaikymas nors ir gali duoti gan žymių išdavų, bet gana aprėžtose ribose, iš kurių sunku išeiti. Tikrai didžių rezultatų galima turėti, jei kartu eis ir galvijų veislės gerinimas. Šis pastarasis klausimas yra jau gana specialus klausimas ir todel jo čia neliesime. Tenka tik pažymėti, kad geresnis karvių užlaikymas ir veislės gerinimas yra tarp savęs tiek ankštai surišti, kad praktikoje ir atskirti juodu viens nuo kito yra sunku ir nėra nė mažiausio reikalo. Vienas kitą paskatina, vienas kitam padeda.

Kai del trečio momento, t. y. pieno produktų perdirbimo, tai vienu pačių svarbiausių čia daiktų yra bendrųjų didesnio tipo pieninių steigimas. Be tokių pieninių nėra galimybės rimtai galvoti apie sviesto eksporto išvystymą. Visi kraštai, kurie turi kiek daugiau išvystytą sviesto eksportą, turi ir skaitlingas bendras pienines. Danijoje yra netoli 2000 didesnių pieninių (ir veik visos jos bendrosios). Kaip buvo minėta, ir Latvijoje, kuri prieš karą jau turėjo šiokį tokį sviesto eksportą (Petrapilin ect.), buvo apie 80 didesnių pieninių. Šiais 1923 m. Latvija turi jau netoli puspenkto šimto bendrųjų didesnio tipo pieninių, ir jų sviesto eksportas jau šį tą sveria Latvijos prekybiniame ir ekonominiame balanse.

Šiuo atžvilgiu gana ryškų pavyzdį duoda mums ir Airija. Pereitojo šimtmečio 70-ais metais Airijos valstiečiai savo daugumoje buvo blogesnėje ekonominėje padėty, nei musiškiai. Žymesnis jų ž. ūkio progresas prasidėjo vėlai — pačioj XIX šimtmečio pabaigoj, dalinai net šio šimtmečio pradžioje. Viena pačių svarbiausių priemonių, kurios padėjo airių ž. ūkiui susitvarkyti, buvo jų telkimasis į ekonomines organizacijas. Koperatyvų tinklas padengė visą Airiją. Bendros didesnio tipo pieninės čia užėmė vieną svarbiausių vietų. Ir šią dieną iš Europos kraštų Airija po Danijos sviesto eksporte užima pirmą vietą.

Kaip žinome, prieš karą ir Sibire buvo jau privisę daug didesinio tipo pieninių; ir žymi jų dauguma buvo bendrosios pieninės. Greta su tuom, Sibiro eksporto sviestas jau gerai buvo žinomas pasaulinėje rinkoje: jo pradėta eksportuoti į metus jau už dešimtis milijonų rublių (aukso). Europos gi Rusijoje daugiausia bendrų pieninių buvo įsteigta Permio gubernijoje. Ir iš Permio gub-jos sviesto buvo išvežama nepalyginant daugiau, nei iš kurios kitos Eur. Rusijos gubernijų. Valstiečių galvijų ir kiaulių ūkiai Permio gub-je, o lygiagrečiai ir visas jų ž. ūkis, pradėjo sparčiai kilti.

---

*) Žinios imtos iš „Die Landwirtschaft in Dänemark von A. P Jakobsen“.

Panašiais šiuo klausimu (t. y. gyvulių ūkio kėlimo) keliais manoma eiti ir Lietuvoje. Lietuvos Žemės Ūkio Koperatyvų Sąjungos užpirkta Švedijoje įrengimas 48 didesnio tipo pieninėms ir, be to, žymus separatorių skaičius. Užpirkimas padarytas kredito pamatais iš 6% palūkanų. Po penkių metų tūpčiojimosi vietoje, tai bus pirmas kiek žymesnis žygis gyvulininkystės kėlimo srity.

Lygiagrečiai su tuom užprojektuotas yra steigimas kergimo punktų tinklo su veisliniais reproduktoriais— eržilais, buliais ir kuiliais. Kartu su tuom imamasi priemonių, kad ilgainiui pakankamą veislinių reproduktorių skaičių turėjus savo krašto auginimo.

Neliečiant smulkiau šių reikalų, — keliais gi žodžiais jų išdėstyti nėra galima, — tenka pažymėti, kad 1) gyvulininkystei kelti priemonės turi eiti viena su kita suderintai ir liesti visą eilę darbų — pavienės nesurištos pakankamai bendru planu priemonės neturi tinkamos reikšmės ir 2) visas tas reikalas reikalauja iš valstybės pusės gana daug lėšų. Be tų lėšų nebuvo apseita nė viename kultūriniame krašte, Lietuvoje gi lig šio laiko iš visų Europos vakarų ir centro kraštų mažiausia tam dalykui buvo skiriama lėšų. Ir prieš karą Rusijos gub-se šiam reikalui daugiau lėšų buvo skiriama, nei Lietuvos gub-joms, po karo gi Nepriklausomoje Lietuvoje ligi šio laiko gyvulininkystės reikalui buvo skiriama mažiau, nei prieš karą vienai tik Kauno gub-jai.

Nieko todel stebėtino, kad gyvulių ūkis Lietuvoje yra taip atsilikęs. Tuo tarpu lėšos į gyvulininkystės kėlimo reikalą įdėtos valstybei stačiai šimteriopai apsimoka. Vien galvijų ūkis Lietuvoje, racionaliai sutvarkytas, gali kelis ir keliolika kartų padidinti savo pajamas, būtent keliais šimtais milijonų litų; galvijų gi ūkio produktų eksportas gali pakilti kelias dešimtis kartų. Jokios pramonės šakos ir didžiausias bei pasekmingiausias išsivystymas nieko panašaus negali duoti. Drauge su tuom toks šios (ir kitų) gyvulininkystės šakos išsivystymas į krašto socialinę struktūrą veikia labai sustiprinančiai, ko negalima pasakyti apie daugelį kitų gamybos, ir ypač pramonės, šakų.

Ir nežiūrint visa to, gyvulininkystė pas mus, tai reikalinga atvirai pasakyti, buvo lig šiol tiesiog paniekoje.

J. Aleksa.

Mūsų geležinkeliai.

I. Geležinkelių ilgumas.

Lietuvos resp. geležinkelių tinklas 1923 met. lapkričio m. buvo tokio didumo.

1) *Platieji geležinkeliai.* Eksploatuojamų vienos linijos geležinkelių yra 701 kilometrų, dviejų linijų—300 km.; iš viso 1001 km. Be to, stočių kelių yra 311 km. ir naudojamų sykiu su Latvija (linija Laižuva—Lušė Lietuvoje—41 km. ir Lušė—Skodas Latvijoje—89 km.)— 130 km. Klaipėdos krašte vienos linijos geležinkelių yra 136 km. Tuo būdu visi Lietuvos platieji geležinkeliai turi ilgumo 1179 km.

2) *Siaurieji gelžkeliai.* Eksploatuojamų siaur. geležinkelių yra 451,8 km., neeksploatuojamų—324 km. ir išnuomuotų—47 km., iš viso 823 km.

Okupuotos Lietuvos daly dar yra plačiųjų geležinkelių: vienos linijos 572 km., dviejų--404 km. —iš viso 977 km., siaurųjų — 238 km.; iš viso bendrai—1015 km.

Visų Lietuvos geležinkelių 1923 m. lapkr. m. ilgumas buvo toks:

	Plačiųjų geležinkelių	Siaurųjų geležinkelių	IŠ VISO.
Lietuvos respubl.	1.179	824	2.003
Okupuotoj Lietuvoj	977	238	1.215
Iš viso.	2.156	1.062	3.218

Nuolatinį Lietuvos geležinkelių tinklo didėjimą galima matyti šioje lentelėje:

	1922 m. pradžioj	1922 m. pabaigoj	1923 m. lapkričio m.
Plačiųjų geležink.	943[1]	1.003[2]	1.179
Siaurųjų „	598	653[3]	824
Iš viso.	1.541	1.656	2.003

1924 m. yra numatyta pastatyti siaurųjų gelžinkelių 75 cm.[4] platumo iš viso 221 km., būtent:

1) Ežerėnai — Utena — Ukmergė 110 km., 2) Ukmergė — Širvintai 27 km., 3) Ukmergė — Malėtai 44 km. ir Kaunas — Jonava 40 km. Plačiųjų geležinkelių statymas prasidėjo dar 1920 ir 1921 m. ir, tarp kita ko, tada buvo pradėta jungti su Lietuvos geležinkeliais Varėnos — Alytaus sritį, kur pasiliko, po kitų Lietuvos dalių okupacijos, šešių traukinių sąstatas. Kad sujungus tą šaką ir išvežus iš ten esamąjį judomąjį sąstatą, buvo pradėta statyti liniją Kazlų Rūda — Mariampolė — Šeštokai. 1922 m. sausio 14 d. pradėjo vaikščioti traukiniai šakoje Mariampolė — Šeštokai — Alytus, o 1922 m. pavasarį — ir visoj linijoj, t. y. iki pat Kazlų Rūdos stoties.

Kad perkirsti skersai visą Žemaitiją ir Lietuvą savaranke magistrale, labai reikalinga jos ūkio ir prekybos vystymuisi, 1922 m. pradžioj buvo projektuojama statyti geležinkelio liniją Šventosios įtaka — Palanga — Kretinga — Lydavėnai — Kedainiai — Ukmergė 293 km. ilgumo, papildomai sujungus su Švenčioniais, pasiliuosavus pastariesiems iš lenkų okupacijos. Iš ten jau eina geležinkelio šaka į Glubokoje iki Vseslavino stoties (tarp Molodečno ir Polocko). Tuo būdu visa ta magistralė iki Vseslavino stoties sudarytų 495 km. ilgumo kelią ir sujungtų tiesioginiai visą Žemaitiją su prieinančiais prie Lietuvos iš rytų geležinkeliais. Del stokos reikalingų tam darbui lėšų ir del kitų priežasčių, nuo 1922 m. pavasario buvo pradėta manyti apie kitą šaką, būtent nuo Šiaulių į

---

[1] 1922 m. buvo statoma plač. gelež. 57 km.

[2] Iš 1003 km. plač. gelžk.: 1) eksploatuojamų buvo 780 km.; 2) laikinai neeksploatuojamų (šaka Gaižunai—Kaišedoris, Vievis—demarkacijos linija, Maurorai, Abeliai—rubežius) buvo 182 km. ir 3) šaka Laižuva—Lušė (Lietuvoje) — 41 km., iš viso 1003 km.

[3] Siaurųjų geležink. ilgumas 1922 m. padidėjo iš 598 km. iki 655 km. del to, kad tada buvo pastatyta didžiuma žemiau išvardintų kelių, kurie dalinai buvo pradėti 1921 m. ir užbaigti 1923 metais. 1) Pasvalys—Biržai ilgumo 28 km., 2) Joniškis — Kriukai—Žeimelis 30 km., 3) 4 sujungtos šakos 14 km., 4) Šiauliai—Gubernija 5 km., 5) Amaliai—Minkšakis 4 km. ir 6) liko statomų 16 km.

[4] Bemaž visi dabartiniai siaur. geležin. turi platumo 60 cm.

Amalius, Telšius ir Darbėnus, į manomąjį Šventosios uostą.

Prijungimas 1923 m. prie Lietuvos Klaipėdos krašto pakeitė paskutinę to projekto dalį, ir dabar nuo Telšių manoma tiesti geležinkelį į Kretingą, kad išnaudojus perkertančią ją liniją iki Klaipėdos. Tos pakeistos linijos projektas dabar jau yra pabaigtas, lėšos pirmiems darbams įeina į 1924 m. biudžeto sąmatą ir tas atstatymo darbas dabar stovi pirmoj eilėj.

Antroj vietoj randasi manomoji statyti šaka Kazlų Rūda — Tauragė. Jos linkmė yra numatoma tokia: Kazlų Rūda — Griškabūdis — Šakiai, perkertant Nemuną tarp Jurbarko ir Skirsnemunės, — Tauragė. Tuo keliu norima sujungti pietinę Lietuvos dalį, per kurią eina nesenai pastatyta linija Kazlų Rūda — Mariampolė — Šestokai — Alytus — Varėna, su Klaipėda, išnaudojant dalį einančios į ją Prūsų geležinkelio linijos. Tomis dviejomis manomomis linijomis bus surišta su Klaipėda bemaž visa Lietuva.

II Lietuvos geležinkelių judomasai sąstatas yra toks:

1) 1922 m. pradžioj	Plačiuosiuose geležink.	Buvo laukiama iš Rusijos *)	Siauruosiuose geležink.	Iš viso buvo ir buvo laukiama.
Garvežių	121	63	67	251
Prekių vagonų	1375	1093	665	3133
Keleivių vagonų	181	101	52	334

2) 1923 m. lapkričio m.	Plačiuos. geležink.	Išnuomuota iš Vokiečių	Iš gautų iš Rusijos remontuojama	Siauruosiuose geležink.	Iš viso
Garvežių	144	—	8+29	71	252
Prekių vagonų . . .	2316	446	150	461	3373
Keleivių vagonų . .	187	48	55	100	390
Cisternų	34	—	—	—	34

Iš 1922 m. buvusių 121 garvežių — 16 buvo grąžinta Vokietijai ir prisidėjo 5. Iš gautų iš Sov. Rusijos 63 garvežių — 34 yra perdirbami Latvijoje ir bus atgabenti; kiti 8 randasi ten pat ir yra netinkami remontuoti; likusius 21 garvežius buvo numatoma išmainyti ten į vagonus. Iš gautų iš Rusijos vagonų yra perdirbama 150 prekių vagonų ir 55 — keleivių. Išnuomuotieji Vokiečiuose 446 prekių ir 48 keleivių vagonai, tur būt, taps mūsų nuosavybe.

Bendras garvežių kiekis nuo 1922 m. pradžios iki 1923 m. lapkričio mėn. padidėjo, bet sugrąžinus vienus Vokietijai ir bemaž pusei gautų iš Rusijos netinkant vartojimui, lentelėse matyti jų sumažėjimas. Visų rūšių vagonų skaičius antroj lentelėj padidėjo dalinai, tur būt, del to, kad išnuomuotieji vokiečių vagonai pirmoj lentelėj nebuvo parodyti.

Be to, Lietuvai teko Klaipėdos krašto geležinkelių judomasai sąstatas, būtent 16 garvežių, apie 300 prekių vagonų ir apie 25 keleivių vagonus.

III. Geležinkelių judėjimo plėtimasis.

Geležinkelių veikimo linkmę, nuolat reguliuojantis mūsų geležink. judėjimui ir įrengimui, galima matyti šioj mūsų plačiųjų kelių pajamų paskirstymo lentelėj.

	1921 m. sulig apyskaita mil. auks.	% % santykis	1922 m. sulig sąmata mil. auks.	% % santykis	1923 m. sulig sąmata mil. litų	% % santykis	1923 m. per pirmąjį pusmetį sulig apyskaita mil. litų	% % santykis
Keleivių pervežimas	30,5	37	148	30	8,3	34,5	3,776	36,6
Jų bagažo „	6,4		47,7		1		0,782	
Karių „	12,5	26	22,7	28	0,7	10,5	0,358	
Kariškų ir valst. krovinių pervežimas	13,6		160,3		2,16		1,079	11,4
Mažojo greit. krov.	26,3	26,3	250,5	40	15,0	55	6,469	52,0
Trobesių, bufetų eksploat.	1,2	—	15,3	—	0,12			
Toliau seka antraeilės sritys, sudarančios sykiu . .	10,2	10,7	21,0	2				
Iš viso	100,7	100	665,6	100	27,28	100	12,459	100

Iš čia mes matome, kad nuo 1922 m. pirmoj vietoj sulig savo pelningumu stovi privatinių krovinių vežiojimas, kuris iš 26,3% bendrų 1921 m. pajamų 1922 m. pasiekė 40% (sulig sąmatą), 1923 m. 50% su viršum (sul. sąm.), o faktinai (sulig apyskaita) per pirmą 1923 m. pusmetį net 52%.

Antroj vietoj stovi keleivių ir jų bagažo vežiojimas, kuris visą tą laiką buvo bemaž vienodo didumo (37% — 30% — 31% — 36,7%). Paskutinėje vietoje randasi karių, kariškų bei valstybinių krovinių vežiojimas, kuris 1921 m. sudarė 26%, 1922 m.—28%, 1923 m. sulig sąmata 10% su viršum, o faktinai per pirmąjį 1923 m. pusmetį 11,7%.

Toliau pažiūresime, koki buvo mūsų plačiųjų ir siaur. gelež. judėjimo kiekybinė padėtis ir visur paduosim taip pat sąmatinius davinius 1924 metams.

---

*) Laukiamas iš Rusijos judom. sąstatas buvo gautas 1922 m. vasarą.

Greitą nuolatinį keleivių, bagažo ir krovinių judėjimo didėjimą rodo ši lentelė.

	1920 m.	1921 m.	1922 m.	1923 m. I pusmetį	Tikimasi 1924 m. sulig sąmata.
I. Keleivių judėjimas (tūkst.) (vežiojimas visokių keleivių, k. t.: civilių, karių, areštuotų, pabėgėlių)					
plačiaisiais geležinkel.	900	1.687,85	2.169,98	1.079,7	3.262
siauraisiais „	157,3	705,65	1.154,07	719,3	2.200
Iš viso	1.057,3	1.393,50	3.324,05	1.799,0[1]	5,462
II. Bagažo vežiojimas (tūkst. kg.)					
plačiaisiais geležinkel.		9.458,8	13.417,8	5,466,7	13.814
siauraisiais „		2.804,9	2,272,7	731,6	5.000
Iš viso		12.263,7	15.690,5	6.198,3[2]	18 814
III. Krovinių vežiojimas (tūkst. kg.) (maž. greit. krov., kariški ir tarnyb. krov.)					
plačiaisiais geležinkel.		778.736,3	980.243	500.814,9	1.270.650
siauraisiais „		169.599,0	143.010	75.474	260.000
Iš viso		948.335,3	1.123.253	576.288,9[3]	1.530.650
IV. Bagažo ir įvairių krovinių sykiu pervežimas					
plačiaisiais geležinkel.	524.000	788.195	993.660,9	506.281,7	1.284.464
siauraisiais „	63 000	172.403	145.282,7	76,205,6	265.000
Iš viso	587.000	960.598	1.138.943,6	582.487,3[4]	1.549.464

Keleivių judėjimas, kaip matyti pirmoj šios lentelės dalyj, per 4 metus (nuo 1920 m. iki 1923 m.) bendrai padidėjo, o ateinančiais 1924 m. laukiama padidėsiant jau 5 kartus. Keleivių judėjimas plačiaisiais geležinkeliais per 4 metus padidėjo tris sykius, o ateinančiais metais laukiama jo padidėjant daugiau negu 3½ sykių, palyginus su 1920 m.

Iš anksto numatytas keleivių judėjimo padidėjimas 1923 m. tarp kita ko gali būti del to, kad 1923 m. balandžio m. buvo atidarytas tarptautinis tranzito susisiekimas per Lietuvą linija Ryga – Berlinas. Tuom plačiai pasinaudojo Pabaltės valstybės, Sov. Rusija ir Vakarų Europos valstybės. 1922 m., kaip mes matėme, prasidėjo judėjimas nauja šaka Varėna — Alytus — Šestokai, pagalba pristatytos prie jos šakelės Šestokai—Mariampolė—Kazlų Rūda. Iš kitos pusės, nuo 1922 m. sumažėjo pas mus pabėgėlių judėjimas, kuris prieš tai buvo gerai išsivystęs grįžtant pabėgėliams. Tas sumažėjimas pabėgėlių, kurie buvo registruojami vienoj grupėj su areštuotaisiais, ėjo šiuo būdu:

1920 m. plač. geležinkeliais buvo pervežta jų . . . . 150 tūkst.
1921 m. plač. geležinkeliais buvo numatoma sulig sąmata . . . . . . 40 „
1922 m. plač. geležinkeliais buvo numatoma sulig sąmata . . . . . . 15 „

Keleivių judėjimas siauraisiais geležinkeliais per 4 metus padidėjo 10 kartų, o ateinančiais metais laukiama padidėjant 14 kartų.

Bagažo pervežimas per 3 metus (nuo 1921 iki 1923 m.) bendrai kiek padidėjo, ir ateinančiais metais numotoma padidėsiant dar apie 50%. Daug greičiau jis didėjo siauruosiuose geležinkeliuose, kur atein. metais manoma jį padidėsiant apie 180%.

Įvairių krovinių pervežimas per tuos tris metus bemaž du sykiu padidėjo, o ateinančiais metais laukiama mažo jo sumažėjimo (17%, palyginus su šiais metais) del bendros prekių apyvartos depresijos, jaučiamos dabar, sustatant ateinančių metų sąmatą. Tų pervežimų daugiau esti plačiaisiais geležinkeliais, negu siauraisiais.

1920 metams esama tik bendrų davinių apie bagažo ir krovinių judėjimą. Del to mūsų yra parodyta dar IV lentelės dalis, kad palyginus tų abiejų pervežimų padidėjimą su tolimesniais metais. Per tris metus (1921 — 1923 m.) vieni ir kiti pervežimai sykiu bemaž du sykiu padidėjo. 1924 metais laukiama nedidelio jų sumažėjimo (16 — 17%). Priežastis to buvo pasakyta anksčiau. O palyginus su 1920 m., t. y. per 4 metus, abi pervežimo grupės dabartiniais metais padidėjo 3½ sykių. Keleivių judėjimas, kaip anksčiau buvo pasakyta, per tą taiką taip pat padidėjo 3½ sykių. Iš čia galima padaryti išvadą, kad visas judėjimas mūsų geležinkeliais per tuos 4 metus padidėjo bemaž vienodai — apie 3½ sykių.

IV. Mūsų geležinkelių materialė padėtis.

Mūsų geležinkelių materialės padėties keitimąsi ir stiprėjimą per praeitą laiką rodo ši lentelė: (žiūr. psl. 14).

1922 m. pas mus buvo dvi valiutos: pirmais devyniais mėnesiais — auksinai, paskutiniais trims — litai. Todel išnašose sumos litais yra išverstos oficialiu kursu (1 l. = 175 auks.) į auksinus ir bendros sumos parodytos auksinais.

Lyginant atskirų metų faktinų įplaukų ir faktinų išlaidų santyki, gaunasi toks vaizdas.

	Platieji gelež.	Siaur. gelež.	Bendras rezultatas	Vidutinis metinis 1 doler. kursas auks,	Bendras rezultatas, pervedus vidut. kursu į tūkst. litų
	Tūkstančiais auksinų				
1920 m. . .	+ 2.089	— 3.808	— 1.719	62,04	— 27,7
1921 m. . .	+ 8.862	— 3.489	+ 5.373	93,80	+573,0
1922 m. . .	+80.654	+ 8.154	+88.808	1722,00	+515,7
	Tūktančiais litų				
1923 m. (sulig samata)	+ 42	— 142	— 100		— 100
1923 m. (sulig sąm. projek.)	+ 2.882	+ 80	+ 2 962		+ 2.962

Iš šios lentelės matyti, kad platieji geležinkeliai savo laiku duodavo vis didėjančio pelno, jeigu lyginti tik su eksploatacinėmis išlaidomis. Tų kelių pajamos ir išlaidos greitai augo, jei lyginti pačias sumas, nelyginant jų su dolerio kursu.

Siaurieji geležinkeliai 1920, 1921 ir 1923 m. (pastaraisiais — sulig sąmata) davė deficitą, 1922 m. ir

---

[1] Per visus metus, tur būt, nemažiau 3.598,0.

[2] Per metus — 12.396,6 su viršum.

[3] Per visus metus daugiau negu 1.152.577,8 nes antrą pusmetį, del sezoninių ž. ūkio produktų ir kt. pervežimo, pervežama daug daugiau negu pirmąjį.

[4] Per visus metus — 1.164.874,6 su viršum.

Lietuvos geležinkelių pajamos ir išlaidos nuo 1920 m. iki dabar sudarė šias sumas:

	1920 m. (milijonais auks.)		1921 m. (milij. auks.)		1922 m. sulig apyskaita				1923 m. sulig sąmata (tūkst. litų)		Tikimasi 1924 m. sulig sąmata (tūkst. litų)	
	Platieji gelež.	Siaurieji gelež.	Platieji gelež.	Siaurieji gelež.	Platieji gelež.[1]		Siaurieji gel.[2]		Platieji gelež.	Siaurieji gelež.	Platieji gelež.	Siaurieji gelež.
					Mil. auks.	Tūkst. litų	Mil. auks.	Tūkst. litų				
Pajamos	55,1	5,9	100,7	16,2	80,1	3.573	40,2	530	25.799	3.400	30.077	3.545
Eksploatacijos išlaidos sykiu su Susisiekimo M-jos išlaikymu	53,0	9,7	91,9	19,7	183,7	2.520	35,4	511	25.750	3.542[3]	27.195	3.465
Pelnas (+) Nuostolis (—)	+ 2,1	— 3,8	+ 8,8	— 3,5	—103,6	+1.053	+ 4,8	+ 19	+ 49	— 142	+ 2.882	+ 80
Išlaidos inventoriui įsigyti	9,2	1,4	23,0	3,1	13,4	6	1,2	10	1.146	569	2.700	
„ naujiems darbams	2,8	0,3		2,7	10,2	118	0,1	6	3.000	500	3.000	
„ ypat. nauj. darbams					6,4	176			2.200		16.000	
Bendra išlaidų suma	64,9	11,4	114,9	25,5	213,7	2.820	36,7	527	32.096	4.611	48.895	3.465
Galutinas bendr. pelnas(+)						+ 753	+ 3,5	+ 3				+ 80
arba nuostolis (—)	— 9,8	— 5,5	—14,2	— 9,3	—133,6				—6.297	—1.211	—18.818	

ateinančiais 1924 m. laukiama tam tikras pelnas. Siaur. geležinkelių pajamos ir išlaidos buvo 6–9 sykius mažesnės negu plačiųjų ir tokiam pat santykyj didėjo. Bendras abiejų kelių eksploatacijos rezultatas privedė 1920 ir 1923 m. (sul. sąm.) prie deficito, kitais gi metais — prie nuolat didėjančio pelno.

Aiškumo dėliai dešiniame lentelės šone yra parodyti metiniai dolerio kursai ir išversti į litus bendri rezultatai. Bendros visų geležinkelių pajamos 1921 ir 1922 m. taip apskaičiuojant buvo bemaž vienodos (573 ir 515,7 tūkst. litų).

Be einamųjų eksploatacijos išlaidų vieni ir kiti mūsų geležinkeliai, kaip matyti didžiojoj lentelėj, darė nemažas išlaidas inventoriui įsigyti, naujiems ir ypatingiems darbams. Tos kapitalinės išlaidos buvo padengiamos bendromis valstybės lėšomis, apsunkindamos bendrą valst. biudžetą. Su laiku jos nuolat apsimokės, bet dabar, lyginant jas su einamomis geležink. pajamomis, didžiumoj atvejų jos jį suvartodavo ir tatai darydavo nuostolių mūsų geležinkelių ūkiui.

Pažiūrėsime ir tą paskutinį apčiuopiamą visų mūsų geležinkelių ūkio praeito laiko rezulatą, t. y. santykį pajamų su visomis išlaidomis (eksploatacinėmis ir kapitalinėmis sykiu). Bendras rezultatas bus toks:

	Platieji gelež.	Siaurieji gelež.	Bedras rezultatas
	Tūkstančiais auksinų		
1920 m.	— 9.849	—5.459	— 15.308
1921 m.	—14.148	—9.237	—23.385
1922 m.	— 1.921	+4.051	+ 2.130
	Tūkstančiais litų		
1923 m. (sul. sąm.) .	—6.297		— 7.508
Tikimasi 1924 m. (sul. sąm.)	— 8.818		— 8.738

Iš šios lentelės matyti, kad tik 1922 m. visa geležinkelių ūkio apyvarta bendrame rezultate davė 2.130 tūkst. auks. pelno. Likusiais metais, o taip pat ir ateinančiais 1924, buvo ir laukiama dideli nuostoliai, kurie atsirado del atatinkamų stambių kapitalinių išlaidų.

Baigiant galima nurodyti, jog 1922 m. pradžioj visi mūsų geležinkeliai su jų to laiko įrengimu specialistų buvo įvertinami 7 milijardais auks., esant kursui 1 dol. = 230 auks. Tai sudaro 304.357.000 dabartinių litų. Jeigu pridėti prie tos sumos kapitalines išlaidas 1922 ir 1923 m., gauto iš Rusijos judomojo sąstato vertę, Klaipėdos geležinkelių su jų įrengimu vertę ir kt., tai gausime dabartinę mūsų geležinkelių ir jų įrengimo vertę.

A. Moravskis.

---

[1] Pajamų mil. auks. per visus metus, išvertus 3.573 t. litų į auks. kursu 175 = 625.275 t. a., buvo: 80.069 t. a. + 625.275 t. a = 705.344 tūkst. auks. Išlaidų auksinais 183.690 t. a.; litais, pavertus į auks.—441.000 t. a.. iš viso 624.690 t. a. Bendras pelnas: 705.344 — 624.690 = + 80.654 t. a. Kapitalinės išlaidos auksinais — 30.075 t a.; litais, pavertus juos į auks., 52.500 t. a., iš viso 82.575 t. a. Bendras deficitas auksinais: 82.575 t. a. — 80.654 t. a.=1.921 tūkst auks.

[2] Tokiu pat būdu pavertus auksinus litais, iš viso pajamų auksinais siaur. gelež. buvo 8.154 t. a., bendro pelno + 4.051 t. auks.

[3] Toj išlaidų sumoj yra 191 tūkst. litų, kurie dar nėra priimti kaipo galintieji būti išleisti.

Pajamų ir pelno mokesniai.

I.

Kiekvienos gerai sutvarkytos valstybės vyriausybė valdo šalies finansus tokiu būdu, kad mažiausia būtų piliečiams našta valstybės išlaidoms padengti. Valstybės išlaidų našta netiesioginiai ar tiesioginiai liečia ne vien šalies finansinius išteklius, kaip antai valstybės eksploatuojamas įvairias prekybos ar pramonės įmones (monopolizuota prekyba, geležinkeliai, paštas, telegrafas, telefonas, elektros etc. įstaigos), visos tautos turtą (miškai, valstybės žemės, kapitalai etc.), bet taipgi liečia ir pačių šalies piliečių finansinį pajėgumą, jų turtą. Piliečių ir šalies gyventojų turtas ar finansinis pajėgumas liečiamas, kada yra visuomeninės ar valstybinės svarbos reikalas.

Konkrečioje formoje piliečių apsunkinimas valstybės išlaidų našta pasireiškia prie valstybės biudžeto sustatymo ir jo įgyvendinimo. Tiesioginė, kiekvienam šalies gyventojui šiuo reikalu dedamoji pareiga yra mokesnių ir visokių rinkliavų mokėjimas. Mūsų valstybėje, kaip ir kitose konstitucinėse šalyse, mokesniai gyventojams tegali būti uždedami įstatymų keliu[1].

Įstatymų leidėjas, norėdamas tiksliai nustatyti kiekvieno mokesnių mokėtojo finansinį pajėgumą ir kartu patenkinti būtinus valstybės reikalus, turi vaduotis atskiruose mokesnių įstatymuose arba visoje bendroje mokesnių sistemoje sekančiais pamatiniais dėsniais. Ivairūs finansininkai savitai aiškina ir formuluoja pamatinius tikslingai-teisingos mokesnių sistemos dėsnius. Mes čionai imame pačia bendriausia forma vien šiuos: 1. teisingumo dėsnis, 2. politinės ekonomijos, 3. finansinis. Visiems geros valios žmonėms savaime aišku, kad mokesnių našta liestų visus gyventojus teisingai, t. y. kad būdų išlaikytas teisingumo dėsnis mokesniuose. Nes nėra blogesnio dalyko ir didesnės nelygybės, kada mokesnių mokėtojai neteisingai, t. y. ne sulig jų finansinio pajėgumo, bet kitokiais žvilgsniais mokesniais yra sunkinami.

Be mokesnių teisingumo, turi būti atsižvelgiama taipgi į tai, kad tautos ūkis mokesnių našta nebūtų slopinamas, skurdinamas arba visai bankrutinamas. Nes jeigu yra reikalaujami tokie mokesniai, kad ūkininkaujantis asmuo iš savo normalinių pajamų ir pelno negali išsimokėti, o priverstas yra pajamų šaltinį dalinai ar visą atiduoti mokesnių atsiteisinimui, tada nyksta patsai mokesnių šaltinis ir kartu su juo kaskart mažėja mokesniais galimoji gauti valstybės išlaidoms padengti pinigų suma. Šis politinis ekonomijos dėsnis yra surištas taipgi su trečiuoju mokesnių dėsniu, t. y. finansiniu. Pastarasis dėsnis reikalauja, kad valstybės išlaidos, į nieką neatsižvelgiant, būtų padengtos. Bet vien finansiniu dėsniu vaduotis negalima, nes čionai mes prasižengtume teisingumo dėsniui ir sunaikintume arba netiksliai ir netinkamai įtemptume mokesnių mokėtojų finansiniai—ekonominį pajėgumą.

Kad išvengti mokesnių naštos sunkumo bei žiaurumo ir kad tiksliai ir sistemingai sunkinti mokesniais tautos ūkį bei padengti visus protingus valstybės reikalavimus, būtinai reikalinga mokesnių įstatymus leidžiant ir vienlytinę mokesnių sistemą įvedant atsižvelgti į pamatinius, viršuj minėtus bendruosius mokesnių dėsnius.

Kokioje plotmėje ir kaip šių dėsnių geriausia yra prisilaikyti, mes manome bendrais bruožais parodyti šio mūsų rašinio bėgyje. Čia mums rūpės, paėmus dėmesin dvejopos rūšies mokesnių sistemas ir pasiremiant mokesnių praktika išaiškinti, koki mokesnių sistema labiau atatinka pamatiniems teisingumo, politinės ekonomijos ir finansiniems mokesnių dėsniams.

Rašydami, kaipo pavyzdžius prie teoritinio išdėstymo imsime iš vakarų Europos mokesnių praktikos, kuri ypatingo išvystymo įgyjo pasaulinio karo metu, kada buvo maximum įtempimo padengti dideliausias karo išlaidas ir kartu išlaikyti finansinę valstybės lygsvarą. Pavyzdžiais mums galės tarnauti Prancūzija, Anglija, Italija, Vokietija, Prūsija ir kitos valstybės. Savųjų mokesnių sistemai arba atskiriems įstatymams vaizduoti kreipsime dėmesio į Lietuvos mokesnius, jų dabartinę juridiniai faktiną sutvarkymą ir numatomus naujų mokesnių įstatymų projektus tuo ruožtu, kiek tas liečia mūsų rašinio pamatinę ir vedamąją mintį.

Šis rašinis savaime yra dalinamas į tris dalis. Pirmoje dalyje bus rašoma apie pajamų mokesnių sistemą (Ertragsbesteuerung), čia bus ši mokesnių rūšis teoritiniai apibudinama, istoriškai nušviečiama ir kritiškai įvertinama.

Antroji dalis sudarys pelno mokesnių (Einkommenssteuer) atvaizdavimą. Čia laikysimės irgi tos tvarkos, kaip ir pirmoje daly, be to dar liesdami tuos sunkumus, kurie yra neišvengtini įgyvendinant pelno mokesnius.

Trečioji šio rašinio dalis bus pašvęsta vien tik Lietuvos pajamų ir pelno mokesnių aprašymui ir įvertinimui.

II.

1. Pajamų mokesniais vadinama ši tiesioginių mokesnių grupė, kuri liečia pajamas[1] ir visa mokesnių sistema yra tokiu būdu sutvarkoma, kad kiekvieno mokesnių mokėtojo pajėgumas būtų nustatomas ne iš jo pelno visumos, bet iš atskirų pajamų, sudarančių tą pelną[2].

Pajamos gi yra įplaukos, kurias duoda tam tikri objektai. Norint, kad kiekvienas asmuo sumokėtų mažesnius nuo visų savo pajamų, privaloma apimt visas pajamų rūšis. Pajamos plaukia iš įvairių šaltinių, pav. iš žemės ūkio, prekybos ir pramonės įstaigų, namų turto ir t. t. Spręsdami apie mokesnių mokėjimo privalumą, visų pirma turime reikalo su tiesioginiais gamybos elementais, kurių vertybė yra relatyviniai patvari ir kurie visam ūkiui teikia tipingų žymių. Pajamų mokesniai, atatinkamai pajamų esmei, yra objekto mokesniai ir remiasi objektyvingumo dėsniu. Todel, mažiau ar daugiau juos konsekventiškai įgyvendinant, mokesnų objektas yra skiriamas nuo mokesnių subjekto. Ūkio vedėjas, kaipo formaliai jį atstovaujantis asmuo, kaip ir darbininkas, dirbantis prie mašinos, pasilieka antroj vietoj, jame matoma tiktai spėka, duodanti kryptį, o teknikos ir ūkio procesų materialinis substratas yra laikomas svarbiausiu ir sprendžiamai veikiančiu. Tuo būdu gaunama savo rūšies beasmeninis mokesnis ir drauge pajamų objektas virsta objektyviai savarankiu. Teknikinis mokesnių metodas nori gauti spėjamą pajamų kiekį ir griebiasi vidutinių skaičių, bei išorinių žymių. Jis suskaldo pajamas ir taisyklingą ūkio veikimą į jų atskiras objektyvines dalis, kurios paskui yra mechaniškai sujungiamos į vieną visumą. Mokesnių teisės uždavinys yra įgyvendint pelno mokesnio sistemą, sistematingai apėmus jo atskiras objektyvines sudėtines dalis. Gerai sutvarkyta pajamų mokesnių sistema moderniškose valstybėse ima žemės mokesnius iš pajamų nuo žemės, trobesių mokesnius iš pajamų nuo namų ir trobesių, prekybos ir pramonės mokesnius iš pajamų iš prekybos ir pramonės, nuomos ar kapitalo rentų mokesnius iš pajamų, kurias sudaro nuoma, ar kapitalalų rentos[3]. Tikslu apdėt mokesniais visus pajamų šaltinius ar rūšis, į mokesnių sistema įtraukta ir darbo pajamos, kurios svarstoma atskirai, nepriklausomai nuo darbo subjekto. Pajamos, gaunamos iš uždarbio, apdedamos algos, ar tam tikrais įplaukų mokesniais[4].

2. Trumpai apibūdinę pajamų mokesnius ir suskirstę juos rūšimis, bandysime keliais žodžiais atvaizduoti istorinį šių mokesnių išsivystymą. Šios mokesnių sistemos pasirodė 17-to šimtmečio pabaigoje ir 18-to pradžioje[5]. Kadangi rišimas mokesnių mo-

---

[1] Lietuvos Valstybės Konstitucija. Skyrius XII. Valstybės finansai § 91.

---

[1] Wörterbuch der Volkswirtschaft, Jena, 1911 B. I. 815 p.

[2] Eheberg, Finanzwissenschaft, Leipcigas ir Erlemgenas, 1921 m. 228 p.

[3] v. Heckel, Lehrbuch der Finanzwissenschaft, pirmasis tomas, Leipcigas. 1907, 205, 206 p.

[4] Wörterbuch der Volkswirtschaft, Jena, 1911, I tomas, straipsnis apie pajamų mokesnius, 815—816 p., palygint ir Eheberg, Finanzwissenschaft, 1921, 280 p.

[5] Wörterbuch der Volkswirtschaft, I t., 816 p.

kėjimo su asmenimis sunkino tuomet mokesnių pakėlimą, o rišimas su daiktais jį lengvino, ypatingai, jeigu pajamų šaltiniai buvo ne vienoj vietoj, o išmėtyti ir kitur, negu mokesnių subjektas, — tapo iškelta mintis nutraukt ryšius tarp mokesnių subjektų ir mokesnių objektų, tą pastarąjį laikyt savarankiu pajamu šaltiniu ir neatsižvelgti į vedančio teisės subjekto įtaką[1]).

Daugelis valstybių iki labai netolimos praeities dienų naudojosi pajamų mokesniais, kaipo bendru pelno mokesnių sistemos papildymu. Taip, pavyzdžiui, Bavaruose ir Wiurtenberge susidarė žemės, namų ir kapitalo rentų mokesniai. Prūsuose buvo vartojami tiktai žemės, pramonės ir namų mokesniai, bet 1893 m. jie perėjo savivaldybių žinion.

Prancūzuose tik nesenai tapo pašalinta dar revoliucijos metu įsteigtoji pajamų mokesnių sistema, susidedanti iš mokesnių nuo žemės, trobesių, asmenų, durų bei langų, patentų (pramonės) ir nuo judomojo turto. Šitokių mokesnių pakeitimas buvo reikalingas, tačiau sunkiai gyvendinamas. Po ilgų kovų 1914 m. liepos 15 d. prancūzai įvedė įstatymo keliu visuotiną pelno mokesnių sistemą. Įstatymas gi įgijo galios tiktai 1916 m. sausio 1 d. Daugiau ar mažiau išdirbti pajamų mokesniai gyvuoja Ispanijoj, Olandijoj, Belgijoj. Vidutinę tarp pajamų ir pelno mokesnių sistemų turi Anglai. Bendras pelno mokesnis griežtai skirstomas į 5 pajamų mokesnius, kurie tačiau tiek yra artimi pelno mokesnių principui, kad mokesnių mokėtojas gali išreikalauti sumažinimo uždėtos jam mokesnių naštos, jeigu jis įrodo, kad jo pajamų šaltiniai, paimti visumoj, neviršija tam tikros sumos. Taip pat italų pelno mokesnių įstatymas turi ir pajamų mokesnių momentą. Pagaliau, jis apima tik pelną nuo kapitalo, pramonės, algos ir užmokesnio už darbą. Greta jo turima žemės ir trobesių mokesniai[2]).

Įvedant pajamų mokesnių sistemą buvo žiūrima į ją, kaip į pažangą ir geradarybę. Ji pasirodė esanti daug artimesnė mokesnių objektui, negu sena turto mokesnių sistema ir tiekė visuomet vienodą įplaukų kiekį. Buvo laikomasi kiek galint arčiau išorinių požymių ir nesikišama į asmeninius atskirų dalių santykiavimus. Tautos ūkiui besivystant ir augant vis naujiems finansų ūkio reikalavimams, pajamų mokesnių sistemai yra sunku išsilaikyti ir juo toliau, juo intensyviau jaučiama reikalingumas reformuoti šią mokesnių sistemą.

Pajamų mokesnių naudai galima pridurti, kad pajamų šaltiniai, iš kurių semiama mokesniai, dažniausia yra aiškiai pažįstami ir todel ne taip lengva gali būti slepiami, ir kad jų išdavos visuomet gali būti arba tiksliai apibūdinamos, arba nors maždaug įvertinamos ir nustatomos. Šie mokesniai tiekia valstybei vienodų, tikrų ir mažiau nuo priepuolamų įvykių bei aplinkybių priklausančių įplaukų. Šiaip ar taip, prie pajamų mokesnių sistemos ūkio konjunktūrų pasikeitimas įvyksta ne taip greit ir smarkiai, kaip prie bendros pelno mokesnių sistemos.

Tačiau šios pajamų mokesnių geros savybės yra dar ginčytinos ir šis mokesnių būdas turi nemaža kritikų. Vokiečių finansų praktikos kritikai leidžia sau cituoti žodžius apie mokesnius iš didelio Schäffle veikalo: „Kad pajamų mokesniai pasiektų savo tikslą, jie privalo atatinkamai visam aukštesniam mokesnių pajėgumui **pilnai visumoj** ir kiek galint **lygiai** apimt nors tą pelną, kurio duoda pagrindiniai kapitalo šaltiniai (žemės ir namų nuosavybė, pramonė ir piniginis kapitalas). Nelygus ir neteisingas atatinkamo pelno nuo turto apsunkinimas yra būtina čia nurodytų sąlygų neišpildymo pasekmė. Tačiau norint tikrai teisingai ir lygiai nustatyti mokesnius nuo turto pelno naudojantis pajamų sistema, net ir plačiausiai sumanytos reformos galėtų pasiekti savo tikslą tik dalinai ir nepilnai. Priklauso tat nuo pajamų mokesnių vidujinių savybių. Pajamų mokesniai ir atsižvelgimas į asmeninį pajėgumą yra **priešginumai**, kurie mūsų dienų ūkio gyvenimo sutvarkyme apskritai yra nesuderinami. (Die Miquelsche Steuerreform — Denkschrift) [1]). Finansinės įstaigos vis daugiau ir daugiau yra priverstos griebtis naujų pajamų mokesnio sistemos pavidalų, kad patenkinus aukščiausius mokesnių dėsnius, (teisingumo, tautos ūkio ir finansų politikos dėsnius). Todel tat iškyla sekami momentai, kurie parodo ir aiškina pajamų mokesnių sistemos trūkumus.

1. *Ūkio ir socialinės permainos.* Stambiosios industrijos išsivystymas, gamybos ir technikos pažanga, augantis kapitalo turtas ir dabartinis profesijų mokslas ir darbo padalinimas reikalauja pajamų mokesnių sistemos pakeitimo, ar naujų formų suteikimo, arba visiško jos padalinimo ir įvedimo naujų tobūlesnių mokesnių sistemų.

2. *Kylantis finansinis reikalas ir pajamų mokesnių sistemos pastovumas.* Kultūros ir ūkio išsivystymas savaime turi įtakos į valstybės uždavinių ir tikslų turinio ir formos augimą. Valstybės išlaidos didėja ir reikalauja vis daugiau ir daugiau jų padengimui lėšų. Pajamų mokesnių sistema betgi negali prisitaikinti prie naujų finansinių reikalavimų. Ji yra permažai lanksti. Jeigu nedideliems mokesniams esant ji nepardaug slėgia, tai pakėlus mokesnių dydį, ji visiškai sunkiai bepakeliama našta ir prieštarauja mokesnių dėsniui, anot kurio mokesniai privalo būti pritaikinami prie mokesnių mokėtojo finansinio pajėgumo.

3. *Objektyvumo paklaidų šaltiniai.* Pajamų mokesnių sistema remiasi mokesnių objektingumu. Ji liečia ne mokesnių mokėtojo pelną, bet tai, kas duoda pajamas. Tačiau šitoksai būdas imti mokesnius yra netobulas ir ilgainiui atsiranda reikalas įvesti naujus mokesnių būdus, kad apėmus ir mokesniais apdėjus visus pajamų šaltinius. Šitaip prieita prie mokesnių nuo nuo kapitalo rentų ir nuo uždarbio; šitie gi mokesniai esmėj nėra pajamų mokesniai, bet tam tikri pelno mokesniai, arba subjektyviniai asmeniniai mokesniai, kurie, kaipo tokie, visai yra svetimi objektyvumo struktūrai.

4. *Vidujinės vienumos ir tarpusavių santykiavimų stoka.* Susidariusi racionalinė pajamų mokesnių sistema sujungė labai įvairias sudėtines dalis, išoriniai užbaigtą vienumą, apdėjus mokesniais realinį turtą, judomąjį turtą ir atskirų asmenų profesijos darbą. Pritaikinimas vienlyčio mokesnių ėmimo ir pakėlimo metodo prie šių netesiogeninių mokesnių objektų veikia nievenodai ir todel mokesnių nustatymą prilyginti prie moderninio ūkio pažangos yra labai sunku ir gal net visai negalima.

5. *Atsižvelgimas į finansinį pajėgumą.* Vartojant pajamų mokesnių sistemą, jokiu būdu negalima tos mokesnių rūšies pritaikinti prie individualinio ir ūkiško pajėgumo, kadangi visa pajamų sistema remiasi vidutiniais skaičiais ir normuojama yra sulig išorinių žymių. Finansinis pajėgumas, teisingumo reikalavimai ir bendra dabartinės ūkio padėtis reikalauja individualio mąsto, atsižvelgimo į ūkininko asmenį ir tuo pačiu tokios mokesnių įstatymdavybės, kuri patenkintų

---

[1]) v. Heckel, Lehrbuch der Finanzwissenschaft, I t., 1907 m., 222 p.

[2]) Eheberg, Finanzwissenschaft, 1921 m., 231 ir 232 p.; pilną ir smulkų aprašymą pajamų mokesnių sistemos prieš pasaulini karą duoda: Schäffle, Mokesniai, II Dalis. Leipcigas 1897. 199—224 p. ir Heckel Lehrbuch der Finanzwissenschaft, I T. 1907, 217—327 p. Trumpą ir sistematingą eskyzą pajamų mokesnių sistemos randame valstybinių mokslų žodyne, Jena. 1909 III. T. 1104—1166 pusl.

[1]) Sshäffle II Tomas, 219 p.

teisės ir ūkio subjektą. Šitie gi momentai yra visai svetimi pajamų mokesnių sistemai ir negali būti jungiami su objektyvumo esme.

6. *Mokesniai nuo kapitalo rentų ir nuo užarbio* pajamų mokesnių sistemoje remiasi vien tiktai fikcija ir gali būti į ją įvesti, kad padengus sistemos trūkumus. Iš tikrųjų juk kapitalo renta ekonominiu atžvilgiu yra pelnas, o ne pajamos. Mokesniai nuo uždarbio visa savo struktūra linksta prie pelno mokesnių sistemos, jie remiasi subjektiniais pagrindais, jie nėra realiai objektyvizuojami ir anaiptol nepriklauso prie pajamų mokesnio, būdami tam tikra pelno mokesnių atmaina[1]. Adolfas Wagneris, svarstydamas netobūlumus pajamų mokesnių sistemos, ypatingai mokesnių iš žemės, trobesių ir pramonės, jeigu ta pastaroji tiekia realiteto mokesnių, iš kapitalo rentų viešųjų vertybės popierių kuponų, svarbiausia yda laiko neatsižvelgimą į skolas (prie kuponų mokesnių), sumažinantį nuošimčius, padarantį mokesnį tik fiktyviniu ir tuo pačiu liečiantį mokesnių objektų vertybes, mokesnių laipsnių pakeitimo įtaka į pačius jų pagrindus (katastravimas), ir pagaliau pačių mokesnių pakeitimo įtaką (katastrų revizijos pakeitimai).

Čia dar prisideda dideli netobulumai prie savarankių ūkininkų ir pramoninkų apdėjimo žemės ir pramonės mokesniais, kaipo pasekmė mokesnio objekto (žemės ūkis, žemės sklypas, pramonė ir t. t.) atidalinimo nuo vedančio teisėtai ūkio mokesnių subjekto sąmoningai ignoruojant šio asmens įtaką į pajamas[2]

Iš visų čia minėtų mokesnių sistemos privalumų ir ydų seka, kad pajamų mokesnių sistema, kaipo viena bendra mokesnių mokėjimui privaloma našta, praktikoj parodo tiek daug trūkumų, kad dabartiniame mokesnių sutvarkyme ji negali būti vartojama kaipo valstybinių mokesnių sistema[3]. Pasilieka tik viena galimybė, kad šios mokesnių rūšys, ypatingai realiniai mokesniai (žemės, trobesių ir pramonės mokesniai) būtų atiduoti savivaldybių organams tikslu daugiau gaut mokesnių iš pagrindinio pelno. Bendram mokesnių sutvarkymui, kurs imtų dėmesin ir individualinių mokesnių subjektų finansinį pajėgumą, kaip tai jau esame minėję, turėtų buti naudojamos kitokios mokesnių rūšys. Šiam tikslui tinka gerai sutvarkyta pelno mokesnių sistema. Pažvelkime į šių mokesnių esmę ir trumpai apibūdinkime jų svarbiausias rūšis.

III.

Pelno mokesnis priklauso prie asmeninių mokesnių ir tuo pačiu prie tiesioginių mokesnių, kuriuose mokesnių mokėtojų finansinį pajėgumą nustatant, atsižiūrima vien į jo gaunamą pelną. Mokesnių tikslais pelnas paprastai yra suprantamas kaipo metinių įplaukų suma, kuri gali būti sunaudota, nemažinant turto pagrindo, ir kurios grįžimas gali būti nustatytas iš mokesnių mokėtojo santykiavimų, nepaprastas gi pelnas, kaip paveldėjimai, išlošimai loterijose, stambesnės dovanos, laikomos ne kaipo pelnas, bet kaipo turto priaugimas[4].

Pelno mokesnis vystosi pradedant pereito šimtmečio pabaiga. Jis gavo pradžią iš senojo pagalvinio mokesnio, kurs išeidavo iš to nusistatymo, kad kiekvienas žmogus, kad gyventų, turi pelną ir iš to pelno privalo dalelę atiduoti valstybės, kaipo būtinos organizacijos, palaikymui. Antroji fazė apima susidariusią klasinę sistemą, prie kurios nereikalaujama vienodos sumos iš kiekvieno žmogaus, bet visi gyventojai skirstomi į klases, kurių kiekvienos nariai moka tam tikrą jo klasei nustatytą kvotą[1].

Pelno mokesniais tikra žodžio prasme vadiname visuotiną pelno mokesnių sistemą, kadangi ji savo tikslams bando apimti visus pelnus ir apimt kaipo sumą, kaipo mokesnių politinę vienumą. Todel ją pažymi du pagrindiniu dalyku: visuotinumas ir individualizuojanti pažiūra į atskiro ūkio vienetą teisės ir ūkio subjekto asmeny. Pelno mokesnių visuotinumas remiasi trimis pagrindiniais punktais: jis nori pagrindiniai apimti visus mokesnių subjektus, jis nori visą pelną įtraukt į kūrybą ir kaip vieną visumą apdėt mokesniais bendrą pelną, objektyvines pelno sudėtines dalis, drauge sudarančias visą ūkininko pelną. Individualizuojanti pažiūra į atskiro ūkio vienetą vedančio teisės ir ūkio subjekto asmeny prisidengia mokesnių politiniu uždaviniu, anot kurio mokesniai privalo būti pritaikinti prie finansinio pajėgumo. Ieškome pažinti tikrą pelno padėtį ir ypatingą jo savitumą. Mokesniai imama iš pelno subjektų, o ne iš objektų šaltinių, iš kurių tas pelnas susidaro, kaip tat esti prie pajamų mokesnių sistemos. Pelno mokesnis atatinka aukštam kultūriniam tautos išsivystymui, jis išeina ne vien iš kiekybinio mokesnių ėmimo, bet atsižvelgia ir į kokybinę mokesnių galią[2].

Pakeliant bendrus pelno mokesnius, paprastai turima omeny šios išlaidos:

1. Išlaidos pajamų organizmui, įsigijimui, išlaikymui ir apdraudimui;
2. Nuošimčiai nuo skolų ir kitos pasyvės rentos;
3. Ilgo meto našta, paremta tam tikromis teisėmis;
4. Tiesioginės ir netiesioginės išlaidos, jeigu jos įskaitomos į reikalo vedimo sąmatą, o ne į pačią pelno mokesnio sumą;
5. Ligi tam tikro laipsnio ir nuostolių bei gyvybės apdraudimo premijos;
6. Reguleriškas nurašymas nuo patvaraus kapitalo; bet šių pripažinimas yra dar ginčijamas.

Neprivaloma atmesti: mokesnių suma, išlaidos kapitalo padidinimui, pakėlimui ir pagerinimui, o taip pat įvairi piniginė parama ir, pagaliau, išlaidos mokesnių mokėtojo namams ir šeimynai išlaikyti.

Daleidžiama taip pat tam tikrais atvejais paliuosuoti nuo mokesnių kai kuriuos asmenis, pav. valstybės galvą, svetimus diplomatus ir konsulus, žemesnio laipsnio karius, o karo metu ir visus kariškius[3]. Kadangi mokesnius privalo mokėti ne vien tik fiziniai asmenys, bet ir organizacijos, juridiniai valstybinės ir civilinės teisės asmenys, neturinčios teisių draugijos, įstaigos, sąjungos ir kt., — paliuosavimas nuo mokesnių daleidžiamas ir čia. Taip, pavyzdžiui, Vokietijoje nuo pelno mokesnio paliuosuojami: valstybė, kraštai, bendruomenės, įstaigos, kurių pajamos eina valstybės ir bendruomenių (bendruomenių sąjungos) naudai; jeigu nėra numatytos tam tikros išlaidos, nuo mokesnio paliuosuojami ir universitetai, aukštosios mokyklos ir panašios įstaigos bei draugijos[4].

---

[1] Heckel, Lehrbuch der Finanzwissenschaft I t, 327 – 337 p. Palygink Schaeffle, Steuern II t. Leipzigas, 1895 p, 358 p. 359 p.

[2] *Adolf Wagner*. Finanzwissenschaft, antroji dalis, Leipcigas, 1890, 539—543 p.

[3] Taip skelbia tam tikra finansų mokslo teorija. Bet valstybinio gyvenimo praktika ne visuomet ir ypač ne visur teorijas pasekti gali. *Red.*

[4] Handwörterbuch der Staatswissenschften, III T. 698 p.

---

[1] Heckel, Lehrbuch der Finanzwissenschaft, 1905 I T. 339—349 p., Handw. der Staatsw. III T. 695 p.

[2] Heckel, Lehrbuch der Finanzwissenschaft, I T. 349—350 p.

[3] Wörterbuch der Volkswirtschaft, I T. 734 p.

[4] Finanzarchiw, Zeitschrift für das gesamte Finanzwesen, herausgegeben von Schanz, XXXIX Jahr. I T. Stuttgart ir Berlynas, 1922, 217 p.

Pastaruoju metu pelno mokesnio sistema yra įvesta beveik visose valstybėse. Tiekdami čia pavyzdžių, pažymėkime kai kurias istorijos datas1). Prūsuose mokesnių sistema remėsi įstatymu iš 1881 m. birželio 24 d. ir jo papildymais 1906 m. birželio 19 d. ir 1909 m. gegužės 26 d. Nuo 1920 m. kovo 29 d. įstatymas perleido jį Vokietijos Valstybės žiniai2). Angluose pelno mokesniai pirmą kartą buvo įvesti 1798 m. (General property and income Tax) ir nuo to laiko dažnai reformuojami. Prancūzuose tik karo metu (1916 m.) visuotina pelno mokesnių sistema tapo įgyvendinta. Jungtinėse Valstybėse aprėžta pelno mokesnių sistema gyvuoja nuo 1909 m., bendra gi mokesnių sistema, liečianti stambesnį turtą, įvesta 1913 m. spalių 13 d. įstatymo keliu3). Lietuvoje įstatymo projektas apie įvedimą visuotinos pelno mokesnių sistemos 1922 m. gruodžio 1 d. Ministerių kabineto įteiktas Seimui svarstyti4).

Kad pelno mokesniai būtų teisingai suskirstyti, reikia stropiai nustatyti mokesnių objektas ir mokesnių dydis. Asmeninių mokesnių uždavinys — jeigu jie nėra paprasti mokesniai nuo galvos, ar nuo šeimynos, kuriuose mokesnių objektas supuola su mokesnių subjektu ir todel juose asmens padėties (Stand) nustatymas yra drauge mokesnių objekto nustatymas — yra nors apytikriai sužinoti, kiek kuris nors asmuo gali mokėti mokesnių, ir gautais daviniais remiantis, suskirstyti mokesnius laipsniais, pritaikinant prie atatinkamų mokesnių objektų („Karių mokesniai“), arba susekt tiksliai (jeigu net ir nevisai tiksliai) pelno dydį ir eventualiai jo rūšį. Tuo tikslu yra paranku naudotis trimis metodais: valdžios įstaigos renka žinias, atskiri asmenys teikia informacijų apie mokesnių mokėtojus ir, pagaliau, patys mokesnių mokėtojai paduoda reikalaujamas žinias5).

Sprendžiant apie pelno mokesnių sistemos vertę, jos naudai iškeliama tokie samprotavimai.

1. Tiktai per ją galima pasiekti teisingo mokesnių suskirstymo, imti iš kiekvieno asmens tiek, kiek jis tikrai gali sumokėti nuo gaunamo pelno. Prie jo galima irgi taikint tam tikrą progresyvingumą, kuriuo einant turtingesniems uždedama sunkesnė mokesnių našta, negu beturčiams.
2. Šita mokesnių sistema yra lanksti ir jeigu biudžeto balansas reikalauja, mokesniai lengvai gali būti pakeliami ar sumažinami.
3. Nepaprastais atsitikimais, pakeliant mokesnių dydį, ji gali duoti valstybei ypatingai daug pajamų ir tuo pačiu išvengti paskolų.
4. Praktika parodo, kad toji sistema yra taip patvari, jog valstybė visuomet gali tikėtis gauti kurią nors nustatytą pelno sumą6).

Tačiau, kalbėdami apie pelno mokesnių sistemos privalumus, negalime nutylėti apie dideles sunkenybes, kurias sutinkame ją įgyvendinant. Todel man atrodo reikalinga ir naudinga pažvelgt čia į tas pelno mokesnių sunkenybes. Kadangi pelno mokesnių sistemoje taksavimas dažniausia, ypatingai prie didesnio pelno, padaro patys mokesnių mokėtojai, tat krašto gyventojai turi būti aukštos kultūros ir didelio sąžiningumo žmonės. Kitaip gi idealiai sumanyti mokesniai savo tikslo nepasiekia. Būtinai reikia atskirų asmenų pelną tikrinti, arba jis tiksliai nustatyti. Nesunku apdėt mokesniais valdininkus, tarnautojus, darbininkus, pramonės įstaigų pelną ir t.t., bet, pavyzdžiui, sužinot laisvųjų profesijų įplaukas (gydytojų, dailininkų, rašytojų, advokatų) galima tik iš jų pačių žodžių (eventualiai sprendžiant iš išorinių davinių). Norint tiksliai nustatyti pelną, reikia veržtis į asmeninius mokesnių mokėtojų santykius, kas sukelia gyventojų tarpe nepatenkinimą ir tikrai yra nemaloni pareiga, norint naudotis įvairiais kontrolės būdais. (Apie mokesnių kontrolę žiūr. Wagnerio „Lehrbuch der Finanzwissenschaft, II T. 785 p. ir toliau).

Žemiau čia paduotoji lentelė iš Prūsų mokesnių sistemos praktikos gana įtikinančiai vaizduoja, kad mokesnių mokėtojai nepasižymi sąžiningumu ir kad jų pačių patiektos žinios yra nelabai teisingos.

Lentelė

(iš Finanzarchiw, Jahrgang XXXI (1914) 633 p.)

metai	Suma suteiktų apie mokesnius pranešimų (deklaracijų)	Iš suteiktųjų pranešimų patikrinus reikėjo pataisyti		Dedant mokesčius buvo nustatyta daugiau negų išėjo sulig pranešimais			
		iš viso	%	Pajamų pelno	Mokesčių	Pajamų pelno	Mokesčių
				1000 mk.		Nuošimčiais	
1900	506,229	127,034	25,1	230,936	7,901	28 6	33 9
1901	537,152	133 256	24,8	262,022	9,311	30,9	38,0
1902	555,343	138,328	24,9	249,343	8,383	28,2	32,5
1903	567,412	135,505	23,9	198,213	6,470	26,1	30,3
1904	593 836	142,728	24 0	213,171	6,921	27,2	31 8
1905	624,530	148,244	23,7	230 791	7.632	28,4	34,0
1906	647,932	151,967	23,5	245,941	7,971	29,2	34,1
1907	705,263	160 159	22,7	303,482	10,130	30,4	35,2
1908	738,363	175,255	23 7	330,157	10,929	30,5	34,9
1909	772 943	190,005	24,6	347,255	11,613	28,5	32,9
1910	872,776	224,670	25,7	407,521	13.454	29,8	35,1
1911	922,773	237,216	25,7	426,882	13,660	30,0	34.4

Remdamiesi, ta pamokinančia lentele galime konstatuoti kad pačių mokesnių mokėtojų patiektos žinios nėra perdaug tikėtinos. Būtinai reikalinga tų žinių kontrolė. Sąmoningas neteisingų žinių teikimas gali būti įvairiai baudžiamas, uždedant piniginę ar garbės bausmę.

Paėmus pagrindam šitą statistiką, kur kiekvienas ketvirtas mokesnio pajamų davinys duoda pelno virš 3000 mk. (aukso vertybe), kur apskritai neabejotinai turi būti tikslių žinių apie savo gaunamą pelną, galima neteisingą žinių teikimą paaiškinti vien tik bloga valia. Prie mažesnio, kaip 3000 mk. pelno, padėtis neikiek nėra geresnė. Kaip pas turtuolius, taip ir pas vargžus kyla aikštėn mokesnių moralės stoka.

Kad mokesnių finansinis pajėgumas būtų teisingai sunaudotas, greta bendros pelno mokesnių sistemos, reikėtų apdėjimą mokesniais pagrindinio turto pavesti viešosios teisės organams (bendruomenėms, kraštams ir t. t.).

D-ras Pranas Viktoras Raulynaitis.

---

1) Pelno mokesnių sistema yra plačiai išdėstyta. Handw. der Staatswissenschaft, III T. 69767c4, Heckel, Lehrbuch der Finanzwissenschaft, I T. 356—399 p.

2) Žiūr. platų išdėstymą Finanzarchiwe, XXXVII. Jahrgang, 448, 573 p.

3) Eheberg, Finanzwissenschaft, 1921, XXXVIII Jahrg. 414 p.

4) Lietuvos ūkis, Kaunas, 1922, 7 sąsiuvinys, 28 p.

5) Wagner, Lehrbuch der Finanzwissenschaft, II T. 720 p. ir tol au.

6) Handwört. d. Staatsw. Bd. III. S. 695—696, palyg. Eheberg, Finanzw. 1921, S. 296 ir Wagner, Lehrbuch der Finanzw. Bd. II S. 543.

Visuomenės ūkis ir socialinis gyvenimas.

Bendroji padėtis.

R. Svarbiausias pastarųjų laikų nuotikis, kuris turės didelės reikšmės visuomenės ūkio gyvenime ir ypač tarptautiniuose prekybos santykiuose, – tai Anglijos parlemento rinkimų išdava.

Du yra dėsniai visuomenės ūkio politikai vesti: protekcionistinis ir liberalinis arba laisvos prekybos—laisvos konkurencijos dėsnis. Anglija iš senų laikų laikosi antrojo dėsnio—ir ligi karo Anglijos ūkis bei pramonė nebuvo saugojama jokios muitų sienos. Tik karo metais nuo to dėsnio buvo truputį atsitolinta, bet ir tai labai mažai. Vienok konservatyvai (unijonistai), atsikratę liberalų bendradarbiavimo, panorėjo Anglijos ekonominės politikos liberalines tradicijas pakeisti protekcionizmu. Kaip ta politika turėjo būt vedama — skaitytojas gali rasti mūsų bendradarbio M. Š. unijonistų rinkimų platformos aprašyme. Mat, Anglijoj yra jau tokia tradicija, kad valdomoji arba parlamento didžiumos partija nedrįsta išleisti jokio svarbesnio įstatymo, kurio pagrindiniai dėsniai nebuvo paskelbti iš anksto rinkikams. Šitos tradicijos laikėsi ir dabartinė unijonistų valdžia, kuri parlamente absoliutę didžiumą turėjo: ji paskelbė savo ekonominės politikos programą ir, paskyrusi naujus parlamento rinkimus, laukė piliečių sprendimo. Piliečiai ir nusprendė, tik ne taip, kaip valdomoji partija norėjo. Iš 610 atstovų unijonistai gavo tik 256, tuo tarpu kaip protekcionizmo politikos priešininkai—liberalai, darbo partija ir kt. — 354. Tuo būdu Anglijos piliečių didžiuma ir dabar pasisakė už liberalinę ekonominės politikos tradiciją ir prieš protekcionizmą.

Šitokie buvusių Anglijos rinkimų daviniai negalės palikt be įtakos ne vien Anglijos gyvenime. Palikdami šalyj galimas pasekmes „grynojoj“ politikoj (unijonistai Anglijoj yra dar didžiausi prancūzų politikos teisintojai ir tarptautinėj politikoj daugiau jiems seka negu kiti), grynai ekonominiuose santykuose jie turės tiek įtakos, kad Anglijos rinkoj galės lengvai konkuruoti svetimų kraštų dirbiniai ir ūkio produktai, nesutikdami dirbtinių kliūčių muitų sienos pavidale. Lietuvai, kuri Anglijos rinkoj ligi šiol rado vietos daugiau negu $^1/_4$ viso eksporto, tokia rinkimų išdava pašalina begresusio Anglijos rinkos susiaurėjimo pavojų.

Antras, nemažiau svarbus tarptautiniai ekonominės reikšmės nuotikis, tai vokiečių ir prancūzų galutinas susitarimas del opiausiųjų Ruhro okupacijos klausimų. Susitarta ne tik del darbo Ruhro kasyklose bei dirbtuvėse, bet ir del susisiekimo tarp užimtųjų sričių ir visos Vokietijos. O kadangi prancūzų pastatytoji svarbiausioji sąlyga — kad per 10 dienų būtų darbas pradėta mažiausia 80% visų pr. įmonių—vokiečių buvo išpildyta, tai prancūzai paskelbė generalinę amnestiją anksčiau nuteistiems už sabotažą ir kt., taip pat nustojo remti separatistų „valdžią“. Tuo būdu padaryta pradžia Ruhro konfliktui ir visam reparacijų klausimui susitarimo keliu išspręsti. Tat jeigu kokių netikėtų komplikacijų neiškils, tai galima tikėtis, kad beveik visus metus tęsiasis Ruhro konfliktas, kuris privedė Vokietiją prie ekonominės ir finansinės suirutės ir labai neigiamai veikė į visos Europos ekonominę padėtį, galų gale bus likviduotas ir sekantieji metai gal galės jau prie normalaus gyvenimo vesti.

Anglija.

Naujos ekonominės politikos įvedimo galimumas kilo sąryšy su rinkimais į parlamentą š. m. gruodžio 6 d. Didžiausioji anglų partija — unijonistai, turėjusi absoliučią didžiumą abiejuose parlamento rūmuose po karo, eidama į rinkimus, pareiškė įvesianti *protekcinę muitų sistemą* visų šalių prekėms be jokių išimčių — lig šiol tebuvo „Prekybos Apsaugojimo Aktas“, nukreiptas išimtinai prieš vokiečių prekių įsileidimą; palaikysianti vadinamąją *imperinę pirmenybę*, kuria bus teikiama lengvatų kolonijų prekėms Anglijoj ir anglų prekėms kolonijose, kad tuo būdu padidint ir praplėst „namų rinką“, kadangi visos svetimos šalys esančios apsistačiusios muitų sienomis prieš anglų prekes, ir kad sumažint namie nedarbą. Žemės ūkiui ta pati partija pažadėjo *subsidiją* 11 milijonų svarų sterlingų, kadangi Anglijos žemės ūkis, panaikinus „Grūdų Auginimo Aktą“, veikusį karo metu, kuriuo buvo valstybės užtikrinta grūdų supirkimas iš ūkininkų aukšta kaina, ir ėmus statyti grūdus į Anglijos rinką Europai, Pietų Amerikai, Australijai, gyveno krizį ir dirvas vėl ėmė užleisti ganykloms, kaip ir prieš karą. Šita priemone unijonistai tikisi aprūpinsią žemės ūkio darbininkus pragyvenamomis algomis, apsaugosią šalį nuo bado galimumo karo metu, išvengsią tolimesnio nedarbo augimo ir padidinsią dirbamosios žemės plotus (ir gausią ūkininkų balsus!). Unijonistams opozicija— liberalai ir darbo partija — pareiškė pasipriešinsiančios unijonistų manomajai muitų reformai ir stovėsiančios už *laisvą prekybą* ir *teikimą kredito* užsienio šalims, kad jos galėtų pirktis Anglijoje. Šiuos žodžius rašant galutinai rinkimų daviniai dar nežinomi, bet turimomis žiniomis iš 602 vietų unijonistai gavo tik 253, darbo partija 192, liberalai 151, 6 v. kiti. Trūksta 13 tik atstovų. Tuo būdu šalis pasisakė prieš ūnijonistų muitų programą.

Naujas parlamentas susirinkęs svarstys taip pat darbo partijos įneštą *pagalvio mokesnio* įstatymo sumanymą. Unijonistų ir liberalų spauda plačiai svarstė tą sumanymą ir parodė palinkimo neigiamai jį spręsti. Iš tos spaudos paaiškėjo, kad dabartinių mokesnių kiekvienai galvai Anglijoj išeiną apie 7 svarai sterlingų.

Girininkavimas. Miškų Komisijos Pirmininko pranešimu Imperinei Ekonominiai Konferencijai Britų Jmperija turinti viso 1,900,000 ketv. anglų mylių miškų ploto, kuriame esą visų žemės skritulio rūšių medžių, kuriuo tačiau Anglija nesitenkina ir perka daug svetimo miško. Didžiausias Britų imperijos miškų plotas esą Kanadoj, bet Kanada eksportuojanti mišką daugiausiai į Jungtines Amerikos Valstybes. Kanados miškų plotas lig šių dienų esąs 60 — 65% nudegintas ir kitaip sumažintas. Imperijos, miškų ūkis esąs nepatenkinamas. Kylant miško reikalavimams pramonei, miško veikiai galį pritrūkti. Tegalima išsigelbėti tik taip pastačius miškų ūkį, kaip pastatyta Švedijoj. Reikią padidinti miškininkavimo mokyklų skaičių, jas sujungti anksčiau su „Miškų Produktų Laboratorija,“ kuri privalėtų būti artimesniuose ryšiuose su „Jungt. Amerikos Valstybių Miškų Produktų Laboratorija“ Madisone. Iš medžių rūšių miško ūkiui naudingiausios esančios minkštųjų medžių rūšys, kurios labiau tinka poperio ir medžio apdirbimo pramonei

Nacionalinė pieno konferencija sušaukta „Gryno pieno Dr-jos“ Londone lapkričio 20—22 d. š. m. Dalyvavo 75 vietų valdžios įstaigų atstovai, 45 universiteto, žemės ūkio institutų, koperatyvų, pieninių atstovai, 35 individualiniai nariai ir 14 užsienių atstovų. Konferencija užsiėmė vyriausiai klausimu: žalias ar pasterizuotas pienas pardavinėt visuomenės vartojimui. Išsitarta už pasterizuoto pieno pardavinėjimą. Konferencijos pranešimais einant, Anglijoj kasdien kiekvienam gyventojui atitenka tik vienas ketvirtadalis pintos (mažesnė už kvortą) pieno, tuo tarpu, kai Amerikoj trys ketvirtadaliai pintos. Iš labaratorinių tyrimų paaiškėjo, kad žaliame piene viename kubiniame centimetre rasta nuo 385 milijonų ligi 19,000 įvairių mikrobų (vidurinis skaičius apie 10 milijonų). Tais pat tyrimais nustatyta, kad geriausiai pienas pasterizuoti 30 minučių 75^0 Celsijaus karšty, kuris užmuša visus kenksmingus mikrobus ir apsaugoja pieną nuo netekimo kai kurių maistingumo ypatybių, pasterizuojant jį mažesnėj temperatūroj.

Akmeninės anglys lapkričio mėnesy ėmė brangti (sezoninis brangimas) ir ligi gruodžio 1 d. š. m. nusistatė šiokios kainos: už geriausios rūšies kietųjų anglių toną dabar mokama 55 šilingai, pirmiau buvo 54 šil., už menkiausios rūšies dabar mokama 39 šilingai, pirmiau buvo 37 šil. 6 pensai. Pastebėta didesnis anglių reikalavimas eksportui į Prancūziją, Skandinaviją, Belgiją ir Vokietiją. Spėjama, kad tos kainos paliksią visam žiemos sezonui.

Sterlingų kursas lapkričio mėnesį ir pradžioj gruodžio tebesvyravo. Lapkričio 13 d. š. m. svaro kursas New Yorke buvo dol. $4.34^{3}/_{4}$ — 4.38, lapkričio 19 d.—$4.29^{3}/_{4}$—$4.30^{1}/_{2}$, lapkričio 28 d.—4.37—4.39, gruodžio 3 d.—$4.33^{3}/_{4}$—$4.34^{1}/_{2}$.

Gamyboj pastebėta atgijimo geležies ir plieno šakose, likvidavus garo katilų pramonės streiką.

Metalų rinkoj ūmas vario pabrangimas neišsilaikė ir vėl atkrito. Kiti metalai ėjo tomis pat kainomis, kaip ir spalių mėnesi.

Medvilnės gruodžio pradžioj pradėta pirkti gyviau ir aukštesnėm kainom; padidėjo siūlų ir drabužių reikalavimas.

Vilnos smarkiai reikalauta ir kaina jos pakilo. Liverpulio kolonialinė vilna pardavinėta 5—10% brangiau negu Londone.

Grūdų rinkoj pastebėta nenusistovėjimo del kursų svyravimo.

Paskutinėje lapkričio mėnesio savaitėj Anglijos ūkininkai pristatė į savo rinką tiek javų ir tokiomis kainomis dešimties paskutiniųjų metų bėgy:

Kviečių:

Metai	Centner.	Kaina	
		šil.	pensai
1923	329,296	9	8
1922	657,579	9	11
1921	387,369	10	9
1920	350,301	20	10
1919	426,840	16	11
1918	348,416	16	10
1917	203,224	16	5
1916	316,286	16	9
1915	495,497	12	3
1914	323,901	9	9
1913	306,420	7	3

Miežių:

Metai	Centner.	Kaina	
		šil.	pensai
1923	653,913	10	5
1922	515,779	10	3
1921	488,825	13	6
1920	567,286	22	9
1919	594,157	30	5
1918	361,764	17	6
1917	384,009	16	4
1916	511,696	18	4
1915	335,782	13	4
1914	429,175	8	4
1913	601,196	7	4

Avižų:

Metai	Centner.	Kaina	
		šil.	pensai
1923	69,549	8	9
1922	74,370	9	7
1921	74,894	10	0
1920	41,034	16	4
1919	65,272	20	0
1918	46,964	18	5
1917	46,145	15	7
1916	97,157	15	10
1915	90,800	10	10
1914	84,736	9	3
1913	60,534	6	7

Linų prekyboje nepastebėta gyvumo. Kainos lieka nesikeitusios, nors Belgijoj rodo palinkimo kilti. Kainos laikėsi tokios:

Reiss fibre apie 50 svarų tonai
Livonian S. „ 92 „ „
„ L. „ 88 „ „
Hoffs „ 89 „ „

Nuomonė apie naujo bolševikų linų derliaus rūšių gerumą esanti toli nuo optimistingos. Sėmenų rinkoj — ramu.

Laivų statymas antroj pusėj lapkričio, likvidavus garo katilų pramonės disputą, pagyvėjo. Špižiaus, plieno kainos (1—XII š. m.) tebėr tvirtos. Špižius nuo 5 svarų 3 šilingų tonai ligi 5 sv. 5 šil.; plienas nuo 9 sv. ligi 12 sv. tonai.

Maisto daiktų kainos gruodžio 3 d. buvo tokios:

Vištos svaras nuo 1 šil. 4 pens. ligi 1 šil. 10 pens.
Anties „ „ 1 „ — „ „ 1 „ 4 „
Žąsies „ „ 1 „ — „ „ 1 „ 2 „
Kalakuto „ „ 1 „ 4 „ „ 2 „ — „
Kiaušiniai 120 anglų . . . 36 šil. 6 p. — 32 šil.
„ „ airių . . . 33 „ — 30 ,
„ „ olandų . . . 33 „ — 31 „
„ „ danų . . . 33 „ — 30 „
Lašiniai 112 svarų svorio airių nuo 95 šil. — 101 „
„ „ „ „ danų „ 96 „ — 100 „
Kumpiai „ „ „ „ 106 „ — 110 „
Sviestas „ „ „ „ „ 222 „ — 226 „
„ „ „ „ N. Zeland. „ 216 „ — 218 „
„ „ „ „ Kanada „ 200 „ — 226 „

Mėsa į Anglijos rinką buvo atvežta iš Pietų Amerikos, Australijos ir Naujosios Zelandijos.

M. Š.

Vokietija.

R. Bendroji padėtis. Vokietijoj gruodžio pradžioje šiek tiek pagerėjo — susitarus su prancūzais del darbo bei susisiekimo sąlygų Ruhro srityse ir del bendros politinės padėties aprimimo. Tuo tarpu dar sunku pasakyt, ar dabartinis politinės padėties aprimimas prives prie visiškos politinės bei ekonominės padėties nusistovėjimo, nes tiek su Bavarija bei Saksonija, tiek su Rheino kraštu yra dar visa eilė neišspręstų klausimų, be to ir vidaus ekonominė bei finansinė padėtis dar gana toli ligi normalinės. Vis delto naujos „vidurio" valdžios sudarymas su gabiu ir taktingu centro frakcijos vadu Marksu priekyje ir pirmieji naujosios valdžios sekmingi žygiai santykiuose su prancūzais, okupuotais kraštais ir Reichstagu bent duoda pagrindo ne visai nustoti vilties, kad Vokietija galutinai nenužengs į anarchiją. Jei viskas taip eis, kaip dabar Berlyne svajojama, tai Vokietijos viduj netrukus reikės laukt didesnės decentralizacijos, negu Weimaro konstiticijos autoriai leido (tam tikslui rengiamasi ir konstituciją keisti), atskiri kraštai, ypač Bavarija, daugiau turės savarankiškumo, taip pat Rheino sritys bus susibūrusios į atskirą politinį vienetą, kaip ir kiti Vokietijos kraštai. Tuo būdu būtų išvengta politinio Vokietijos pakrikimo. Santykiuose su santarve naujoji Markso valdžia rengiasi Strezemano valdžios keliais eiti, t. y. pildyti „sulig išgalės" santarvės reikalavimus.

Bet šita lyg nusistovinti politinė padėtis dar neišsprendžia pirmaeilės svarbos ekonominių ir finansinių problemų, kurios ir politinę padėtį nepakenčiama daro.

Rentenmark, Goldanleihemark, Goldmark, Dollarschatzanweisungen, Reichsmark ir visa eilė kitų mažiau ar daugiau *„vertingų* bėdos pinigų" (*„wertbeständiges Notgeld"*) — tai tik vieni vardai, kuriais vokiečiai dabar savo pinigus vadina.

Svarbiausią vietą, šalia Reichsmarkės, yra užėmus dabar vad. *Rentenmark,* kurios ateitis ir dabar taip pat visai neaiški, kaip ir prieš mėnesį laiko. Teisybė, sulig formos naujoji „rentos" markė nėra senosios „erzacas", nes ji keičiama ne iš anksto nustatyto santykio kursu, kaip buvo plenuojama, bet oficialiniu biržos kursu, išskaitytu per dolerio kursą. Tik kad tas Berlyno biržos oficialinis kursas yra gryniausias valdžios padaras, o ne markės tikrosios vertybės atspindis. Berlynas jau nuo lapkričio mėn. pusės laiko markės kursą vienodai lygiu (18,4 bilijonų už 1 sv. ir 4,2 bil. už 1 dol.), bet patenkina tuo kursu nedaugiau 1% visų reikalavimų. Del to Londono ir New-Yorko biržose per tą laiką markės vertybė vėl daugiau ne per pusę nukrito ir, pav., Londone lapkričio gale už 1 sv. buvo galima gauti ligi 50 bilijonų vieton 18 bil. mokamų Berlyne. Nestebėtina delto, kad ir naujoji rentos markė Vokietijoj „juodojoj biržoj" keičiant į svetimų valstybių valiutą vertinama ne sulig oficialiniu Berlyno biržos kursu ir ne sulig aukso markės ar dolerio paritetu, o sulig vertinimu senosios markės užsieniuose. Tuo būdu iš tikrųjų naujoji rentos markė nėra aukso vertybės markė, o senosios markės erzacas — nors teorijoj ji laikoma lygia tikrajai aukso markei. Delto dabar Vokietijoj ir pasidarė toksai brangus gyvenimas. Nes prekių kainos taikomos po senovei sulig dolerio kursu užsieniuose, tuo tarpu paprasti piliečiai savo darbą arba nepatyrę svetimi žmonės savo valiutą priversti parduoti sulig dirbtiniu, daug mažesniu, Berlyno biržos kursu. . . O padėtį dar labiau supainioja visa eilė kitų „atsiskaitymo ženklų", kurių po vienu ar kitu vardu spausdina ir leidžia apyvarton ne tik atskiri miestai, bet ir atskiros privatinės įstaigos. Bendrai imant, del Vokietijos pradėtosios valiutos reformos bus galima ką nors tikresnio pasakyt tik sekančiais metais.

Pinigų ir kapitalo rinkoj del anksčiau minėtų priežaščių taip pat pilniausias chaosas, ką liūdija nors ir taip pat 3% ir 20 % svyravimai už dienos paskolas. Iš viso tiek naujasis rentos markių emisijos bankas, tiek senasis Reichsbankas daro pastangų kreditą sutvarkyti, tik tas nelengvai duodas. Kredito gavimas iš Reichsbanko yra labai apsunkintas (duoda tik aukso vertybes užstačius), bet tasai apsunkinimas labai blogai atsiliepia į prekybą ir pramonę, ir visas klausimas, kaip ilgai išsilaikys Reichsbankas ir rentinės markės bankas užimtąją poziciją kreditavimo klausime. Jei išlaikytų — reikėtų Vokietijoj laukti nemažo ekonominio krizio, jei neišlaikytų — vėl infliacijos ir naujos valiutos reformos. . . Abidvi perespektyvos neperdaug malonios, del to biržose akcijų kursas turi palinkimo kristi žemyn.

O darbo rinkoj ir dabar padėtis gana bloga, ir, pav., net neskaitant okupuotų kraštų šelpiamųjų, bedarbių skaičius lapkričio m. siekė netoli milijono ir lyginant su spalių m. viduriu padidėjo beveik 30%. Tai jau savaime begalo didelis šalies finansų apsunkinimas. Galimas daiktas, kad susitarimas su prancūzais duos galimybės pramonei ir prekybai geriau plėtotis — tada tiek darbų, tiek kapitalo rinkoj geresnės dienos būtų, o su tuo būtų lengviau ir iš finansinio krizio išeiti. Vokiečių spauda taip pat labai džiaugiasi iš Anglijos parlamento rinkimų išdavų, nes tuom Anglijos rinkos durys vokiečių dirbiniams nelieka uždarytos. Bet visa tai yra daugiau pageidavimai, geriausiame atsitikime — ateities įvykiai.

Bendroji konjunktūra Vokietijoj yra tuo tarpu prislėgta, sunki. Tik del taip prislėgtos ir sunkios konjunktūros yra galimi tokie apsireiškimai, kaip didesnės kainos Vokietijoj, negu tiems patiems Vokiečių dirbiniams eksportuojant į užsienį. Vokiečiams būtinai reikalingi doleriai, svarai ir kita valiuta, kad galėtų maisto ir žalios medžiagos nusipirkti — delto eksportuojamoms prekėms deda jie kainas, kad galėtų su kitų kraštų tokiais pat dirbiniais konkuruoti. O jeigu taip elgiantis negaunama pelno, tai kasa papildoma parduodant saviesiems. Valdžia, spauda ir visuomenė del tokios padėties labai susirūpinus, nes gyvenimas darosi nepakeliamas. Šian ir ten mėginama vidaus kainos sumažint, valdžia vėl aštriau žiūri, kad prekių kainos nebūtų „be saiko" pakeltos. Bet visa tai vargu bau ką gali padėti, paliekant visa kita kaip buvo. Berods, ir šiuo atžvilgiu Vokietijoj „rengiamasi" reforma daryti — daug kalbama apie 8 val. darbo dienos panaikinimą ir apie 9-net 10 val. darbo dienos įvedimą.

Bet kol kas visa tai daugiau kalbos ir plenavimai, kurie sukelia vokiečiams viltis, bet tų vilčių „realizavimas" paliekama Naujiesiems Metams.

Padėtis susitarus su prancūzais. Düsseldorfe lapkričio 23 d. vokiečių pramonės atstovų, kurių priekyje stovi Stinnes, Thyssen ir Kloekner, pasirašytoji sutartis su vad. „M. I. C. U. M." (mission interalieé du contrôle de usines et des mines), vokiečiams uždeda štai kokias pareigas: 1) už laiką nuo Ruhro okupacijos pradžios ligi lapkričio 1 d. vieton nepristatytų anglių vokiečių pramoninkai apsiima sumokėti 15 mil. dolerių arba 279 mil. pranc. frankų mokesnio pavidale; 2) toliau—nuo kiekvienos parduotos anglių tonos turės sumokėti po 10 frankų; 3) visų iškasamų anglių 18% turi būt pristatyta be jokio mokesnio santarvei reparacijų sąskaitai išlyginti; 4) spalių 1 d. buvusieji anglių ištekliai laikomi santarvės nuosavybe; 5) vokiečiai dirba kasyklose ir kt. santarvės inžineriams diriguojant, taip pat pasilieka santarvės kontrolė Ruhro visam eksportui; 6) geležies ir plieno produktai tiktai tada gali būti kitiems reikalams naudojami, kai santarvei bus atiduota tiek, kiek buvo duota 1922 m. Sutartis galioja ligi balandžio 15 d. ir negali būt laikoma precedentu reparacijų klausimui spręsti.

Tokie yra svarbjausieji tos garsios sutarties punktai. Kad būtų aiškiau, ką visa tai reiškia, reikia prisiminti, kad sulig taikos sutartim vokiečiai turėjo pristatyti kasmet 14 mil. tonų anglių. Kadangi normalinės Ruhro srities anglių eksploatacija duoda apie 90 mil. kas metai, tai vokiečiai pristadydami 18% duos apie 16 mil. Be to, jie apsiima dirbti diriguojant santarvės inžinieriams, kurie pastaruoju laiku davarė tiek, kad 18% visos produkcijos žada duoti apie 17—18 mil. tonų.

Prancūzija ir Belgija.

R. Bendroji padėtis abiejose valstybėse vienoda— ir dabartiniu laiku abiejose valstybėse rykaujama del pergalės Ruhro krašte. Berods, prancūzų ir belgų frankai del tos pergalės perdaug nesidžiaugia, nes lapkričio gale New-Yorke prancūzų frankui buvo mokama tik 5,3 centai ir. belgų fr. 4,6 c., tuo tarpu spalių gale buvo dar mokama 5,9 ir 5,1 c., sausio pradžioj dar buvo mokama 6,9 o paritetas yra 19,3 c. Vis delto vokiečių pramonės magnatų užsispyrimas tapo sulaužytas ir dabar vokiečiai laisvu noru „apsiimė“ pristatyti anglių ir kitos medžiagos daugiau negu anksčiau sutartim buvo „priversti“ apsiimti (žiūr. str. „Vokietija“). Tuo būdu prancūzai pasiekė to, ko norėjo: jų (ir belgų) stambioji pramonė bus aprūpinta kuru ir žaliąja medžiaga, be to vokiečių stambioji pramonė ateityj gamins prancūzų-belgų diriguojama.

Kaip šios dvi valstybės ankštai yra susirišusios, rodo importo-eksporto daviniai. Viso Prancūzijos š. m. 9 mėnesių eksporto vertybė siekė 18,7 mil. fr. (pernai 13,1 m. f.), iš kurių 4,5 (2,8) m. fr. teko Anglijai ir 4,1 (2,8) mil. fr. Belgijai. Importuoti Belgija į Prancūziją mažai tegali, nes jai daugiausia reikalinga žalioji medžiaga, kurios pati Belgija netenka. Vis delto iš 20 mil. fr. (pernai 14,8) Prancūzijos importo 1,7 (1,1) mil. fr. paeina iš Belgijos (importos iš Anglijos siekė 3,8 (2,3) m. f., iš Amerikos—3,2 (2,5) m. f.) Belgijoj toksai dalyvavimas Prancūzijos užsienio prekyboj turi dar didesnės reikšmės, nes pati Belgija daug mažesnė.

Pramonė tiek Prancūzijoj, tiek Belgijoj, galima sakyt, žydėte žydi ir rodo didelio palinkimo dar labiau plėstis. Galima sakyti, tai vienintelės Europoj ir gal net pasaulyj valstybės, kurių pramonė po pirmųjų depresijos smugių pirmąją metų pusę, antrąją pusę ne tik atsigavo, bet ir pralenkė praeitų metų gamybą. Kiek čia prisidėjo Ruhro sričių eksploatacijos vaisiai, o kiek yra pasekmė nuolatinio franko vertybės kritimo — sunku šią valandą spręsti. Buvo laikas, kada pramonė žydėjo ir Vokietijoj — ir tas laikas supuola su nuolatiniu, bet neperstaigiu markės kurso kritimu, o ir Anglijoj, sterlingo kursui krintant, pramonė ima daugiau gyvumo rodyt. Bet tas pats vokiečių pavyzdys rodo, kad toksai nenormalinis pramonės žydėjimas pamažu veda prie išsekimo.

Savo keliu prancūzų ir belgų pramonės dirbiniai pasaulio rinkoj dabar daro didelės konkurencijos visų kitų valstybių pramonės dirbiniams, pirmiausia anglų, vokiečių ir čekų.

Kainos Prancūzijoj kitėja nevienodai. Bendras didmenų prekių kainų rodiklis spalių gale stovėjo prie 486 (prieš mėnesį 489,7), bet pramonės dirbiniams kainų rodiklis nuo 504 pakilo ligi 510. Maisto produktams kainų rodiklis nuo 472 nukrito ligi 457, bet vėl gyvenimo minimum nuo 339 pakilo ligi 349.

Belgijos 1924 metų biudžetas ir įvairių valstybių skolos.

Šiuo metu nedaugiausia yra valstybių, kurios galėtų pasakyti, kad jų finansai geri. Imsime Belgiją, kuri plotu nedaug kuo skiriasi nuo Lietuvos. Karas nusilpino Belgiją, ir jei paimsime 1920 metus, tai ir tada jos finansai dar nespėjo atsigauti. Išlaidos pasiekė 11 milijardų frankų, o pajamų buvo mažiau 4 m., tuo būdu deficitas viršijo 7 milijardus frankų. Finansų pagerinimui Belgija ėmėsi tų priemonių, kurios dabar praktikuojamos Lietuvoje — mažino etatus, didino mokesnius. Bet visgi finansai galėjo būti pagerinti tik teigiamai Belgijos naudai išrišus reparacijų klausimą.

Nors šiais metais finansai irgi dar nepagerėję, bet visgi pastebimas gerėjimas, kuris gali pablogėti, neištesint Vokietijai laiku sumokėti reparacijas. Belgų finansų ministeris M. Theunis įnešė Seimui 1924 metų biudžetą, kuriame numatoma išlaidų 8.322 milijonai fr., pajamų — 6.687 mil. fr., deficitas — 1.645 mil. fr. Bet kaip jau aukščiau paminėjau, deficitas bus žymiai didesnis, jei Belgija negaus reparacijų.

Sulyginus su 1913 met. kiekvienas gyventojas moka tiesioginių mokesnių 11 kart daugiau arba 1.114% vieton 100. Bendrai gi paėmus, tiesioginius ir netiesioginius mokesnius 1924 metais kiekvienas gyventojas sumokės 7,26 kartų daugiau. Finansų ministeris yra tos nuomonės, kad mokesnių mokėjimo galė pasiekė ribų ir 1924 met. jų nebus galima padidinti.

Kadangi vokiečiai reparacijų nemoka, tai atstatyti karo nuniokintą kraštą tenka pačiai Belgijai. Pristatęs biudžetą Seimui, Theunis pravedė mintį, kad reikalingas didesnis Vokietijos spaudimas, nes jos skolos mažesnės negu kurių kitų valstybių. Tam paremti privedė šiokius skolų davinius, kiek kurios valstybės yra skolingos (belgų frankais)

	data	suma (milijonai belgų fr.)	kiek tenka vienam gyventojui
Anglija.	23.III.31	693.606	14.676
Prancūzija	23.IV.30	430.044	10.968
Italija	23.III.31	164.759	4.243
Jungtinės Valstybės .	23.VI.30	441.523	4.095
Vokietija (be reparacijų)	23.IX.30	4.267	79
Vokietija (su reparac.) .	23.IX.30	553.104	9.241
Olandija	23.I.1	26.972	3.866
Belgija.	23.IX.30	39.907	5.251

Tuo remiantis Theunis nurodo, kad Vokietija privalo mokėti reparacijas ir gali jas mokėti, nes priešingu atveju turės finansiniai suirti ne tik kai kurios Santarvės Valstybės, bet ir neitralės. Tik del nesąžiningo Vokietijos mokėjimo Belgija turi arti 40 milijardų fr. valstybinės skolos, kuri vis didės, neprivertus Vokiečius mokėti reparacijų („Temps“ 1923.XI.21.).

V. S-tis.

Lenkija.

Bendroji padėtis Lenkijoj eina po įtaka vis mažėjančios lenkų markės vertybės. Lapkričio gale Londone už 1 sv. jau reikėjo nemažiau kai 12,5 milijardų l. mk., tuo tarpu spalių m. dar užteko 7,8 mil. O jau nuo spalių m. 1 d. aukščiau išskirstyti mokesčiai buvo padidinti 160%, o rinkliavos dar daugiau (pav. nuo spalių 13 d. už 1 kg. cukraus vieton 2000 mk. imama 40000, už degtukus vieton 66 mk. — 1000 m. ir tt.)

Nežiūrint to, finansų ministeris Kucharskis spalių 30 d. pristatydamas *1924 m. biudžetą sugebėjo* (ar išdrįso?) padaryti daugiau pajamų negu išlaidų apie 23 mil. aukso markių (pajamų 1,112 mil. ir išlaidų 1,089 m.). Kad tai yra daugiau Kucharskio matematikos vaisius, o ne tikras dalykų padėties įvertinimas, rodo nors ir tai, kad Kucharskio pasakojimams netiki nei viduje, nei užsieniuose, kurie anksčiau buvo linkę lenkams didesnę paskolą duoti.

Perspektyva didesnei užsienio paskolai gauti pablogėjo. Finansų ministerio Kucharskio pasitarimai su anglų patarėju Hilton Young pakol jokių teigiamų vaisių nedavė, nes pastarasai laikosi nuomonės, kad steigti emisijos banką naujiems pinigams leisti galima tik stabilizavus lenkų markę ir atvedus į pusiausvirą biudžetą. Tuom tarpu šiais metais lenkai turės 249 mil. aukso frankų *deficito,* kuris būsiąs padengtas „iš kredito operacijų su valstybės įmonėmis ir dvarais". Kucharskis, matyt, ir norėjo savo 1924 m. biudžeto projektu anglų finansininką įtikint, kad biudžetas į lygsvarumą jau atvarytas. Tik tasai nenorėjo tikėti ir . . . išvažiavo.

Pasaulinėj miškų rinkoj Lenkija nebeturi jokių apyvartų. Tuo metu kai prieš išleidimą įstatymo apie miškų muitą išvežant per mėnesį buvo išvežama į užsienį už 600.000 dolerių miško medžiagos, dabar tas skaitmuo virto nuliu. Daug čia reiškia *geležinkelių tarifai,* kurie nuo š. m. lapkričio 1 d. buvo pakelti 200% ir nuo gruodžio 1 d. — dar 100%.

Žibalo gamyba pirmą 1923 m. pusmetį buvo tokia:

	1923 m.	1922 m.
Bruto	359.086 t.	346.662 t.
Neto	305.371 t.	277.872 t.

Daugiausia žibalo išvežama į Vokietiją — 34%, Čekoslovakiją — 19%, Austriją 16%, Dancigą — 14% ir Vengriją — 7%.

Gyvenimo brangumas spalių m. pakilo 205%.

Rusija.

Aukštoji visuomenės ūkio Taryba parengė *orientavimosi biudžetą rusų pramonei* 1923—24 met., kuri čia ir noriu paminėti. Į tą biudžetą įtraukti tik stambūs didesnės reikšmės trestai. Daviniai imti iš pačių trestų samprotavimų ir finansų komisariato kontrolės skaitmenų.

1923—24 metais dirbančios pramonės pamatinis kapitalas lygus 1.984.829 tūkst. sutartinių rublių. Rubliai paduota sutartiniai, nes pramonės įvairiuose valiutose apskaičiavo savo pamatinį kapitalą. Prieš karą visas Rusijos pramonės pamatinis kapitalas buvo lygus 5 milijardams rublių.

Apyvartos kapitalas išskaičiuotas sumoje 625.247 tūkst. rub.

Metinė produkcija numatyta sumoje 1.865 mil. prekinių rublių, kurius pakeitus bendros pramonės indeksu, gaunama 1300 mil. prekinių rublių, taigi 100 mil. daugiau praėjusių metų.

Pramonės gamybos produktus ir išdirbinius realizavus turi gauti 1.846,6 mil. rub., pelno 147 mil. rub.

Bet nė viena pramonės sritis negalės gyvuoti negavus dotacijų ar iždo paskolų. Neskaitant išlaidų reikalingų apyvartos kapitalui padidinti, vien tik metalo pramonės duos 1348 tūkst. rub. deficito.

Kapitalių išlaidų metams reikalinga 251 mil. rub. Iš čia galima išbraukti amortizaciją, kuri šiais metais pirmu kartu numatyta kalkuliacijose, tuo būdu kapitalės išlaidos sieks 130 mil. rub.

Debitorių ir kreditorių sąskaitomis išpuoia arti 78 mil. rub. skolų, bet toji suma keisis, nes padengiant skolas bus galima daryti naujas operacijas.

Kadangi ne visi išdirbiniai bus tais pačiais metais realizuoti, tai padidės žalios medžiagos arti 65 mil. rub. ir kuro—arti 14 mil. rub.

Bendrai 1923—24 met. pramonė numato baigti turėdama 184,6 mil. rub. kasos defecito. Čia galima neskaityti 78 mil. rublių, kuriais bus padengtos skolos, taigi kasos deficitas pasieks 106 mil. rub. Toji suma ir turi būti padengta dalinai kredito operacijomis, dalinai dotacijomis.

Nors trumpai apžvelgsime kai kurias atskiras pramonės sritis, visuose išvadose remdamies tuo aukštosios visuomenės ūkio tarybos parengtu orentavimosi biudžetu.

Anglių pramonė. Tikintis, kad vartotojai pirks anglį, mokėdami gamybos kainą, kuri Donbase yra išskaičiuota 23 kap. pūdui, tai anglies pramonės biudžetas suvedamas su pelnu. Bet tai tik tada, jei anglis bus pardavinėjama sava gamybos kaina, taigi neįskaitytos kapitalės išlaidos, kurios visoje anglies pramonėje sieks 45.818 mil. rub. Atmetus amortizaciją, liks 25,8 mil. rub., iš kurių vien tik Donbasui teks 20,87 mil. rub.

Komisarų Taryba paskyrė anglies pramonei dotacijos 20 mil. rub. Tuo būdu kapitales išlaidas reikės sumažinti Donbase 5 mil. rub., kitur—arti 0,8 mil. rub. Reiškia, negali būti pravesti visi numatyti statybos darbai, reikalingi anglies gamybai atstatyti ir padidinti.

Petroleumo pramonė. Petroleumo trestai pristatė davinių, kad petroleumo pūdas kainuos 60 kap. Komisija rado tą kainą per didelę ir, turėdama galvoje anglies kainą lygią 23 kap. pūdui, nustatė petroleumo kainą 46 kap. Taip pat komisijai pasirodė per dideliais numatomi remontai ir nauji statybos darbai ir ji tą programą sumažino veik pusiau. Dotacijos nustatyta sumoje 12,08 mil. rub., kreditas—25 mil. r. Bet petroleumo pramonei atskirai dotacija neįnešta ir ja bus galima nauduotis tik iš bendro visai pramonei atsargos dotacijų fondui, kuri visai pramonei numatyta sumoje 25 mil. rub.

Kitoms kuro pramonėms numatyta atskirai. Hidrodurpėms gamybos programa per metus turi siekti 11 mil. pūdų durpių. Kad tą gamybos programą būtų galima įvykinti, reikės kapitaliems darbams dotacijos sumoje arti 250 tūkst. rub. ir tiek pat kredito padidinti apyvartos kapitalui. Sausoms durpėms gamyba numatyta metams 27 mil. pūdų. Programai įvykinti reikės dotacijos 150 tūkst. rub. ir šešiems mėnesiams kredito 600 tūkst. rub. Numatoma statyti namai darbininkams. Slanco pramonėje gamyba numatyta 6 mil. pūdų slanco ir 300 tūkst. pūdų sapronelio. Dotacija reikalinga sumoje 278 tūkst. rub., svarbiausia kapitaliems darbams išvystyti tai pramonei žiemių vakarų rajone.

Metalų apdirbimo pramonės bendra metinė produkcija įvertinta 349,7 mil. rub. Dotacijų leista 30 mil. rub., virš biudžeto paskirta 31,18 mil. r. kredito, reikalingo padidinti apyvartos kapitalui. Toji suma metų pabaigoje gali būti gauta išleidus tam tikrą metalo pramonei paskolą.

Kalnų pramonės numatyta gamyba: geležies rudžių—arti 14 mil. pūdų, švino —20 tūkst. pūdų. cinko—40 tūkst. pūdų ir sieros rūgšties—120 t. pūdų.

Dotacijos ir kreditai numatyta įvairiems rajonams,

Druskos pramonės gamybos programa 47 mil. pūdų. Iždo paskola reikalinga tik Permio ir Plecko rajonams. Druskos sindikatui reikalingas 6-šių mėnesių kreditas sumoje 4 mil. rub.

Aukso pramonei numatyta dotacijų arti 3 mil. rub. Lenos rajonui ir 5 mil. rub. Uralo rajone. Komisijos apskaitymais, atlikus statybos darbus Lenoje, jau 1925 metais bus galima gauti arti 500 t. r. pelno.

Elektrotechnikos pramonėje bendra metų gamyba sieks 32 mil. rub., pelno tikimasi 3.397 tūkst. rub. Kadangi tai pramonei trūksta apyvartos sumų, tai tam reikalui numatyta 900 tūkst. rub. Elektrofikacijai reikia 735 tūkst. rub., už kurius bus galima atlikti kapitalį remontą. Be to dar 1.275 tūkst. rub. kurui pagaminti. Elektrofikacijos reikalams paskolos bus suteikiamos iš tam tikro Rusijos elektrofikacijos fondo.

Cheminė pramonė jau tiek sustiprėjusi, kad dotacijų ir kreditų nereikalinga. Tik Tentelevo fabrikui, dirbančiam fosforitų kasyklose, reikės 60 tūk. rub., nes tas fabrikas tik dabar pradeda veikti ir duoti gamybos produktus galės tik 1925 metais. Bendra chemijos pramonės apyvarta 1923—24 metais sieks 37 mil. rub.

Cukraus pramonei prašoma 20 mil. rub. kredito ir 19 mil rub. trumpalaikių iždo paskolų.

Kitoms pramonėms prašoma kredito: medvilnės pramonei — 10 mil. rub., odų pramonei — 13.600 tūkst. rub., vilnų pramonei — 16 mil. rub., linų pramonei — 800 tūkst. rub., šilko pramonei — 2.300 tūks. rub. ir tabokos pramonei — 6 mil rub.

Aukščiau paduota tik bendros mintys ir išvados iš orientavimosi biudžeto, kurį peržiūrėjo aukštoji visuomenės ūkio taryba ir kuris apima tik stambesnius pramonės junginius. Bet tasai ir svarbu, nes smulki pramonė ir privatus kapitalas kol kas nežymiai dar spėjo pasireikšti. Bendrą pramonės gamybos ir veikimo vaizdą kaip tik sudarys tie stambesni pramonės junginiai — trestai. Be to, aptariamųjų metų eigoje bus galima matyti, kiek vyksta programos darbai ir gale metų padaryti atatinkamų sulyginimų.

Prekyba su užsieniu. Per 1923 m. sausio — birželio mėn. buvo

	įvežta	išvežta
Holandija	—	258,8
Anglija	177,9	5
Vokietija	49,3	59,8
Suomija	40,6	61,5
Estija	5	77,3
Danija	—	56
Latvija	1,3	29,6
Turkija	—	23,6

Skaitmens paduoti 1000 tonų. Matome, kad vyriausiu eksportininku yra Holandija, vyriausiu importininku—Anglija. Bent kiek normalesni prekybos santykiai yra su Vokietija ir Suomija. Tos valstybės veik vienodame skaičiuje taip įveža, taip ir išveža.

Per pirmą pusmetį, įvežta į Rusiją (1000 tonų):

1922 met. — 358
1923 met. — 1.580

Tuo pačiu laiku išvežta:

1922 met. — 237,6
1923 met. — 796,9

Išvežimas daugiausia padidėjęs išvežant iš Rusijos javus, kurius žymiame skaičiuje eksportuojant, norima pagerinti prekybinį balansą.

Danijoje Kopengagoje įsisteigė Žiemių Prekybos bankas, kurio tikslas padėti prekybos ryšiams tarp Rusijos ir Danijos. Pamatinis banko kapitalas—5 mil. danų kronų. Bankas finansuos danų rusų prekybines sutartis. Tas klausimas pasidarė danams aktualesnis nuo to laiko, kaip ten atvyko rusų prekybos delegacija.

Su Čekoslovakija prekyba nesimezga. Tiesa, vienu kartu rodėsi, tarytum prekyba gali būti diktoka, nes 1922 metų pirmu pusmečiu Rusija padarė užsakymų Čekijoje už 320 tūkst. rublių. Bet tai buvo grynai taktikos manevras. Mat, Rusija tuo metu vesdama konferencijas stengėsi įgauti Europoje gero pirklio vardą ir su visomis valstybėmis norėjo sueiti nors į prekybos sutartis, manydama tuomi pagreitinti Rusijos juridinį pripažinimą. Kad paveikti čekus ir buvo padaryti tie užsakymai. Tada operuojant tais užsakymais, rusams greičiau pavyko padaryti prekybos sutartį su čekais.

Bet kada tikslas buvo atsiektas, užsakymai žymiai sumažėjo. 1923 metų pirmą pusmetį, užsakymų padaryta tik 35 tūkst. rub., taigi bemaž 10 kartų mažiau negu tuo pačiu laiku 1922 metais. Taigi dabar čekai ir nelabiausia užįdomauti prekyba su Rusija, nors pastarojoj galėtų rasti plačią rinką ūkio įrankiams, kurių gamyba Čekoslovakijoj plati. Bet gyvesniai prekybai trukdo Rusijos rinkos perkamosios pajėgos sumažėjimas.

Kontraktinė mūgė Kijeve. Rusai priduoda žymios svarbos nesenai buvusiai kontraktinei mūgei Kijeve. „Nakanunie" dienraščio pranešimu, tai pirmutinė Rusijoj mūgė, kurioje žymesniame skaičiuje dalyvavo kitos valstybės.

Nižnio Novgorodo mūgėje 1922 metais dalyvavo 30 svetimšalių firmų, kurių skaičiuje 27 buvo Persų ir tik 3 Pabaltės valstybių. Kijevo mūgėje 1923 metais jau dalyvavo 68 Vakarų Europos firmos. Tame skaičiuje Lenkijos — 30 firmų, Austrų — 15, Vokietijos—17, Švedijos — 3, Olandų — 1, Prancūzų — 1 ir Amerikos — 1.

Mūgėje 39 firmos padarė prekybos sutarčių sumoje 173 tūkst. aukso rub., tai buvo mūgei užsidengiant. Mūgės valdyba tikisi, kad mūgės rezultate turės žymiau pakilti prekyba su kai kuriomis valstybėmis, ypač Lenkija ir Vokietija, kurių firmų daugiausia mūgėje dalyvavo.

1924 metais Kijeve įvyks antra panaši mūgė.

V. S.

Cekoslovakija.

R. Čekoslovakijos ekonomine politiką nušvietė prekybos ministeris Novak savo kalboj lapkričio gale, besvarstant seimo ekonominėj komisijoj prekybos sutartį su Prancūzija. Kelis kartus jis pabrėžė, kad dabartinėmis sąlygomis Čekoslovakijos ekonominė politika negali kurio nors vieno principo laikytis — ji negali būt nei protekcionistinė, nei liberalinė (laisvos prekybos dėsnio laikytis), o turi tarp tų dviejų ekonominės politikos dėsnių vidurio kelią surasti ir jo laikytis, kaip laikėsi ir ligi šiol. Jei, girdi, tokia šalis kai Anglija, pirmiau negu savo ekonominę politiką vienu tvirtu principu remti, pirmiau pasiklausė piliečių tam tikslui naujus rinkimus darydama, tai juo labiau negalima esamos tvarkos keisti Čekoslovakijoj, kur padėtis dar nevisai nusistovėjus. Neteisybė, būsią Čekoslovakijos ekonominė politika protekcionistinė — Čekoslovakija ir laisvos prekybos principą gyvendina, tik ne bendrai ir ne visur perdėm, o atskiromis prekybos sutartimis, kad išsiderėt sau kiek galint daugiau teisių kitur ir apsaugot tas savo pramonės šakas, kurios prie laisvos prekybos neišlaikytų svetimų šalių konkurencijos.

Pirmoji ekonominės politikos sąlyga — tai visos padėties nusistovėjimas, ypač pinigų vertybės nusistovėjimas. Čekų krona jau ilgą laiką Ciuricho biržoj stovi ant vietos — prie 16,05. Taip pat šalies finansai yra tokioj padėtyj, kad jokių naujų mokesčių nenumatoma, o kai kurios rinkliavos ir tarifai (anglių rink., transporto tarifai) bus galima sumažint. Bet pereit tuojau prie aukso valiutos negalima tol, kol visur aplinkui nenusistovėjus popierinė valiuta.

Čekoslovakijos Emisijos Bankas nesenai paskelbė savo 4 metų darbuotės apyskaitą, kuri, lyginant su naujaisiuoju balansu, gana įdomių davinių teikia.

Patsai Č. Emisijos Bankas, tiesą pasakius, nėra bankas tikroj to žodžio prasmėj, bet tik finansų ministerijos tam tikras bankinis skyrius. Čekoslovakijos respublikai susikūrus jisai turėjo atskirti Čekosl. esamas kronas nuo kitų Austrijos kronų, kurios kursas tada smarkiai ėmė kristi. Šitą uždavinį jisai atliko gana gabiai, pravedęs štempeliavimo operaciją, su kuria paskui buvo sujungta ir tam tikro vienlaikio mokesčio ėmimas ir štempeliuotų notų naujomis, čekiškomis, pakeitimas. Galų gale tasai skyrius buvo organizuotas banko pagrindais ir uždėta pareiga leisti banknotus, atlikinėti valstybės iždo operacijas, reikale teikti valstybei trumpalaikes paskolas ir rinkti aukso fondą būsimam tikrajam pinigų emisijos bankui. Dėmėsio vertos operacijos, teikiant valstybei kreditų. Čia tasai finansų ministerijos banko skyrius diskontuoja valstybės iždinės išrašytuosius vekselius, kaip ir kiekvienas kitas emisijos bankas, tik tie vekseliai yra laiduoti muitų ir mokesčių pajamomis ir negali būti jų daugiau, kiek vieno mėnesio iždinei mokesnių ir muitų pajamos duoda. Kitoks kreditų teikimas yra draudžiama. Šita sistema Čekoslovakijoj gana puikiai laikos, nes prie jos valstybės iždinė del technikinių priežasčių susivariusį pinigų stokumą emisijos banko kreditais papildo, o kadangi bankas patsai iždinės pajamas tvarko ir patys kreditai yra aiškiai aprėžti, tai nesudaro sunkenybių nei kreditams atgauti, nei infliacijos pavojaus.

Kaip Bankas savo emisijos pareigas eina, rodo šitie daviniai (mil. kr.):

Buvo	metalo	vertenybių	svetimų valiutų	notų apyvartoj
1919 m.		13	0,8	4.723
1920 „	153	73	383	11.289
1921 „	552	35	405	12.130
1922 „	820	27	580	10.064
1923 „ XI. 23.	1061		1653	8.790

Pastaruoju laiku Čekijoj jaučiama kapitalų stoka Emisijos banko diskontas pakeltas nuo 4½ % ligi 5½. Be to, projektuojama iždinės finansinių vekselių nediskontuoti, o tik komercinius.

Bendrojoj padėtyj pastaruoju laiku pasikeitė importo — eksporto santykis. Ligi spalių m. *užsienių prekybos* balansas visuomet buvo aktyvus, tuo tarpu spalių m. rodo 56 mil. čk. pasyvo pusėj. Iš viso per 10 m. išvežta už 9,5 milijardus čk., o įvežta už 7,6 md. čk.

Valstybės biudžete šiemet ligi galui metų laukiama 23 md. pajamų ir 14,5 md. išlaidų. Kitiems metams pajamų numatoma 17,8 md. čk., o išlaidų 12 md. čk.

Rasta: nauji aukso sluoksniai prie Chvoinicų Slovakijoj, geros rūšies druskos prie Hutizfbaranga, Karpatų Ukrainoj ir rūdos prie Jakubavo Moravijoj. (The Centr. European Observer, N 40).

Skandinavų valstybėse.

R. Bendrojoj padėtyj, lyginant su praeitu mėnesiu, žymesnių atmainų neįvyko.

Dėmesio verta, kad pastaruoju laiku specialinėj Skandinavijos spaudoj prasidėjo propaganda prieš Anglijos laivyninkystės politiką apskritai ir prieš Anglijos uostų tvarką ypačiai. Prikišima ne tik palaikymas iš karo metų paeinančių varžymų ir nereikalingų trukdomų formalumų eilę, bet ir atsilikimą uostų įtaisymuos ir visoj tvarkoj. Čia grąsinama anglams vengimu Anglijos uostų ir drauge propaguojama sudaryti specialinę Skandinavijos laivyninkystės sąjungą. Kalbama ir apie sušaukimą Pabaltmario laivyninkystės konferencijos.

Norvegijos pramoninkų sąjunga buvo pasikvietusi pagarsėjusį Švedų ekonomistą prof. Casselį padaryt pranešimą del Norvegijos valiutos klausimo. Kaip žinoma, Norvegijos krona dabar tevertinama tik 55% savo prieškarinės aukso vertybės. Casselis ir šį kartą teikė savo iš memorandumų Tautų Sąjungai žinomas priemones: stabilizuoti ir tik galutinai stabilizavus denominacijos ar kitu būdu norimo kurso pasiekti; bet nieku būdu ne defliacijos politiką vesti. Bet Norvegijos emisijos banko ir pramonės atstovai su šiuo projektu nesutiko ir pabrėžė dėsią pastangų defliacijos keliu senosios kronos vertybės pasiekti.

Danijos ekonominėj spaudoj vedama propaganda daugiau išplėsti Danijos misiją žemės ūkio srityje. Remiama ta propoganda pasisekimu ir vaisiais, kokių yra gavusi toji misija per trumpą taiką Lietuvoje. Per ją ypač gauta daug užsakymų ūkio mašinoms ir kt.

Taip pat Švedijos žemės ūkio sluoksniai susirūpinę darbuote Pabaltmario valstybėse ir tam tikslui žadama net nuolatines žemės ūkio atstovybes arba misijas taisyti.

Pabaltmario valstybės.

R. **Suomijoj,** pasitaisius markės kursui, padidėjo ir užsienių kapitalų pasitikėjimas bei pagerėjo kredito sąlygos. Suomijos Banke užsienio kapitalų sąskaitos padidėjo 135 mil. mk. Berods, tai indėliai, kaip Suomijos Banko mėnesinis biuletenis sako, „daugiau nepavojingi negu naudingi“, nes padaryti daugiau spekuliacijos ar komercijos tikslams. Vis delto bendrai imant didesnio finansinio ir kredito krizio laikoma Suomijoj šį kartą išvengus.

Vyriausybė patiekė parlamentui papildomąją 1923 m. išlaidų sąmatą, kuri siekia net 578,8 mil. mk. ir kuri buvo parlamento priimta. Tai atsitikti galėjo tik Suomijoj, kur iš ankstybesnių metų valstybės iždinėj yra apie 700 mil. mk. taupmenų. Iš tos papildomosios sąmatos 42,6 mil mk. paskirta paprastoms išlaidoms, jų tarpe 22 mil. mk. kariuomenės reikalams ir 6 mil. mk. mokykloms. Iš 536 mil. mk. nepaprastųjų išlaidų 245 mil. skiriama miško ir popieros koncernui W. Gutzeit ir Co. paskolos pavidale (šitame koncerne akcijų didžiąją dalį turi valstybė), toliau 150 mil. mk. skiriama specialiai valiutos stabilizavimo fondan, o kita nuošimčiams ir amortizacijai už paskolas (1 mil. svarų ir 12,5 mil. dolerių) Imatros elektros stočiai ir kolonizacijos reikalui.

Naujos sutartys padaryta su Norvegija del pasienio susisiekimo, trunsporto ir laivininkystės sąlygų šiaurės vandenyne. Taip pat su Lenkija padaryta prekybos sutartis (pasirašyta lapkr. 10 d.). Sutartis su Lenkija, bendrai imant, padaryta didžiausio palankumo principu, vienok Lenkijai nebus taikoma tie palengvinimai bei privelegijos, kurios duotos yra sutartimis Estijai ir Prancūzijai.

Derybos del prekybos sutarties su Rusija, kurios tęsėsi daugiau negu metus, nutrauktos jokio sutarimo nepasiekus.

E. **Estijos** apyvartoj esamųjų pinigų suma š. m. spalių m. 1 d. siekė 1.864 mil. mk. banknotų, 25 mil. mk. smulkių keičiamųjų metalinių pinigų, 90 mil. mk. keitimo ženklų ir 17 m. mk. iždo vekselių. Pervedus į litus po 2, 90 — 3,00 lt. už 100 mk. išeina, kad Estijoj apyvartoj pinigų yra maž daug tiek pat kaip Lietuvoj, t. y. apie 56 — 60 mil. litų.

E. Nustatytomis taisyklėmis, kurios buvo paskelbtos „Riigi Teat.“ Nr. 129|130 — 1923 m. ir kurios įsiteisės nuo lapkričio m. 20 d., leidžiama be muito išvežti šie produktai: miežiai, avižos ir įvairios kruopos, rugiai, kviečiai, įvairūs miltai, kiaušiniai, kiauliena, papiauti naminiai gyvuliai ir negyvi laukiniai paukščiai.

Linais užsėtas žemės plotas, linų ir sėmenų derlius. 1900 — 1909 m. Estijoj linais užsėtas žemės plotas siekė virš 47.000 hekt. Paskutiniaisiais metais, apskritai imant, linais užsėtas žemės plotas siekė iki 24.000 ha.

1900 — 1909 m. buvo gauta virš 900.000 pūdų sėmenų ir virš 1.000.000 pūdų linų. 1922 m. sėmenų gauta 508.000 pūdai ir 575.000 pūdų linų.

1922 m. vidutinis derlius nuo vieno ha siekė 21,2 pūdų sėmenų ir 24 pūdus linų. Beveik tokio pat didumo derlius buvo ir prieš karą. Šių metų linų derlius buvo truputį didesnis kaip 1922 m. Iš to galima spręsti, kad ir šiemetinis bendras derlius bus mažesnis.

Daugumą linų sunaudoja patys Estų linų augintojai. Iš jų verpia naminius verpalus ir audžia audeklus. Estų kaimiečiai sau baltinius siuvas iš savo austų audeklų.

Daug linų suvartoja ir Estų linų fabrikai. Tie linų fabrikai per metus linų suvartoja virš 200,000 pūdų. Bet vis delto lieka dar ir eksportui.

Ir sėmenų dalis eina į vietinius fabrikus, iš kurių aliejų spaudžia.

Į užsienius 1923 m. per pirmus 9 mėn. išgabenta 524 t. pūdai linų pluošto už 995 mil. mk. (pernai 590 t. p. už 988 mil. mk.) ir 18 t. p. sėmenų už 6 mil. mk. (pernai 192 t. p. už 61 m. mk.). Didžiausia linų pluošto ėmėja yra Belgija (paėmė 2271 p.) ir Anglija (138 t. p.) Sėmenų didžiausią kiekį ima Suomija, paskui eina Anglija, Belgija ir tt.

Sviesto ir kiaušinių eksportas. 1923 m. nuo sausio 1 d. iki gruodžio 1 d iš Estijos sviesto išvežta 136 950 pūdų, iš jų daugiausia į Angliją ir Švediją, o kiaušinių 3.656.740 št. Anglų rinkos kainos:

Estų sviestui	moka	iki	200	šilin.	už	cwt.
Danų	„	„	214	„	„	„
Rusijos	„	„	212	„	„	„

Sviesto daugiausia eksportavo „Esthonija“. Geriausio eksportui skiriamo sviesto kilogramas lapkričio mėn. kainavo 114 e. mark. (I kilogram. 8 lit.)

Talino uoste pastaruoju laiku pastebimas didelis judėjimas. Kartais per dieną iškrauna apie *300 vagonų* javų į laivus *tranzitui.*

R. **Latvijoj** dedama daug pastangų susisiekimui ištobulint. Praeitais metais buvo numatyta, kad šiemet prisidės ligi 2200 naujų telefonų abonentų, bet šis skaičius pasiekta ligi lapkričio mėn., o ligi galui metų tikimasi davaryt ligi 4000. Šių metų biudžete 200.000 latų paskirta telefono įtaisymams sujungt valsčių valdybas su centraliniu telefono tinklu. Dar 350 valsčių telefonų neturi, ir jiems sujungti reikia 2500 km. telefonų linijos ir 8000 km. vielos. Be to, rengiamasi 173 km. naujos telegrafo linijos tiesti. Taip pat taisoma požeminės telegrafo ir telefono linijos svarbiausiais vidaus traktais, o sekančiais metais žadama taisyti jūrų kabelį į Karaliaučių, kad su Vokietija būtų galima susisiekt aplenkiant Lietuvos telegrafo liniją.

Linų derlius šiemet buvo vidutinis, nors del lietingo oro buvo daug sunkenybių ir dalinai nuostolių, o ir pati kokybė, jei ne lietūs, būtų geresnė buvus. Didžiausiais Latvijos linų pirkėjais dabartiniu metu yra belgai ir prancūzai. Anglijos rinkoj Latvijos linai pastaruoju laiku pigiau mokami. Praeitų metų visi linų ištekliai jau parduoti.

Sviesto eksportas per 10 m. siekia 2854 tonų. 85 — 90% viso išvežamo sviesto tenka Anglijai, apie 4 — 5% Švedijai ir Čekoslovakijai.

Latvijos prekyba su Lietuva plečiasi. Tai rodo šie daviniai (mil. latv. rub.).

	Išvežta	Įvežta
1920 m.	5,95	5,15
1921 „	57,91	101,39
1922 „	69,49	200,90
1923 m. 6 m.	68,15	245,50

Kaip matome, tik 1920 m. įvežimas Lietuvon ir išvežimas iš Lietuvos buvo maž daug vienodas, tuo tarpu visą kitą laiką iš Lietuvos išvežama 2—3 kartus daugiau negu įvežama. Taip pat dėmėsio vertas prekybos santykių didėjimas. Šiemet per pusę metų prekyba su Lietuva perviršijo visų praeitų metų kiekį.

Kreditą javus lombarduojant žada teikti Latvijos Bankas. Atatinkamos taisyklės banko valdybos ir tarybos jau priimtos.

Medžių eksportas į Angliją š. m. per 10 mėn. pasiekė 1632884 sv. vertybės. Pernai tuo pačiu laiku buvo eksportuota tik už 817.322 sv., o 1921 m. — už 350.902 šv.

R. Anglijos ir Vokietijos konkurencija del prekybos Pabaltmario valstybėse.

Anglijos Prekybos Ministerija paskelbė įdomių davinių apie Skandinavijos ir Pabaltmario valstybių prekybą su Vokiečiais ir Anglais. Daviniai tinka tik 1922 m. ir, kaip apskritai užsienių prekybos daviniai, be abejo, turi trūkumų ir mažesnių ar didesnių nuo tikrybės nukrypimų. Vis delto jie yra gana charakteringi (skaičiai reiškia tūkstančius svarų):

		Išvežta į	
Iš:		Angliją	Vokietiją
Danijos	už	35.800	3.800
Švedijos	„	16.832	6.002
Suomijos	„	7.976	1.854
Latvijos	„	1.856	495
Estijos	„	712	405
Lietuvos	„	*644*	*596*

Tuo tarpu

		Įvežta iš	
Į:		Anglijos	Vokietijos
Daniją	už	16.000	22.500
Švediją	„	15 979	18.667
Suomiją	„	4.133	6.380
Latviją	„	963	1.984
Estiją	„	551	2.031
Lietuvą	„	11	1.888

Kaip matome, visos minėtos valstybės be išimties savo produktų daugiau veža į Angliją negu į Vokietiją. Net ir Lietuvą, einant šitais daviniais, pernai buvo daugiau išvežus į Angliją. Bet taip pat visos valstybės perka daugiau iš Vokietijos, negu iš Anglijos, net Danija.

Lietuvos ūkis ir statistika.

Iš Kauno biržos.

A. Valiutų birža.

Per š. m. lapkričio mėn. Kauno biržoj pirkta svetimos valiutos už 977.617 litus. Didžiulė dalis, arti $^2/_3$, tenka, kaip paprastai, anglų svarams, o antrą vietą, arti $^1/_3$, užima doleriai. Vidutinis anglų svaro kursas per šį mėn. lygus 44,30 litų, o vidutinis dolerio kursas čekiais buvo 10,05, notomis 10,26. Čia paduodu lapkričio mėn. biržos apyvartą sulig valiutomis:

Svetimosios valiutos apyvarta Kauno biržoj per š. m. lapkričio mėnesį.

1.	Anglų svarai	12.372,16,08
2.	Doleriai	34.880,32
3.	Vokiečių markės	845.000.000.000
4.	Latvių rubliai	48.251,50
5.	Belgų fr.	6.257
6.	Švedų kronos	6.851,79
7.	Čekų kr.	27.400
8.	Olandų guldenai	8.000
9.	Italų liros	500
10.	Estų markės	50.000
11.	Šveicarų fr.	1.718
12.	Danų kr.	2.811,97
13.	Prancūzų fr.	17.000

Per gruodžio 1—14 d. biržoj pirkta 2.063 anglų svarai ir 19.048 doleriai.

B. Prekių ir produktų birža.

Prekių ir produktų birža ima rodyti daugiau gyvumo. Išsiuntinėjus biržos Valdybai pakvietimus stambesnioms firmoms, koperatyvams ir atskiriems stambesniems ūkininkas ir dvarininkams pardavinėt savo produktus ir pirktis reikalingą medžiagą biržoj, atsiliepė ne maža asmenų, kurie norėtų varyt prekybą per biržą. Tikimasi, kad netrukus biržoj susikoncentruos visa stambesnė prekyba žemės ūkio produktais. Žemiau paduodu prekių ir žemės ūkio produktų kainas, kurios buvo pažymėtos biržoj per š. m. lapkričio mėn.

Prekių ir produktų kainos Kauno biržoj, pažymėtos š. m. lapkričio mėn.

Miltai kvietiniai I rūšies	87	lit.	už	100	klgr.
„ „ II „	60	„	„	„	„
„ „ III „	35	„	„	„	„
Miltai ruginiai vieno malimo	35	„	„	„	„
„ „ pikliavoti	64	„	„	„	„
Monų kruopos	90	„	„	„	„
Sėlenos kvietinės	18	„	„	„	„
„ ruginės	15	„	„	„	„
Kviečiai Olandų purka 130	24	„	„	50	„
Rugiai 112	16,5	„	„	„	„
Miežiai 102—103	16,5	„	„	„	„
Avižos 78—80	15	„	„	„	„
Žirniai baltieji	20	„	„	„	„
Linų sėmenys 90%	32	„	„	„	„
Bulvės	3,6	„	„	„	„
Sviestas separuotas	10	„	„	1	„
Kiaušiniai	2	„	„	10	št.
Cukrus smulkus	155	„	„	100	klgr.
Druska	10	„	„	„	„
Cementas	25	„	„	„	„
Stiklas $^4\|_4$	3,7	„	„	1	kv. metrą
Skardis cinkuota	1,5	„	„	1	klgr.
Nafta	360	„	„	1	toną
Rąstai	45	„	„	1	kietmetr.
Plankos	11,5	„	„	1	standartą
Malkos maišytos	20	„	„	1	erdmetr

M. Bagdonas.

Del Lietuvos ūkio ir finansų padėties.

R. Del bendrosios Lietuvos ūkio ir finansų padėties šį kartą netenka kalbėti, nes ji ganėtinai nušviesta finansų ministerio p. Petrulio pranešime, kuris beveik ištisai spausdinamas šiame „L. Ūkio“ Nr. Čia norime tik vieną apsireiškimą daugiau paliesti — tai opųjų *kredito klausimą*. Jį lietė jau ir finansų ministeris savo kalboj, teisingai nurodydamas į nenormalinę padėtį, prie kurios mūsų komercijos bankai, savo pagrindinius kapitalus sudėję į kilnojamąjį ir nekilnojamąjį turtą, negali platesnių kredito operacijų daryti. Bet ministeris savo išvadas remė bendrais daviniais visiems septyniems akciniams bankams, tuo tarpu nekilnojamojo turto turi tiktai 4 bankai: 1) Lietuvos Prekybos ir Pram. Bankas, 2) Lietuvos Ūkio Bankas, 3) L. Tarptautinis B. ir 4) L. Kredito Bankas. Šitų 4 bankų pagrindinis kapitalas siekia 22,5 mil. litų, o nekilnojamas turtas įkainuotas 19,6 mil. litų, kas sudaro 87% viso pagrindinio kapitalo. Pridėjus dar 1.186 tūkst. litų kilnojamam turtui, kas vėl sudaro 6% viso pagr. kapitalo, mes matome, kad šitie keturi didžiausieji ir svarbiausieji bankai 93% viso savo pagr. kapitalo yra sudėję į nekilnojamąjį ir kilnojamąjį turtą; be to, atsargos tie visi bankai teturi tik 400 tūkst. litų, o kasoj ir einamosiose sąskaitose spalių 1 d. buvo tik 120 tūkst. litų. Tuo tarpu aprėžtam laikui indėlių tie visi bankai spalio 1 d. turėjo vos 74 tūkst. litų ir einamosiose sąskaitose 5,2 mil. litų. Bet patys turtingiausieji, L. Ūkio ir Prek. ir Pr. bankai, kurių vienų pagr. kapitalas siekia 21 mil. litų, indėlių turėjo tik 54 tūkst. litų aprėžtam laikui ir 1 mil. einamosiose sąskaitose. Šiek tiek geriau šiuo atžvilgiu stovi tik žydų bankas kooperacijai remti ir Komercijos Bankas, bet vienas ir antras iš jų turi savo aiškiai aprėžtus tikslus ir aiškiai aprėžtus klijentus — iš jų kapitalai platesnei lietuvių visuomenei neprieinami.

Prie tokios padėties mūsų kapitalų rinkoj, kredito, ypač *žemės ūkio kredito, klausimas* yra opesnėj padėtyj, negu galima būt spręsti, imant bendruosius davinius visiems akciniams bankams. Nes aišku, kad nei žydų bankas, nei taip pat svetimas komercijos bankas, nei savo pagrindinio kapitalo, nei indėlių žemės ūkio kredito reikalams neatleis, o visi kiti bankai indėlių neturi, savo gi pigrindinius kapitalus patys jau į nejudomą turtą sudėję. Lieka tik Lietuvos Bankas, bet jis visai neturi teisės nei galimybės kreditus ilgesniam laikui teikti — o tik tokie kreditai gali žemės ūkiui pagelbėt.

Tuo būdu susidaro padėtis, prie kurios žemės ūkis paprastais keliais kapitalų rinkoj kredito gauti negali, ir šiuo atžvilgiu ne ką galės pelnyti ir naujai projektuojamas žemės ūkio kredito ar hipotekos bankas. Bendrai imant, tenka susitaikint su mintimi, kad Lietuvoj dabar nėra laisvų kapitalų, kuriuos taupymo tikslams kas atidėti galėtų, o žemės ūkio kreditas, teduodamas nedidelius nuošimšius, tik ir gali tokius laisvus kapitalus naudoti. Ir norint ūmu laiku žemės ūkį kreditu aprūpint, lieka tik du keliai: paskola užsieniuos ir valstybės iždo pagalba. Nedidelė paskola užsieniuos (Švedijoj) gauta per žemės ūkio koperatyvų sąjungą, bet ji pilnai sunaudojama taip pat svetur — veisliniams gyvuliams, sėkloms ir kt. ūkio reikmenims pirkti. Žodžiu, kas gaunama, tai ir išleidžiama, ir tuo tarpu tenka laukti pelno tiktai iš vaisių. Ar mūsų iždas yra tokioj padėtyj, kad galėtų didesnes sumas žemės ūkio kreditui teikti, — paliekame klausimą nesvarstę.

Tuo tarpu norime paliesti dar vieną p. finansų ministerio pranešime pabrėžtą klausimą — tai mūsų žemės ūkio krizį, jei galima taip pasakyt, del paties ūkininkavimo. Visoj Lietuvoj eina didelė propaganda prieš javų ūkį ir už naują gyvulių ūkį. Argumentai, kurie keliami prieš pirmąjį ir už antrąjį yra išspausdinti ir šiame „L. Ūkio“ p. J. Aleksos rašinyj „Gyvulių ūkio klausimu Lietuvoj“. Tie argumentai tiek rimti ir įtikinami, kad iš esmės del jų kalbėti netenka. Lietuvos ūkis, be abejonės, eis pamažu prie gyvulių ūkio. Tik ar eis tokiu tempu, kaip daugelis nori ir tikis, ir ypač ar labai seksis šios rūšies propaganda artimiausiu laiku — galima ir abejoti. Pirmiausia del ūkininkų konservatizmo. Nuo amžių papratę javų ūkį vesti ir gyvulius augindami daugiau savo mitimui, ne rinkai, jiems ne lengva bus suprast ir įtikėt, kad galima iš kiaulių ar galvijų gyventi. Juoba, kad dabartiniu laiku rinkos sąlygos gyvuliams visai nepatogios, ypač galvijams. Kuomet ūkiui reikalingi perkamieij pramonės daiktai mažiausia 50 % brangesni ne prieš karą, o darbas net du—tris kartus brangesnis, tai javai ligi lapkričio mėn. buvo ne brangesni kai prieš karą, o gyvuliai net 20—30 % pigesni. Net lapkričio mėnesį javams 10—20% pakilus, gyvuliams kainos ne tik nepakilo, bet sumažėjo, ir pav. 1913 m. rudens vidutines kainas prilyginus 100, melžamai karvei spalių mėn. buvo mokama 78, o lapkričio m. tik 73, aviai —68 ir 63. Šiek tiek brangiau mokamos tik kiaulės, bet irgi labai mažai. Prie tokios padėties įtikint ūkininką, kad gyvulių ūkis pelningesnis — negali būt labai lengvas darbas. Juoba, kad iš svetur gabenamieji arba ir čia ūkininkams peršamieji pelningesnieji veisliniai gyvuliai yra reikalingi ir daug geresnio maisto, ir daug geresnės priežiūros ir, bendrai imant, visai kitokio laikymo, prie kurio mūsų ūkininkams ne tik nelegva bus priprasti, bet net ir jų ūkio visa apyvoka tuo tarpu dar sunkiai pritaikoma (reikalinga „kultūringesnių“ tvartų ir tt.)

Šitai iškeldami eikštėn, mes nenorime mažinti naudos nei pastangų, dedamų mūsų žemės ūkiui racionalingiau sutvarkyti — mes čia norime pabrėžti tik tas sunkenybes bei kliūtis, kurios nugalėti reikės. Nes tik jas nugalėjus bus galima laukti mūsų žemės ūkio didesnio pelningumo, o su tuo ir didesnio laisvų kapitalų susidarymo bendriesiems ir specialiniams žemės ūkio kredito reikalams patenkinti.

* *

Kad skaitytojai visuomet prieš akis turėtų mūsų ūkio ir finansinės padėties vaizdą, įvedame Lietuvos ūkio ir finansų padėties rodiklio lentelę, kur trumpai suglaustoj formoj parodoma: lito kursas, Lietuvos Banko išleistų banknotų ir išduotųjų paskolų kiekis, valstybės biudžeto pildymas, geležinkelių ir Klaipėdos uosto laivų judėjimas, taip pat prekių kainų ir gyvenimo minimumo rodikliai. Ši lentelė, duodama kiekvieno mėnesio davinius, duoda galinybės vienu akies žvilgsniu ne tik padėtį, bet ir jos kitėjimą matyti.

Lyginant šių metų kiekvieno mėnesio davinius su vidutiniais praeitų metų vieno mėnesio daviniais, mes matome, kad Lietuvos Banko išleistų banknotų kiekis visą laiką kilo ir lapkr. mėn. buvo dusyk didesnis negu pernai metų gale. Beveik tuo pat tempu plėtojos ir diskontų bei paskolų operacijos. Prekyba su užsieniais šiemet beveik dvigubai didesnė. Didesnės ir valst. biudžeto apyvartos, nors ne tokiame laipsnyj, kaip užsienių prekyba. Geležinkeliais judėjimas taip pat padidėjęs, tik gaila, kad iš Susisiekimo Ministerijos nebuvo galima gauti davinių naujausiems mėnesiams. Svarbu, kad šiemet žymiai didesnis laivų judėjimas Klaipėdos uoste, ir visa eilė mėnesių rodo skaičius, kurie jau visai prilygsta prieškariniams, o vidutinius (25 tūkst. n. r. t.) net viršija.

Visa tai paėmus drauge, šiuos metus baigiant galima drąsiai sakyti, kad Lietuva neperdideliais, bet tvirtais žingsniais žengia į ekonominę gerovę.

* * *

Lietuvos ūkio ir finansų padėties rodikliniai skaičiai.

Laikas		Dolerio kursas (litais)	Lietuvos Banko[1]) (Mil. lt.)		Užsienio prekyba[1]) (Mil. lt.)		Valst. biudžetas[1]) (Mil. lt.)		Geležinkeliais pervežta[2])		Laivų judėjimas Klaipėdos uoste[2]) (1000 N. R.T.)		Rodikliai		
			Išleista banknotų	Diskontas ir paskolos	Išvežimas	Įvežimas	Pajamos	Išlaidos	Keleivių (1000)	Bagažo (1000 tonų)	Įplaukė	Išplaukė	Dolerio kursui (paritetas=100)	35 prekių kainoms (1913 m. = 100)	Gyvenimo brangumas (1913 m. = 100)
1922 m.	1 mėn. . .	—	*30,2*	*8,6*	*5,9*	*6,0*	*11,6*	*9,6*	*180,8*	*82,8*	*16,6*	*16,9*	*100,0*		
1923 m.	sausis . .	10,03	37,6	13,1	7,5	10,6	11,8	10,0	158,5	73,8	28,8	31,5	100,3		
„	vasaris . .	10,04	40,7	13,4	6,8	9,5	9,1	7,7	138,8	86,4	23,7	30,0	100,4		
„	kovas . . .	10,01	42,4	12,9	7,9	12,0	9,7	13,9	183,6	98,7	29,1	27,2	100,1		
„	balandis .	10,04	44,2	14,2	13,2	13,9	10,4	12,2	188,8	69,9	25,4	22,0	100,4		
„	gegužis . .	10,037	46,9	12,6	13,5	13,9	12,1	10,3	203,5	85,0	32,7	31,9	100,4		
„	birželis . .	10,12	48,6	12,7	14,1	13,6	14,0	12,6	206,9	90,9	22,4	26,6	101,2		
„	liepos . . .	10,14	50,7	13,8	12,4	12,9	16,0	14,2	221,5	100,7			101,4		
„	rugpiūtis .	10,15	52,3	13,9	12,4	12,2	9,6	12,1			24,9	23,5	101,5	109*)	
„	rugsėjis .	10,148	53,6	13,6	11,4	12,6	14,2	14,3			19,0	19,2	101,5	113	121
„	spalis . . .	10,12	56,3	14,1	14,0	15,8	23,1	22,8			26,2	29,8	101,2	119	128
„	lapkritis .	10,05	59,0	15,9	16,5	15,7					20,7	21,6	100,5	123	130

---

[1]) Lietuvos Banko, užsienio prekybos ir valstybės biudžeto skaičiai 1922 m. 1 mėn. išskaityta vidutiniai iš paskutinių trijų mėnesių (spalio, lapkričio ir gruodžio).

[2]) Geležinkelių ir laivų judėjimui 1922 m. 1 mėn. skaičiai išskaityti vidutiniai iš visų 1922 m. skaičiaus.

*) Tik 23 prekių kainos.

Dar porą žodžių del indekso skaitmenų 35 prekių kainoms. Praeitame „L. Ūkio“ Nr. Centr. St. Biuro paskelbtojoj kainų indekso lentelėj (pusl. 8) bendras indeksas rugsėjo mėn. pažymėta 104,3 ir spalių mėn. 99,5, o rengiamoj indeksoj lentelėj lapkr. mėn. išėjo tik 98. Tuo tarpu pas mus skelbiamas indeksas tiems patiems mėnesiams išeina 113, 119 ir 123. Skirtumas paaiškinamas skirtingais indekso skaičiavimo metodais. C. St. Biuras generalinį indeksą gauna atskirų prekių kainas sudėjęs ir joms santykio skaitmenis išskaitęs, tuo tarpu Redakcija generalinį kiekvieno mėnesio indeksą išskaito tiesiog iš to mėnesio atskirų prekių santykio (indekso) skaičių. Kadangi indekso pagrindan paimtųjų prekių svoris visai pripuolamas ir pav. javai skaitomi centneriais, miltai, mėsa ir kt. kilogramais, o gyvuliai štukomis ir kadangi šitame atsitikime vien arklių ir karvių kainos figuruoja apie su 800 litų, t. y. daugiau negu visos kitos prekės paimtos drauge, ir kadangi gyvulių kainos savo tendencija kaip tik skiriasi beveik nuo visų kitų kainų, tai jos, tuo metodu skaičiuojant, ir nusveria visą indeksą į savo pusę, tuo būdu visai užstelbdamos tikrąjį kainų kitėjimo krypsnį. Del šios priežasties Redakcija ir nerado galimu C. St. Biuro indeksų skaičiavimo metodą priimti, nei jo bendrojo prekių indekso skaitmenis į spausdinamąją lentelę dėti. (Dabar ir C. St. B. senąjį metodą metė).

Knygos ir raštai.

Dr J. Etingerys ir Martynas Liutermoza. **Lietuvos pramonė.** Iliustruotas leidinys. I tomas. Kaunas, 1923. 161 pusl. Kaina nepažymėta.

Pratarmėje leidėjai sako, kad šios knygos tikslas yra „duoti Lietuvos pramonės išsemiamą medžiagą ir iškelti aikštėn tos pramonės svarbiausius praeities plėtojimosi etapus, tuos siūlus, kurie pavyko išlaikyti nuo prieškarinių laikų ir kurie po karo, įsikūrus Nepriklausomai Lietuvai, pakėlė ir išplėtė atstatytas industrijos šakas“.

Tuo tikslu knygoj yra įdėtu du straipsniu: J. Etingerio „Lietuvos pramonė jos praeity ir dabarty“ ir M. Liutermozos „Pramonės įstatymų leidimas ir darbininkų luomo padėtis Lietuvoje“. Be šių straipsnių, didesnę knygos dalį užima kelios dešimtys dabartinių Lietuvos pramonės įmonių aprašymų su jų paveikslais grynai reklamos pabūdžio, kurie, anot autorių, esą „kad ir subjektingi, vis delto be galo vertingi, kadangi vaizduoja detaliais bruožais Lietuvos pramonės branduolį pastaruoju laikotarpiu“. Reikia pasakyti, jog kai kurie jų tų ypatybių neturi (pavyzd. tabako fabrikų aprašymai ir t.t.), o yra tik gryna reklama.

Įdomesni yra objektingieji straipsniai. Pirmame straipsnyje Dr. J. Etingerys aprašo Lietuvos pramonės vystymosi eigą nuo jos užuomazgos laikų ir dabartinę jos padėtį.

Iš jo matyti, kad pirmieji fabrikai Lietuvoje, įsikurę 1862 m., buvo spirito varomieji. Paskui išsiplėtojo kitos pramonės šakos, kurios turėjo stambaus kapitalizmo žymių, tai alaus darymo, metalurgijos ir odos pramonės šakos. Jos ir dabar Lietuvoje yra didžiausios. Be šių, Lietuvoj esama kitų mažesnio kalibro pramonės įmonių: plytnyčių, malūnų, lentpiūvių, medžio apdirbamųjų įmonių ir kt. Iš viso Lietuvoje (be Klaipėdos krašto) yra 905 įvairios įmonės, kuriose dirba iš viso 9850 žmonių; iš jų—65,8% vyrų, 26,9 % moterių ir 6,2% vaikų. Kvalifikuotų darbininkų 24%, nekvaliefikuotų—73 %; 3% nepaskirstyta.

Toliau autorius klasifikuoja įmones į grupes, kurių susidaro 56, ir parodo jų darbininkų skaičių.

Bendrai Lietuvos pramonė prieš karą buvo pradėjusi vystytis ir tiekė savo gaminius ne tik Lietuvai, bet išveždavo ir į Rusijos gilumą. Karo metu jai buvo padaryta milžiniškų nuostolių: rusų bei vokiečių išvežta mašinos, sugriauta trobesiai. Įsikūrus Lietuvos respublikai, jai reikėjo iš naujo pasikelti iš griuvėsių. Dabar Lietuvos pramonės vystymąsi trukdo kredito stoka, kai kuriems dirbiniams rinkos mažumas ir t. t.

Antrame straipsnyje M. Liutermoza kalba apie pramonės įstatymus ir darbininkų padėtį Lietuvoje. Iš pradžios Lietuvos darbininkų padėtis buvo be galo sunki. Darbininkas buvo laikomas mašinos dalimi. Nebuvo jokios inspekcijos, sanitarinės ir t.t. priežiūros. Nuo 1882 m., kada darbininkai pradėjo nerimauti del savo padėties, buvo pradėta leisti įstatymai, apribojantieji darbdavių sauvalę ir gerinantieji darbininkų būvį. Nuo to laiko buvo išleista visa eilė įstatymų toj srityj. Kai kurie tų įstatymų veikia ir dabar ir yra reikalingi pakeisti naujesniais.

K. J.

Atsiųstos paminėti knygos.

1. *„Sportas“.* 1 Nr. Sporto bei fizinio auklėjimo dvisavaitinis žurnalas, Moterų Sporto Mėgėjų Ratelio ir Lietuvos Dviratininkų S-gos organas.

Leidžia Moterų Sporto Mėgėjų Ratelis. Redakcijos ir administr. adresas: Kaunas, Duonelaičio g-vė, 18.

2. Karo Mokslo skyriaus biblioteka. Karo literatūros rodyklė 1923 m. rugsėjo—spalių mėn. ir Karo Mokslo skyriaus leidinių katalogas Nr. 1 1923—1924 m. žiema.

3. *Dr. J. Etingerys ir M. Liutermoza.* **Lietuvos pramonė.** Iliustruotas leidinys. I tomas. Kaunas, 1923. Pusl. 161. Kaina nepaž.

Sistematizuotos „Lietuvos Ūkio“ 1923 m. (8—15 Nr.) turinys.

I. Bendro turinio straipsniai.

Nr. ir pusl.
1. *A. Moravskis.* Sujungtos Lietuvos ekonominis atgimimas . . . . VIII— 1
2. *S. Laptevas.* Indeksų pritaikymas . . . . IX—12
3. *St. Povilanis.* Valstybė ir pramonė . . . IX—16
J. Gvildys. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos ūkio bruožai nuo XII amž. ligi Vytauto laikų. . . . . IX—19
5. *J. Gvildys.* Didž. Lietuvos Kunigaikšt. ūkio brožai nuo Vytauto laikų iki XVIII am. X—25
6. *V. Steponaitis.* Pirmasis visuotinas Lietuvos gyventojų surašymas . . . . XI—25

7. *A. Rimka.* Del indeksų pritaikymo . . XI—41
8. *S. Laptevas.* „ „ „ . . XI—42
9. *A Moravskis.* Lietuvos Respubl. ekonominis balansas . . . . XII— 3
10. *P. Raulynaitis.* Tautinis ekonominių interesų atstovavimas užsieny ir Lietuvoje. XII—16
11. *A. Moravskis.* Apie organizavimą prie Lietuvos universiteto teisių fakult. ekonominio skyriaus . . . . XII—29
12. *A. Rimka.* Lietuvos ūkio ir finansų padėtis apie spalių mėn. vidurį . . . . . XIII—21
13. Klaipėdos krašto socialinis draudimas . . XIV— 6
14. *J. Adler.* Šis tas apie ekonominę įstatymdavystę Vokietijoje . . . . XIV—11
15. *S.Laptevas.* Užsienio prekybos statistika XIV—13
16. *A. Rimka.* Lietuvos ūkio ir finansų padėtis apie lapkričio vidurį . . . . . . XIV—26
17. Lietuvos ekonominė padėtis ir 1924 m. biudžetas . . . . XV— 1
18. *A. Rimka.* Del Lietuvos ūkio ir finansų padėties . . . . XV—24
19. *A. Rukuiža.* Dotnavos žemės ir miškų ūkių mokykla . . . . IX— 4

II. Žemės ūkis.

1. *J. Paltarokas.* Zemaičių arklio ypatybės VIII— 8
2. *A. Kiršas.* Žuvininkystė pas mus ir kaimyninėse šalyse . . . . VIII — 9
3. *A. Moravskis.* Miškų ūkis . . . . . . IX— 8
4. *J. Krikščiūnas.* Dabartinė mūsų žemės ūkio padėtis . . . . XII—23
5. Mūsų pelkės—durpynai ir jų sunaudojimas XIII— 1
6. *J. Aleksa.* Gyvulių ūkio klausimu Lietuvoje XV— 8

III. Pramonė, prekyba ir transportas.

1. *J. Krikščiūnas.* Ar galima yra Lietuvoje cukraus pramonė . . . . VIII— 3
2. *K. Arris.* Spaustinis ir ekstraktinis būdai sėmenų aliejui gaminti . . . . VIII— 6
3. J. *Etingeris.* Lietuvos miško apdirbamoji pramonė . . . . IX— 9
4. *A. Moravskis.* Lietuvos prekyba su Skandinavija . . . . IX—11
5. *A. Rimka.* Lietuvos eksporto plėtimasis X—23
6. *J. Etingeris.* Lietuvos pramonė ir muito tarifai . . . . X—24
7. *J. E.* Degtukų fabrikai Lietuvoje . . . . XI—43
8. *J. Etingeris.* Trys svarbiausios Lietuvos pramonės šakos . . . . XIII—4
9. *Č. Landsbergis.* Naujos geležinkelio linijos Kedainiai - Lydavėnai—Klaipėda reikšmė Lietuvai . . . . XIV— 1
10. *A. Moravskis.* Mūsų geležinkeliai . . . XV—11

IV. Kreditas ir finansai.

1. *A. Moravskis.* Lietuvos emisijos bankas VIII—12
2. *J. Paknys.* Lietuvos Banko emisinė politika . . . . VIII—14
3. *V. Petrulis.* Del šių metų mūsų valstybės biudžeto. . . . . IX— 1
4. *J. Etingeris.* Lietuvos kapitalai . . . . IX—14
5. *V. Petrulis* Pinigai ir kreditas . . X—1 ir XII— 1
6. *A. Moravskis.* Lietuvos finansai . . X—5 ir XI— 1
7. *V. Bojevas.* Pasižadėjimų vykdymas ir skolų mokėjimas saryšy su popier. pinigų sistemos kriziu . . . . XI—30
8. *P. Raulynaitis.* Kontingentavimo sistema (banknotų teorija) . . . . XII—33
9. *J. E.* Vokietijos finansinis bandymas . . XII—37
10. *J. Vileišis.* Del žemės ūkio kredito . . XIII— 5
11. *A. Moravskis.* Žemės ūkio kreditas Latvijoje . . . . XIII—7 ir XIV— 8
12. *P. Raulynaitis.* Pajamų ir pelno mokesniai XV—14

V. Ūkis ir socialinis gyvenimas.

1. Ūkis ir socialinis gyvenimas . . . . . . XIII—10
2 „ „ „ . . . . . XIV—15
3 „ „ „ . . . . . XV—19

VI. Lietuvos ūkis ir statistika.

1. Lietuvos ūkis ir statistika . . . . XIII—18
2. „ „ „ „ . . . . XIV—26
3. „ „ „ „ . . . . XV—24

VII. Bibliografija.

1. Bibliografija . . . . VIII—61
2. „ . . . . IX—75
3. „ . . . . X—55
4. Knygos ir raštai. Atsiųstos pamin. knygos XIII—40
5. „ „ „ „ „ „ XIV—41
6. „ „ „ „ „ „ XV—29

VIII. Informacijų skyrius.

1. Informacijų skyrius. Pasiūlymai. Reikalavimai. Nauji darbai pramonės srityj. . . . VIII—67
2. Informacijų skyrius. Pasiūlymai. Reikalavimai. Nauji darbai pramonės srityj . . . IX—76

JAU LAIKAS UŽSISAKYTI

„LIETUVOS DIRVĄ“ 1924 met.

VIENINTELĮ ILIUSTRUOTĄ (SU PAVEIKSLAIS)
ŽEMĖS ŪKIO LAIKRAŠTĮ.

„LIETUVOS DIRVA“ atsiliepia į opiausius mūsų žemės ūkio klausimus;
„LIETUVOS DIRVA“ atydžiai seka kaimo reikalus;
„LIETUVOS DIRVA“ bepartyvi.
„LIETUVOS DIRVOJE“ rašo žymiausi (apie 150 asmenų) žemės ūkio žinovai.
„LIETUVOS DIRVĄ“ skaito visi norintieji gauti daugiau naudos iš savo ūkio.
„LIETUVOS DIRVA“ eina du kartų į mėnesį.

Metams Žemės Ūkio Draugijų, Ūkininkų Sąjungos, Valstiečių-Liaudininkų, Žemdirbių Sąjungos nariams ir liaudies mokyklų mokytojams kainuoja **10** litų, nenariams — **20** litų.

„Lietuvos Dirvos“ Redakcijos ir Admin. adresas:
Kaunas, **Gedimino** g-vė **Nr. 7|A, Tel. 493.**

SKAITYKIT ir PLATINKIT „LIETUVOS DIRVĄ“.

Bankų reikalais geriausią patarnavimą suteikia :

LIETUVOS KREDITO BANKAS

* Telefonas 200 *

Liet. Kred. Bankas remiasi stipria prekybos ir pramonės įstaigų grupe.

Korespondentai visuose dideliuose pasaulio centruose

Kaunas, Laisvės Al. Nr. 24
Panevėžys, 16 vasario Nr. 28.

Prek. ir Pram. Akc. B-vė

„Nemunas“

Vytauto pr. 26 **Kaunas** Telefonas 321

*

Mašinų fabrika gamina:

žemės ūkio mašinas, transmisijas, malūnų įtaisymus, vilnoms karšti mašinas, spižio ir vario liejimui.

Technikos Biuras įrengia:

malūnus, lentpiūves, plytnyčias, krakmolo fabrikas, spirito varykles, aliejaus fabrikas ir kitokias pramonės įstaigas.

Prekybos Skyrius parduoda:

plūgus, akėčias, vėtykles, akselines, kuliamas, maniežus, javapiūves, šienpiūves ir kitas žemės ūkio ir pramonės mašinas ir įrankius.

SANDELIAI:

Kaunas - Šiauliai - Panevėžys

Akcinė Aliejaus Fabriko Bendrovė

„RINGUVA“

GAMINA GERIAUSIOS RŪŠIES:

Valgomąjį aliejų,
Pakostą (technikinį aliejų),
Dažus visokios rūšies,
Ratams tepalus,
Žaliąjį muilą,
Išspaudas (kalocius)

Nuolatos perka
linų sėmenis

Kaunas, Žemutiniai Šančiai
Telefonas 15

Akcinė B-vė

„DUBYSA“

Kaune, Ožeškienės g. Nr. 5.

Eksportuoja užsienin:
visokius Lietuvos žemės ūkio produktus ir fabrikatus

Importuoja:
Statybos medžiagą,
Cementą Portland,
Stiklą langams,
Stogpopierį (tolių),
Skardį,
Koklius krosnims,
Druską, mineralines trąšas ir kit.

SANDELIAI:
Kaunas-Šiauliai-Panevėžys

STAOTMAS LINŲ VERPIMO ir AUDIMO FABRIKAS TAURAGĖJ.

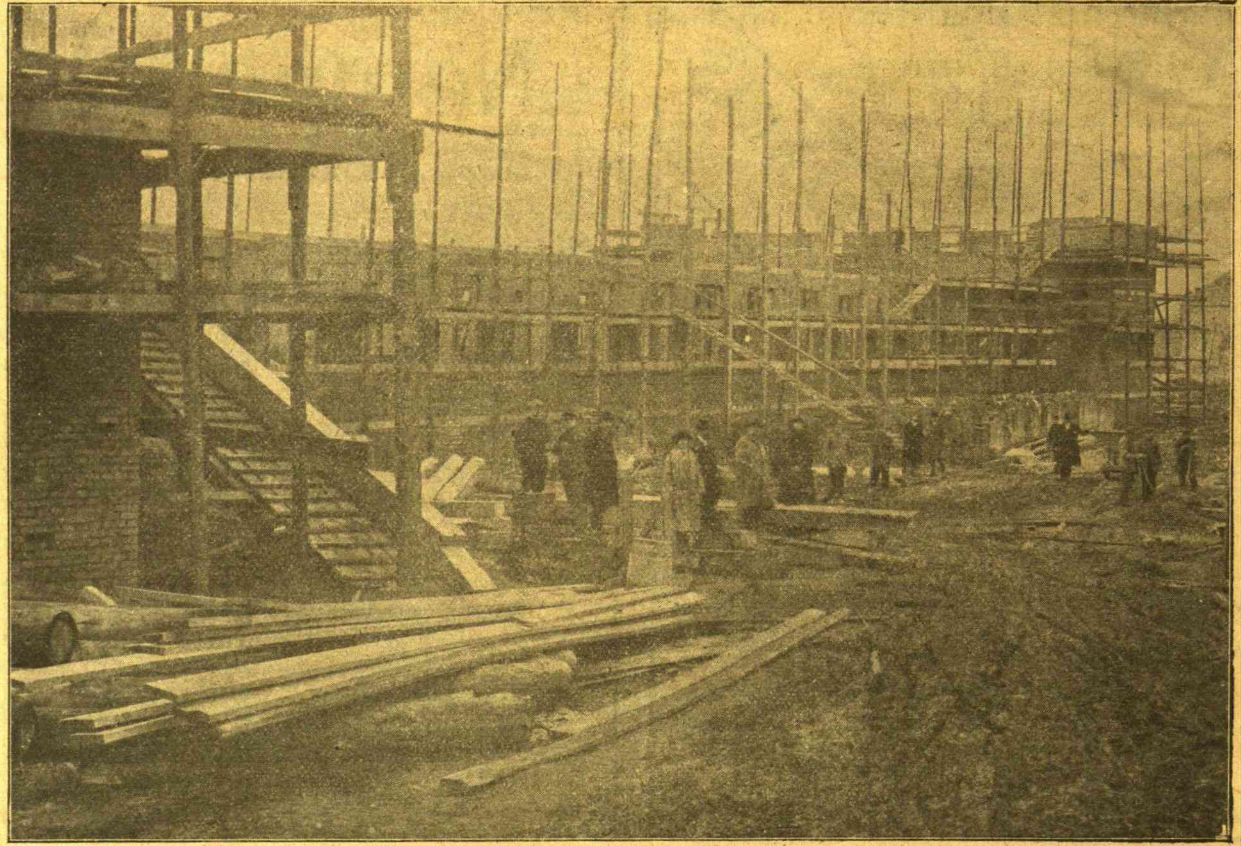

AMERIKOS LIETUVIŲ AKCINĖ BENDROVĖ

„RŪBAS“

Akcinės B-vės „Rūbas“ tikslas yra apdirbti Lietuvos linus namie ir išausti drobę arba suverptus linus siųsti į užsienį.

Ši B-vė tapo patvirtinta Ministerių Kabineto 1921 m. birželio mėn. 6 dien.; gavus leidimą veikti, tuojau tapo įsteigta Kaune mechaniška rūbų siuvykla, kurioj išimtinai yra gaminama kariuomenei ir milicijos uniformos.

Tauragėj tapo pastatytas tvenkinys ant upės Jūros, įstatyta turbina 350 arklių jėgos ir elektros mašinos 3500 voltų srovės. Sudaryta su Tauragės miestu sutartis 12 metų miestui apšviesti. Tos pačios elektros srovės dienos metu bus varomos fabriko mašinos.

Del įvairių įrankių trūkumo ir keršto tvenkinys vėliau tapo apgadintas, bet tuojau tapo pastatytas rezervo dizelmotoras 150 arklių jėgos, kuriuom yra varoma elektros mašina miestui apšviesti. Buvus pereitai vasarai labai lietingai, nebuvo galimybės daryti tvenkinio remontą, bet ateinančią vasarą manoma pilnai pataisyti. Linų verpimo ir audimo fabrikas yra statomas ant plačios skalės, fabriko grindys užims 3944 kv. metrus, bus apie 2000 verpsčių ir 100 staklių. Taip pat bus verpiami ir ūkininkams siūlai arba išaudžiama drobė sulig reikalavimo.

Fabrikui mašinos buvo užsakytos per du kartu, Dresdene pas R. Hartmaną, bet vokiečių markei puolant ir kainom kylant, buvo iš fabrikanto pusės atsakyta; dabar užsakytos visos mašinos Anglijoje Lawsono sistemos ir jau ateinančią vasarą bus paruoštos.

Bendrai imant Amerikiečių darbus Lietuvoj regis, kad B-vė „Rūbas“ yra pasiskyrus vieną geriausių pramonių Lietuvoj, nes linų pramonei yra galimybė išsivystyti iki aukščiausio laipsnio Lietuvoje, nes žalia medžiaga yra vietoje, rinka apdirbtai medžiagai irgi. Tiktai tokiam darbui, kaip moderniškų linų apdirbimo mašinų įtaisymui yra reikalinga krūva pinigų, ir jeigu B-vės „Rūbas“ akcininkai užbaigs pilnai savo užmanytą projektą, tai turės ateityje geras pasekmes.

Liet. TSR
Knygų Rūmų
Knygų
Saugykla
2894

AKCINĖ BENDROVĖ

„EGLYNAS“

Priima užsakymus

stalių darbams, langams, durims, aviliams ir kt.

Prieinamomis kainomis parduoda įvairios rūšies lentas (zeimeriuotas, ėbliuotas ir špuntuotas), gontus ir druožles (medžio vilną).

Kreiptis:

KAUNE, Ožeškienės g-vė Nr. 4
Telefonas 454
arba
PANEVEŽY, Senamiesčio lentpiūvė,
Telefonas 52.

Valdyba.

Akcinė Bendrovė

„Comptoirs Français de la Baltique“

Prancūzų Bendrovė parduoda tiktai Prancūzijos išdirbinius ir išimtinai

URMU

GROSISTAI! Del visų užpirkimų Prancūzijoje kreipkitės į mus ir Jūs gausite kuogeriausias sąlygas Prancūzijos rinkoje.

Kvepalai ir parfumerija
DE LUXE COTY — ARTICLES DE TOILETTE —
Kanceliariniai dalykai

COGNACS — VINS — LIQUEURS — CHAMPAGNES
KONJAKAS VYNAI LIKIERIAI ŠAMPANAS

CONSERVES — BISCUITS — HUILES — SAVONS
KONSERVAI BISKVITAI ALIEJUS MUILAS

Galosches marque „AU/COQ“
Kaliošai marka „AU/COQ“

DRAUDŽIA

visokį turtą nuo gaisro nuostolių, transportus nuo visų pavojų.

VALDYBA:
KAUNAS.

DRAUDIMO DRAUGIJA „LIETUVA“

Laisvės Aleja, 60.
Telefonas Nr. 288.
Telegr. adr. Lietdrauda.

AGENTŪROS: Kaune, Alytuje, Biržuose, Ežerėnuose, Jurbarke, Kaišedoryse, Kalvarijoje, Kretingoje, Kedainiuose, Mariampolėje, Mažeikiuose, Obeliuose, Panevėžyje, Palangoje, Plungėje, Raseiniuose, Rokiškyje, Šiauliuose, Telšiuose, Tauragėje, Ukmergėje, Utenoje, Vilkaviškyje ir kituose didesniuose miestuose.

KAPITALAS 15,000,000 litų *** **KAPITALAS 15,000,000 litų**

LIETUVOS ŪKIO BANKAS

KAUNAS, Laisves Alėja 31 Nr.

SKYRIAI

Alytuje, Šakiuose, Vilkaviškyje, Naumiestyje, Šiauliuose, Jurbarke, Joniškyje, Kybartuose, Kretingoje, Mažeikiuose, Janavoje, Kalvarijoje, Kedainiuose, Klaipėdoje Panevėžyje, Rokiškyje, Ukmergėje, Laždijuose, Telšiuose, Raseiniuose, Mariampolėje, Utenoje, Prienuose, Tauragėje, Pilviškiuose ir kituose miesteliuose.

Kapitalas

15,000,000 litų

BANKO

Korespondentai užsienyje

Rusijoje, Latvijoje, Vokietijoje, Eydkūnuose, Hamburge, Leipzige, Suomijoje, Danijoje, Anglijoje, Prancūzijoje, Čekoslovakijoje, Švedijoje, Austrijoje, Šveicarijoje ir Amerikoje.

KAPITALAS 15,000,000 litų *** **KAPITALAS 15,000,000 litų**

☛ Mūsų išdirbiniai ☚

1) pagaminti Lietuvoj ir be muitinės,
2) išdirbti fabrikoj provincijoje, kur užlaikymas darbininkų yra daug pigesnis ir
3) turint savo durpių, kurios duoda iki 50% ekonomijos daugiau, negu medinis kuras

yra be konkurencijos
pigūs ir tvirti nešioti

kam gali kiekvienas įsitikrinti

Centralėj Fabrikos Krautuvėje Kaune, Laisv. al. 78

Oskaro Trejaus savininko

Pirmos Lietuvos Gelumbių Fabrikos.

P 105-3055

Kaina 2 litu.

La

Nr. 1-75

„Lietuvos Ūkio“

1—15 Nr. Nr.

turinio rodiklis.

„Lietuvos Ūkio“

1—15 Nr. Nr.

turinio rodiklis.

Valstybės Spaustuvė 1924 m.

P ~~105-1120~~

Lietuvos TSR
VALSTYBINĖ
BIBLIOTEKA

„Lietuvos Ūkio“ 1—15 Nr. Nr. turinio rodiklis.

I.

Bendro ekonominio ir finansinio turinio straipsniai.

		„L. Ū.“ Nr.	Pusl.
1	Ekonominis sujungtos Lietuvos atgimimas:	VI-VII-VIII	1—1—1
	1) Lietuvos ūkio prieš karą suirimo priežastys. 2) Ekonominis atgimimas. 3) Svetimų prekių įvežimas. 4) Žemdirbystė, gyvulių auginimas ir miškai. 5) Pramonė. 6) Materialis atgimimas. 7) Valstybės atgimimas.		
2	Ekonominis Lietuvos Respublikos balansas	XII	3
3	Ekonominė Lietuvos padėtis ir 1924 m. biudžetas:	XV	1
	1) Žemės ūkis. 2) Javai ir lauko augalai. 3) Pašaras. 4) Gyvuliai. 5) Prekyba. 6) Pramonė. 7) Transportas. 8) Kreditas ir valiuta. 9) Specialės mūsų šių dienų biudžeto vykinimo sąlygos. 10) Šių metų Valstybės Iždo pajamos ir išlaidos. 11) Ateinančių metų biudžeto projektas. 12) Artimieji darbai.		
4	Indeksų pritaikymas	XI—IX	41—13
5	Interviu apie Lietuvos Žemės Ūkio ir Pramonės Parodą	IV	26
6	Lietuva ir Vokietija	V	24
7	Lietuvos Respublikos tarnautojų skaičius 1922 m. gruodžio m. 10 d.	VII	28
8	Lietuvos gyventojų statistikos klausimo daviniai	II	12
9	Miestai ir miesteliai, pastatyti ant svetimos (dvarininkų) žemės	IV	27
10	„Mūsų uždaviniai“ (programinis žurnalo straipsnis):	I	1
	1) Gaunamoji pramonė. 2) Žemės ūkis ir žemės ūkio pramonė. 3) Namų pramonė, amatai. 4) Koperacija. 5) Prekyba, transportas. 6) Dirbamoji pramonė. 7) Darbininkų reikalai, socialinė savitarpio pagalba. 8) Draudimas. 9) Kreditas, bankai. 10) Valstybės finansai, kontrolė. 11) Visuomenės ūkio formų plėtojimosi ir gyventojų ekonominio sąmoningumo reikšmė.		
11	Organizavimasis ekonominio skyriaus prie teisių fakulteto (Liet. Univ.)	XII	28
12	Pagrindiniai Lietuvos Valstybės Konstitucijos dėsniai ekonomijos bei finansų srityje:	V	51
	1) Valstybės ekonominės politikos pagrindai. 2) Valstybės finansai. 3) Socialinė apsauga.		
13	Pirmas visuotinas Lietuvos gyventojų surašymas	XI	21
14	Pragyvenimo minimumas Lietuvoje	IV	23
15	Protekcionizmo atgimimas	VI	13
16	Sistematizuotas „Lietuvos Ūkio“ 1922 m. I—VII Nr. Nr. turinys	VII	81
17	Tautinis ekonominių interesų atstovavimas užsieny ir Lietuvoje:	XII	16
	1) Įžangos vietoje. 2) Prasmės ir formos klausimas ekonominių interesų atstovavimo sistemoje. 3) Istorinis ekonominių interesų atstovavimo organizacijų išsivystymas. 4) Ekonominių interesų atstovavimo praeitis. 5) Ekonominių interesų atstovavimas dabarty. 6) Rusija. 7) Vokietija. 8) Italija. 9) Prancūzija. 10) Lietuva.		
18	Ūkio bruožai nuo XII amž. ligi Vytauto laikų (Didž. Liet. Kunigaikšt.):	IX	19
	1) Bendras palyginimas Lietuvos su kitais pasaulio kraštais. 2) Lietuviai atbunda. 3) Jotvingių ūkis. 4) Svetimieji Lietuvą peikia, vienok į ją veržiasi. 5) Medžioklė. 6) Bitės. 7) Žemės darbas ir namų gyvuliai. 8) Pramonė, amatai. 9) Prekyba pas Lietuvos kaimynus. 10) Lietuvos prekyba. 11) Lietuvos prekybos istorija. 12) Pinigai. 13) Gyventojai, miestai.		
19	Ūkio bruožai nuo Vytauto laikų iki XVIII amž. (Didž. Liet. Kunigaikšt.):	X	25
	1) Bendras žvilgsnis. 2) Prekyba. 3) Prekyba su pietų šalimis. 4) Prekyba su Rusija ir Kuršu. 5) Prekyba su prūsais. 6) Vidaus prekyba. 7) Prekės. 8) Žemės reforma. 9) Ekonominio gyvenimo puolimas XVII ir XVIII amž. 10) Tyzenhauzas.		
20	Ūkio ir finansų padėtis apie spalių mėnesio vidurį Lietuvoje	XIII	21
21	Ūkio ir finansų padėtis apie lapkričio vidurį Lietuvoje	XIV	26
22	Ūkio ir finansų padėtis Lietuvoje	XV	24
23	Valstybė ir pramonė	IX	16
24	Visuomenės ūkio ir finansų laikraštis „Lietuvos Ūkis“	IV	18—19

II.

Finansai ir kreditas.

		„L. Ū." Nr.	Pusl.
1	Balansų (Lietuvos Banko) suvestiniai daviniai pirmiesiems veikimo metams 1922-X—1923-X	XIII	29
2	Banko (Lietuvos) emisinė politika	VIII	14
3	Banko (Lietuvos) balansas 1923 m. vasario 28 d.	VIII	32
4	Balansas (suvestinis) 1923 m. spal. 1 d. (akcinių bankų)	XIV	38
5	Biudžeto projektas (Lietuvos Respubl.) 1923 m.	XI	8
6	Biudžetas (Lietuvos Valstyb.) 1919—20—21 m.: 1) Visuomeninė biudžeto reikšmė. 2) Lietuvos biudžeto pajamų ir išlaidų lygsvara. 3) Valstybės biudžetas ir finansiniai šalies resursai. 4) Del kai kurių svarbesnių atskirų pajamų ir išlaidų straipsnių.	II	2
7	Biudžetas Lietuvoje 1923 m.	IX	1
8	Biudžeto projektas 1922 m. Lietuvos Respublikoj	X—IV	18—14
9	Biudžeto projektas 1921 m. Lietuvoj	I	10
10	Biudžeto projektas Lietuvoje 1923 m.	VII	29
11	Biudžeto projektas Lietuv. Resp. 1923 m.	XI	6
12	Emisijos Bankas Lietuvoje	VIII	12
13	Finansai Lietuvoj	X—XI	5—1
14	Finansinės Seimo teisės einant konstitucijos projektu	III	4
15	Finansiniai eksploatacijos rezultatai (pašto, telegrafo ir telefono) 1922 m. sausio m. 1 d.—spal. m. 1923 m.	XIV	37
16	Įstatymas apie visokių rūšių skolų, sutarčių ir pasižadėjimų, sudarytų kitoj negu dabar vartojamoj valiutoj, išmokėjimus 1919 m.	XI	39
17	Išlaidos 1923 m. už 10 m. (Lietuv. Respubl.)	XIV	37
18	Išlaidos (Lietuvos Respubl.) 1923 m. 9 mėn. ir rugs. m.	XIII	27
19	Išlaidų sąmata	XI—VII	7—30
20	Išlaidos 1922 m. nuo sausio m. 1 d. lig 1922 m. spalio m. 1 d.	VII	38
21	Kredito įstaigos Lietuvoje 1921 m.	III	24
22	Kontingetavimo sistema (banknotų teorija): 1) Visų išleidžiamų bilietų (priskiriant pilnai padengtus) maksimalio kiekio tvirtas nustatymas. 2) Nepadengtų bilietų pilnas nustatymas arba tiesioginis kontingentavimas — ne pilnai padengti bilietai.	XII	33
23	Lietuvos kapitalai: 1) Kapitalai eksporto prekyboje. 2) Kapitalai importo prekyboje. 3) Kapitalai Lietuvos pramonėje.	IX	14
24	Nuošimčiai ir komisijos už daromas operacijas sulig bankų suteiktom žiniom	XII	40
25	Pajamų ir pelno mokesniai	XV	15
26	Pajamos 1923 m. už 10 mėn.	XIV	36
27	Pajamos ir išlaidos nuo sausio 1 d. iki gegužės 1 d. 1921 m. ir 1922 m. Lietuvos Valstybėj	VI	32
28	Pajamos ir išlaidos Lietuvoje 1921 m.	III	23
29	Pajamos Liet. Valst. už 9 mėn. ir už rugs. atskir.	XIII	28
30	Pasižadėjimų vykdymas ir skolų mokėjimas sąryšy su popierinių pinigų sistemos kriziu	XI	30
31	Palyginamieji Lietuvos akcinių bankų 1923 m. pirmo pusmečio balansai	XIII	30
32	Pajamos ir išlaidos 1921 m. pirmuoju pusmečiu	II	16
33	Pinigai ir kreditas Lietuvoj	X—XII	1—1
34	Sąmatinės pajamos Lietuvos Respublikoj 1923 m. nuo kovo 1 d. lig birželio 1 d.	XI	68
35	Santrauka 1920 m. išlaidų	X	13
36	Sąmatinės išlaidos (Lietuv. Respubl.) 1922—23 sausio ir vasario m.	IX	41
37	Sąmatinės ir faktinosios (Lietuvos Respubl.) pajamos auksinais litais 1922 m. spalių m. 1 d. - gruodžio 31 d.	II	2
38	Sąmatinės išlaidos (Lietuvos Respubl.) 1923 m. nuo kovo m. 1 d. lig birželio m. 1 d.	XI	70
39	Sąmatinės (Lietuvos Respubl.) išlaidos per laiką nuo savos valiutos įvedimo	XI	4
40	Sąmatinės pajamos auksinais ir litais (Lietuv. Respubl.) 1922—23 m. sausio ir vasario mėn.	IX	40
41	Taupomųjų valstybės kasų balansas 1922 m. spal. mėn. 1 d.	VII	38
42	Tautiniai Lietuvos finansų šaltiniai	VII	2
43	Taupomųjų 1920 m. valstybės kasų apyvarta	II	19
44	Tarptautinio Lietuvos Banko Balansas 1921 m. lapkr. 1 d.	I	22
45	Valstybės išlaidos 1920 m.	X	11
46	Valstybės iždo balansas 1919 m. gruodžio 31 d.	I	21
47	Valstybės pajamos 1920 m.	X	10
48	Valstybės išlaidos 1921 m.	X	15

		„L. Ū.“ Nr.	Pusl.
49	Valstybiniai mokesniai ir finansai Lietuvoj	V	17
50	Valiutos ir emisijos banko reikalai Lietuvoj	II	5
51	Valiutos ir emisijos banko reikalai Lietuvoj	III	6
52	Valstybės pajamos 1922 m.	VII	37
53	Valstybės pajamos (faktinos) 1918—19—20—21—22—23	XI	10
54	Valstybės išlaidos (faktinos) 1918—19—20—21—22—23	XI	12
55	Valstybės išlaidos nuo 1922 m. sausio 1 d. iki 1922 m. spalių m. 1 d.	X	22
56	Valstybės pajamos už 1921 m.	X	14
57	Valstybės pajamų santrauka sulig ministerijomis ir sulygintų su tų pačių ministerijų išlaidomis	XI	18
58	Valstybės pajamos nuo 1922 m. sausio m. 1 d. iki spalių m. 1 d.	10	21
59	Vokiečių valiutos kurso kritimas Lietuvoje 1916—23 m.	XI	40

III.

Pramonė, prekyba ir transportas.

		„L. Ū.“ Nr.	Pusl.
1	Alaus pramonė Lietuvoje	VII	15
2	Analizai, padaryti Valstybinės Technikos-Chemijos laboratorijos 1923 m. kovo mėn.	XI	44
3	Aptiekų prekių prekyba Lietuvoje	V	23
4	Apskaitymas apyvartos pajamų (projektuojamos linijos Kedainiai—Klaipėda)	XIV	3
5	Apdirbamoji Lietuvos miškų pramonė	IX	9
6	Gukraus pramonės galimumas Lietuvoje	VIII	3
7	Degtukų fabrikai Lietuvoje	XI	43
8	Ekonominė ir finansinė Lietuvos Respubl. politika:	V	9
	1) Dabartinė padėtis. 2) Vandenų turtai. 3) Gelmių ir žemės paviršiaus turtai. 4) Susisiekimas. 5) Miestai ir miesteliai. 6) Miestų ir sodžių savivaldybės. 7) Prekyba, bendra ekonominė padėtis ir ekonominės politikos kryptis. 8) Muitinių sistema. 9) Tranzitas.		
9	Geležinkelio linijos Kedainiai—Lydavėnai—Klaipėda reikšmė Lietuvai	XIV	1
10	Geležinkeliai Lietuvoj 1923 m. sausio 1 d.—biržel. 1 d.		
11	Geležinkeliai Lieuvoje:	XV	11
	1) Geležinkelių ilgumas. 2) Lietuvos geležinkelių judomasai sąstatas. 3) Geležinkelių judėjimo plėtimasis. 4) Mūsų geležinkelių materialė padėtis.		
12	Javų kainų judėjimai žymesnėse pasaulio rinkose 1923 m. spal. m.	XIV	35
13	Išvežimas per Lietuvos muitines 1923 m. sausio ir vasar. m.	IX	44
14	Išvežimas per Lietuvos muitines 1923 m. sausio, vasario ir kovo m.	XI	71
15	Išvežimas iš Lietuvos 1923 m. sausio 1 d.—rugs. 1 d.	XIII	25
16	Išvežimas per Lietuvos muitines 1923 m. balandžio m.	XII	55
17	Išvežimas iš Lietuvos 1923 m. sausio 1 d.—spalių 1 d.	XIV	32
18	Išvežimo plėtimasis Lietuvoje	X	23
19	Išvežimas Lietuvoj 1921 m.	III	8
20	Išvežimas per Lietuvos muitines 1923 m. birželio m.	XII	59
21	Išvežimas iš Lietuvos prekių per 9 mėn. sausio 1 d.—spalių 1 d. 1921, 1922, 1923 m.	XIV	33
22	Išvežimas (mėnesinis) iš Lietuvos	III	31
23	Išvežtųjų iš Lietuvos prekių kiekybės palyginamoji lentelė už pirmą 1921, 1922, 1923 m. pusmetį	XIII	27
24	Išvežimas per Lietuvos muitines 1923 m. geguž. mėn.	XII	57
25	Išvežimas per Lietuvos muitines nuo 1922 m. sausio 1 d. iki lapkrič. 1 d.	VII	40
26	Išvežimas iš Lietuvos 1921 m. (sulig šalimis)	III	32
27	Išvežimas ir įvežimas per Lietuvos muitines nuo 1922 m. sausio 1 d. iki 1923 m. sausio 1 d.	VIII	33, 34
28	Išvežimas iš Lietuvos 1923 m. sausio 1 d.—rugs. 1 d. (prekių atžvilg.)	XIII	26
29	Išvežimas per Lietuvos muitines 1923 m. geguž. mėn.	XII	58
30	Įvežimas ir išvežimas per Lietuvos muitines nuo 1922 m. sausio 1 d. lig liepos m. 1 d.	V	52, 53
31	Įvežimas per Lietuvos muitines 1923 m. balandžio mėn.	XII	56
32	Įvežimas į Lietuvą 1922 m.	VII	11
33	Įvežimas į Lietuvą sulig valstybėmis 1923 m. nuo sausio m. 1 d.—rugs. m. 1 d.	XIII	22, 23
34	Įvežimas į Lietuvą šalimis	III	28, 29
35	Įvežimas į Lietuvą 1921 m. (mėnesių atžvilg.)	III	30
36	Įvežimas į Lietuvą 1923 m. sausio—rugp. m. prekių pavadinim. atžvilgiu	XIII	24

		„L. Ū." Nr.	Pusl.
37	Įvežimas per Lietuvos muitines 1923 m. birželio mėn.	XII	60
38	Įvežimas ir išvežimas iš Lietuvos 1923 m. sausio 1 d.—spalių 1 d.	XIV	33
39	Įvežimas per Lietuvos muitines 1923 m. kovo ir sausio, vasario ir kovo m. sykiu	XI	75
40	Įvežimas per Lietuvos muitines 1923 m. sausio ir vasario m.	IX	42, 43
41	Įvežimas per Lietuvos muitines 1921 m. sausio 1 d.—liepos 1 d.	I	18
42	Įvežimas per Lietuvos muitines nuo 1922 m. sausio 1 d. lig lapkrič. 1 d.	VII	42
43	Kainos litais įvairiose Lietuvos vietose 1922 m. antroj lapkričio m. pusėj („Eltos" korespondentų pranešimais)	VII	39
44	Kainos Lietuvoj prieš karą ir dabartiniu laiku	XIII-XIV	34—34
45	Kainos rugių ir kiaušinių 1921 m.	I	20
46	Kredito įstaigų ir koperatyvų inspekcijos darbuotės apyskaita nuo š. m. balandž. m. 1 d. lig gegužės m. 1 d.	XI	44
47	Linų monopolio apyvarta Lietuvoj	VI	35
48	Muilo dirbtuvės Lietuvoj	V	22
49	Pajamų ir išlaidų apyskaita naujos linijos Kedainiai—Klaipėda, sąryšy su visu Lietuvos geležinkelių tinklu	XIV	5
50	Pramonė Lietuvoj: 1) Plytų ir atimų (koklių ir skindelių) gamyba. 2) Tabako fabrikai. 3) Spaudos darbai. 4) Rektifikacijos fabrikai. 5) Spirito ir mielių gamyklos.	VI	9
51	Pramonė ir muito tarifai Lietuvoje	X	24
52	Pramonė ir darbo sąlygos Lietuvoje	II—III	6—11
53	Pramonės svarbiausios šakos Lietuvoje	XIII	4
54	Pramonės įstaigos, veikiančios Lietuvoje, išskyrus Klaipėdos sritį, esančios fabrikų inspekcijos priežiūroje	XI	45
55	Prekių kainos (vidutinės) Lietuvoje 1923 m. rugp.—spal. m. vidur.	XIV	34
56	Prekybos ir pramonės bendrovės Lietuvoj, įregistruotos iki 1923 m. birželio m. 11 d.	XI	44
57	Prekių kainų indeksai 1923 m. rugpiūč. ir rugs. mėn.	XIII	35
58	Prekyba (Lietuvos) su užsieniu 1923 m. gegužės mėn.	XII	61
59	Prekių kainų indeksai 1923 m. rugs.—spal. mėn.	XIV	34
60	Prekyba Lietuvos su Skandinavija	IX	11
61	Prekių kainos Lietuvoje 1923 m. rugs. ir rugpiūč. m.	XIII	32
62	Sėmenų aliejui gaminti spaustinis ir ekstraktinis būdas	VIII	6
63	Spirito gamyba Lietuvoje	V	21
64	Turgaus kainos Lietuvoje antroj pusėj sausio ir pirmoj pusėj vasario mėn. („Eltos" korespondent. pranešimais)	VIII	28
65	Žuvininkystė pas mus ir kaimyninėse šalyse: 1) Apie dirbtiną, taisyklingą žuvininkystės ūkį Lietuvoj. 2) Lydimoji nuomos taksa. 3) Žuvų ir laukinių paukščių ir gyvulių auginimas buv. Kauno gubernijoje. 4) Žuvininkystės sąlygos Latvijoje. 5) Žuklystės stovis Ryt. Prūsuose.	VIII	9
66	Ž. ū. produktų ir darbo samdymo kainos Lietuvoje 1923 m. balandž. mėn.	X	56
67	Ž. ū. produktų kainos 1923 m. rugs. m. vidury	XIII	35
68	Ž. ū. kainos ir darbo apmokėjimas Lietuvoj 1923 m. saus. m.	VIII	30
69	Ž. ū. kainos Londono biržose 1923 nuo sausio 26 d. lig vasario m. 3 d.	VIII	24
70	Ž. ū. produktų ir darbo samdymo kainos Lietuvoj 1923 m. gegužės mėn.	XI	66
71	Ž. ū. produktų ir darbo samdymo kainos Lietuvoj 1923 m. birželio mėn.	XII	62
72	Ž. ū. produktų ir darbo samdymo kainos Lietuvoj 1923 m. vasario mėn.	IX	46
73	Žemės ūkis ir prekyba Lietuvoje	III	10

IV.

Žemės ūkis.

1	Aprūpinimas karių, bežemių ir mažažemių 1919—1922, einant Ž. Reform. įst.	IV	27
2	Derlius (javų ir pašaro žolių) 1922, 1923 m. centneriais nuo 1 ha	XIII	38
3	Eksploatacijos rezultatų žinios už 1922—23 m. liepos ir rugp. m.	XIII	38
4	Gyvulių ūkio klausimas Lietuvoje	XV	8
5	Išparceliuoti Ž. Tvark. ir Matavimo Departament. dvarai 1921 m.	III	18
6	Išskirstyti 1922 m. kaimai	IX	25
7	Išparceliuotieji 1922 m. dvarai Lietuvoje	IX	24
8	Išskirstymas kaimų viensėdžiais 1921 m.	III	17
9	Kariams išdalintos žemės tyrinėjimo daviniai	II	4

		„L. Ū.“ Nr.	Pusl.
10	Melioracijos darbai 1921 m.	III	19
11	Miškai Lietuvoje	II—III	1—1
12	Miškų klausimas Lietuvoje	VII	9
13	Miškų plotas Lietuvoje (valstybės, buvusieji privat. ir privat.)	II	15
14	Miškų kirtimo sąmata 1922—23 met. žiemai	IV	19
15	Miškų ūkis Lietuvoje:	IX	7
	1) Lietuvos miškų plotas. 2) Lietuvos miškų turtų dydis ir pobūdis. 3) Miškų ūkis Lietuvos Respublik. 4) Miškų ūkio ekonominės politikos uždaviniai. 5) Kitų miško turtų utilizacija.		
16	Pamokų skaičiaus lentelė Ž. ir Miškų Ūkio Mokyklos Dotnavoj	IX	5
17	Pasėlių padėtis 1922 m. balandž. 1	III	21
18	Pelkės ir durpynai ir jų sunaudojimas Lietuvoj:	XIII	1
	1) Durpių kuras ir „Ežerėčio“ pelkės. 2) Didesnieji durpynai ir durpių masės ištekliųs.		
19	Selekcijos stotis prie Dotnavos Ž. ir M. Ū. Mokyklos	V	20
20	Steigiamasis susirinkimas (Žemės Ūkio Koperatyvų Sąjungos „Gamintojas“)	IX	30
21	Spygliuotų ir lapotų medžių (sulig sortimentu) vidutinis prieaugis padarinių ir kuro reikalavimų su skirtumo nurodymu	IV	21
22	Žemaičių arklio ypatybės	VIII	8
23	Žemės ūkio padėtis po karo Lietuvoje	I	3
24	Ž. Ū. ir V. T. M-jos žinios apie kainas lapkričio m. 1921 m.	II	21
25	Žemės tvarkymas 1921 m.	III	16
26	Ž. Ū. Technikumas Dotnavoj	IX	28
27	Žemės tvarkymo atliktieji darbai 1922 m.	IX	26
28	Ž. ū. gamybos sąlygos Lietuvoje	V	1
29	Ž. ū. mokyklos	IV	25
30	Ž. ir M. Ū. Mokykla Dotnavoj	IX	4
31	Ž. Ū. Tarybos susirinkimas (antras iš eilės)	IX	29
32	Žemės tvarkymo darbai nuo Lietuvos Respubl. įsikūrimo	III	20
33	Ž. ū. kilimas Lietuvoje	IX	28
34	Ž. ū. kreditas	XIII	5
35	Ž. ū. padėtis dabar Lietuvoje	XII	23
36	Ž. Ū. Taryba Lietuvoje (1919—1921 m.)	I	7
37	Žemės ūkis:	II	12
	1) 1921 m. derlius. 2) Pasėlio padėtis 1921 m. gruodžio 1 d. 3) Nuostoliai nuo ledų 1921 m. 4) Žemės Reformos įstatymas.		
38	Žemės ūkis:	IV	1
	1) Gamtos sąlygos. 2) Ekonominės sąlygos. 3) Žemės eksploatacija. 4) Ariamos žemės sunaudojimas prieš karą ir 1921 m. 5) Gyvulių auginimas. 6) Žemės ūkio pramonė. 7) Miškų eksploatacija. 8) Žuvininkystė. 9) Javų užderėjimas. 10) Miškų kirtimas. 11) Gyvulių priaugimas. 12) Karas ir žemės ūkis.		
39	Ž. Ū. ir V. T. M-jos Pavilionas Ž. Ū. ir Pramonės parodoje Kaune 1922 m. rudenį:	VI	4
	1) Statistikos skyriaus diagramų apžvalga. 2) Miškų departamento skyrius. 3) Žemės Ūkio D-to eksponatai. 4) Dotnavos selekcijos stoties išstatyti 24 pavyzdžiai. 5) Vandenų ir Durpynų Ž. Ū. ir V. T. paviljonas. 6) Iš metereologijos tyrimo stoties. 7) Dotnavos aukštesn. Ž. Ū. ir Miškų Mokyklos Entomologijos Kabineto rinkiniai.		

V.

Lietuvos Ūkis ir statistika.

		„L. Ū.“ Nr.	Pusl.
1	Gimusiųjų skaičius miestuose ir kaimuose 1923 ir 1922 m.	XIII	37
2	Gyventojų skaičius Lietuvoje sulig pirmutinio visuotino gyventojų surašymo apskaičiavimo 1923 m.	XIV	40
3	Lietuvos ūkis ir statistika:	XIII	18
	1) Apie karpių mailiaus Lietuvos tvenkiniams įvežimą. 2) Antroji Lietuvos ž. ū. ir pramonės paroda. 3) Pasėlių stovis 1923 m spalių m. 1 d. 4) Pasėlių stovis Klaipėdos krašte 1923 m. rugs. m. pabaigoj. 5) Pirmieji Kauno biržos metai. 6) Valiutų apyvarta Kauno biržoj nuo 1922 m. spalių 1 d. lig 1923 m. spalių 1 d. 7) Lietuvos ūkio ir finansų padėtis apie spalių mėn. vidurį. 8) Akcijų kursas litais.		

		„L. Ū.“ Nr.	Pusl.
4	Lietuvos ūkis: 1) Susisiekimo M-jos darbai rugs. ir spal. mėn. 2) Metrinės sistemos įgyvendinimas Lietuvoj.	VIII	15
5	Lietuvos ūkis: 1) Naturalis Lietuvos gyventojų judėjimas. 2) Lietuvos gyventojų prieaugis. 3) Vedybos. 4) Gimimai. 5) Mirimai. 6) Bendros išvados. 7) Spirito ir degtinės kaina. 8) Gydimasis spiritu. 9) Kada pradės veikti valstybinė monopolė. 10) Kaip bus pardavinėjama degtinė. 11) Etatiniai tarnautojai.	XII	37
6	Lietuvos ūkis: 1) 1922 m. žemės tvarkymo darbai. 2) Valdžios durpynų nuomavimo tvarka.	IX	23
7	Lietuvos ūkis: 1) Mūsų valstybės biudžetas 1923 m. 2) Ugniapinigių sumažinimas. 3) Žinios apie apmokėtus ir pareikštus valstybinio apdraudimo įstaigai gaisro nuostolius 1923 m. iki 1923 m. birželio mėn. 18 d.	XI	43
8	Lietuvos ūkis: 1) Pasėlių stovis Lietuvoje 1923 m. gegužės 1 d. 2) Apie karpių ūkį. 3) Kiaušinių prekyba. 4) Akcizuojamųjų prekių gamyba Lietuvoje. 5) Mūsų prekybos ir pramonės nusiskundimai del mokesnių naštos. 6) Lietuvos Banko Revizijos Komisijos posėdžių 1923 m. kovo 27 ir 28 d. protokolas.	X	29
9	Lietuvos ūkis ir statistika: 1) Naturalio gyventojų judėjimo statistika Lietuvoje už pirmąjį pusmetį 1922 m. 2) Pasėliai 1922 m. gruodžio m. 1 d. 3) Iš „Gerovės“ darbų. 4) Šių metų durpių gamyba. 5) Mūsų prekių kainos. 6) Mineralinių alyvų prekyba Lietuvoj. 7) Lietuvių pramonininkų sąjungos uždavinių ir numatytos organizacijos paaiškinimai. 8) „Lietuvos Koperacijos Banko“ įstatai. 9) Trobesių statyba Lietuvoje 1922 m. 10) Fabrikų statymas Lietuvoje 1922 m. 11) Spirito gamyba Lietuvoje 1922 m. 12) Spirito pramonė ir akcizė Lietuvoje. 13) Svaiginamųjų gėrimų įstaigos Lietuvoje 1922 m. 14) Tarnybos ir užsiėmimų valstybinio mokesnio įstatymas. 15) Lietuvos Respublikos tarnautojų skaičius.	VII	20
10	Lietuvos ūkis ir statiska: 1) Lietuvos ūkio ir finansų padėtis apie lapkr. vidurį. 2) Iš Kauno biržos. 3) Prekių ir produktų birža. 4) Pirmieji surašymo daviniai. 5) 1923 m. javų ir lauko augalų derlius, vietinis suvartojimas ir perteklius Lietuvoje (kartu su Klaipėda). 6) Pasėlių stovis 1923 m. lapkričio 1 d.	XIV	26
11	Lietuvos ūkis ir statistika: 1) Iš Kauno biržos. 2) Del Lietuvos ūkio ir finansų padėties. 3) Lietuvos ūkio ir finansų rodykliniai skaičiai.	XV	27
12	Statistikos žinios Kaune.		
13	Sąrašas įmonių, išgavusių leidimus nuo 1923 m. geguž. 1 d. iki birželio 1 d.	XII	42

VI.

Ūkis ir socialinis gyvenimas.

1	**Ūkis ir socialinis gyvenimas:** 1) **Anglija:** a) gamyba, b) kainos, c) eksporto sąlygos, d) finansinė padėtis, e) Anglų svaro kursas, f) bendroji konjunktūra. 2) **Bendroji padėtis.** 3) **Čekoslovakija.** 4) **Kitų valstybių ūkis ir socialinis gyvenimas:** a) Prancūzijoj, b) Amerikos Jungt. Valstybėse, c) Japonijoj.	XIII	10

		„L. Ū." Nr.	Pusl.
	5) **Lenkija:** a) audinių pramonė, b) anglies pramonė, c) žibalas, d) cinas, e) geležies pramonė, f) metalo ir mašinų pramonė, g) popierio pramonė.		
	6) **Pabaltmario valstybės:** a) Suomija, b) Estija, c) Estų sviesto ir kiaušinių eksportas š. m. rugp. mėn., d) Latvija.		
	7) **Rusija:** a) įžanga, b) prekyba su užsieniu, c) kainos Maskvoje.		
	8) **Skandinavijos valstybėse:** a) Danija, b) Norvegija, c) Švedija.		
	9) **Vokietija:** a) gamyba, b) gaminių ir dirbinių kainos, c) importas, d) valiuta ir kursas, e) ūkio konjunktūra, f) atmainos bei pakeitimai ūkio bei socialiniame gyvenime, g) bendros pastabos.		
2	**Ūkis ir socialinis gyvenimas:**	XIV	15
	1) **Anglija:** a) bendra ūkio socialė padėtis, b) kapitalų rinkoj, c) kainos, d) laivininkystė, e) pinigų kursas.		
	2) **Bendroji padėtis.** a) Genevos muitų formalumų konvencija, b) Penkioliktoji Tarptautinio Statistikos Instituto Konferencija Briuselyj spal. 1—4 d., c) XV-sios Tarptautinio Statistikos Instituto Sesijos rezoliucijų turinys, d) miško rinka spalių mėn. gale ir lapkričio pradž.		
	3) **Kitų valstybių ūkis ir socialinis gyvenimas:** a) Čekoslovakija, b) kainų indeksas.		
	4) **Lenkija:** a) Lenkijos užsienio prekyba, b) manufaktūros pramonė, c) popierio prekyba, d) siūlų, odų, medžių ir kolonialė prekyba, e) baldų, stiklo, degtukų, cukraus ir rafinerijos pramonė, f) Lenkų krašto skolinamosios kasos (P. K. K. P.) sąskaitų stovis rugp., rugsėjo ir spal. m., g) Anglių pramonė A. Silezijoj.		
	5) **Pabaltmario valstybės:** a) Suomija, b) Estija, c) Latvija.		
	6) **Pasaulinis javų derlius (milijonais kvintalų = 100 kg.).**		
	7) **Rusija.**		
	8) **Skandinavų valstybės:** a) Danija, b) Svedija.		
3	**Ūkis ir socialinis gyvenimas:**	XV	19
	1) **Anglija:** a) Naujos ekonominės politikos įvedimo galimumas, b) girininkavimas, c) nacionalinė pieno konferencija, d) akmeninės anglys, e) sterlingų kursas, f) metalų rinka, g) medvilnė, vilnos, grūdai.		
	2) **Bendroji ūkio ir socialinė padėtis.**		
	3) **Čekoslovakija:** a) ekonominė politika, b) Č. Emisijos Bankas, c) valstybės biudžetas.		
	4) **Lenkija:** a) bendroji padėtis, b) perspektyvos pablogėjimas didesnei užsienio paskolai gauti, c) pasaulinėj miškų rinkoj, d) žibalo gamyba, e) gyvenimo brangumas.		
	5) **Pabaltmario valstybės:** a) Suomija, b) Estija, c) Latvija, d) Anglijos ir Vokietijos konkurencija del prekybos Pabaltmario valstybėse.		
	6) **Prancūzija ir Belgija:** a) bendroji padėtis, b) pramonė, c) kainos, d) Belgijos 1924 m. biudžetas ir įvairių valstybių skolos.		

		„L. Ū." Nr.	Pusl.
	7) **Rusija:** a) anglių, petroleumo, kuro, metalų, kalnų, druskos, aukso, elektrotechnikos, cheminė ir cukraus pramonė, b) prekyba su užsieniu, c) kontraktinė mūgė Kijeve.		
	8) **Skandinavų valstybės:** a) bendroji padėtis, b) Norvegija, c) Danija.		
	9) **Vokietija:** a) bendroji ūkio ir socialė padėtis, b) pinigų ir kapitalo rinka, c) darbo rinka, d) bendroji konjuktūra, e) padėtis susitarus su prancūzais.		

VII.

Užsienio ekonominiai, finansiniai ir ūkio santykiai.

		„L. Ū." Nr.	Pusl.
1	Banko balansas Suomijoj 1922 m. vasario 15 d.	III	26
2	Banko darbai Estuose 1922 m.	XII	47
3	Ekonominė Anglijos padėtis ir mūsų prekybos santykiai su Anglais	III	24
4	Eksportas iš Anglijos 1913, 19, 20 m. ir sausio—rugs. m. 1921 m	II	20
5	Eksportas ir importas Suomijoj 1921 m.	III	27
6	Ekonominė įstatymdavystė Vokietijoj	XIV	11
7	Ekonominė padėtis Lenkijoje	II	10
8	Emisijos ir teisių Suomijos Banko pakeitimas	III	26
9	Finansų komisijos nutarimai Genujos konferencijoje pinigų sistemos klausimu . . .	IV	29
10	Finansinis bandymas Vokietijoj	XII	35
11	Finansinis krizis Vokietijoj	I	6
12	Finansai Estijoj	VII	17
13	Kiaušinių kainos Londone 1923 m.	XII	50
14	**Kitų valstybių ūkis:** . . . . 1) Karo įtaka naturaliam gyventojų judėjimui. 2) Profesorius Keins reparacijų klausimu. 3) Latvijos valstybės biudžetas 1923—24 m. 4) Estų prekybos ir pramonės paroda Taline. 5) Koperacijų bendrovių skaičius Estuose. 6) Estijos svarbesniųjų produktų eksportas 1922 m. ir jo palyginimas su 1921 m. eksportu. 7) Lenkijos biudžeto projektas 1923 m.	XI	54
15	**Kitų valstybių ūkis:** . . . . 1) Pirmoji spaudos paroda Ukrainoj. 2) Estų prekyba su užsieniu 1922 m. 3) Estų biudžetas 1923 m. 4) Emisija. 5) Devyzų kursai. 6) Ž. ū. produktų kainos Danijoje. 7) Salpeterio ir žuvies miltų gamyba Norvegijoje. 8) Vokiečių markės svyravimas. 9) Čekoslovakijos prekyba su Lietuva. 10) Cukraus rinka. 11) Anglijos biudžetas.	X	33
16	**Kitų valstybių ūkis:** . . . . 1) Vidutinės žemės ūkio produktų kainos Londono biržose 1923 m. vasario 19—25 d. 2) Rusijos Ž. Ū. paroda. 3) Čekoslovakijos urmo kainų indeksas.	IX	48
17	**Kitų valstybių ūkis:** . . . . 1) Parama naujakuriams Estijoj. 2) Sėklų importo priežiūra. 3) Tekstilės pramonės žaliosios medžiagos ir prekių eksportas iš Estijos. 4) Cemento eksporto didėjimas. 5) Estijos Respublikoj apyvartoj esamoji valstybės banknotų suma. 6) Estų Banko darbai 1922 m. 7) Kainos Talino biržoje 1923 m. rugp. 2 d. 8) Suomijos 1922 m. pajamų ir išlaidų balansas.	XII	46
18	**Kitų valstybių ūkis:** . . . . 1) Įvairių šalių indeksas (skaitmeninis rodiklis). 2) Vokietijos sumokėjimai. 3) Pragyvenimo minimumas Vokietijoje 1922 m. 4) Europos valstybių finansai. 5) Kova su bedarbe įvairiose valstybėse. 6) Mokesnis už darbą įvairiose šalyse. 7) Anglių ištekliai. 8) 1921 m. Čekoslovakijos prekyba su užsieniu. 9) Konvencija del užtikrinto ir neatidėliotino siuntinėjimo Vyriausybės laikraščių ir parlamento metraščių bei dokumentų.	VIII	19
19	Pabaltės valstybių ir Rusų ekonominė konferencija	I	5

		„L. Ū." Nr.	Pusl.
20	Pramonės ir prekybos šakų padėtis Suvienytose Amerikos Valstybėse:	V	26
	1) Anglių kasyklos. 2) Darbo unijos atsakomybė. 3) Streikų pasekmės. 4) Kova su bedarbe Suvienytose Valstybėse. 5) Emigrantai Amerikoje. 6) Imigracija į Suvienytas Valstybes. 7) Avižos. 8) Mėsos produktų eksportas. 9) Saldainių gamyba. 10) Audinių gamyba. 11) Geležis ir plienas. 12) Plieno trestas. 13) Varis. 14) Automobilių gamyba. 15) Portlando cementas. 16) Paprastos plytos. 17) Geležinkelių darbininkams algos sumažinimas. 18) Amerikos eksportas bei importas 19) Suvienytų Valstybių prekyba su Vokietija. 20) Bonai kariams. 21) Aukso padaugėjimas. 22) Bankų uždarymas. 23) Darbininkų koperacijos bankai. 24) Suvienytų Valstybių finansai. 25) Finansinis knygynas		
21	Prekybos atgaivinimas su užsieniu Latvijoje	III	12
22	Prekyba Suomijos su užsieniu	III	26
23	Prekybos statistika užsienyje	XIV	13
24	Prekyba Vokietijos su užsieniu 1922 m.	III	27
25	Rinkų kainos Anglijoj ir Vokietijoj 1920 m.	II	19
26	Rinkų kainos Vokietijoj	III	27
27	Transporto padėtis Tarybų Rusijoje	IV	12
28	Ūkio būties bruožai Estijoj	II	7
29	Ūkio tyrinėjimai Gudijoj	VI	14
30	Ž. ū. produktų kaina Pragoje nuo 1923 m. birž. m. 29 d. lig rugp. m. 7. d.	XII	49
31	Ž. ū. kreditas Latvijoj	XIV	8
32	Ž. ū. produktų ir kitų reikmenų kainos Londono biržose 1923 m. nuo birželio m. 23 d. — lig birž. m. 30 d.	XII	51
33	Ž. ū. produktų ir kitų reikmenų kainos Londono biržose 1923 m. nuo liepos m. 4 d. lig liepos m. 9 d.	XII	53
34	Ž. ū. kreditas Latvijoj:	XIII	7
	1) Koperatyvai ir smulkusis ž. ū kreditas. 2) Valstybinis ž. ū. kreditas.		
35	Z. ū. Danijoje (pasak ž. ū. konsulato Jacobseno)	IV	10
36	Ž. ū. produktų kainos Londono biržose nuo š. m. sausio 26 d. iki vasario 3 d.	VIII	24
37	Ž. ū. produktų kainos Pragoje 1923 m. vasario m. 16—24 d.	IX	53
38	Ž. ū. produktų kainos Pragoje 1923 m. balandž. m. 3—13 d. ir 1923 m. balandž. m. 17—24 d.	X—X	39—40
39	Ž. ū. produktų kaina Pragoje nuo 1923 m. balandž. mėn. 28 d. iki birželio m. 26 d. kainos čekų kronomis	XI	59
40	Ž. ū. produktų kaina Naujorko ir Čikagos rinkoje 1923 m. balandž. ir geguž. m.	XI	60
41	Ž. ū. produktų ir kitų reikmenų kainos Londono biržose nuo š. m. balandž. 26 d.—geguž. 5 d.	XI	61
42	Z. ū. produktų ir kitų reikmenų kainos Londono biržose nuo š. m. gegužės m. 25 d. iki geguž. 30 d.	XI	64

VIII.

Atskirų Lietuvos sričių ekonom.-finansiniai santykiai.

		„L. Ū." Nr.	Pusl.
1	Biudžetas Klaipėdoj 1922 m.	IX	37
2	Diferencialiai tarifai į Klaipėdą vežamiems kroviniams	XI	50
3	Duonos prekyba Klaipėdoje	IV	23
4	Ekonominė Panevėžio apygardos padėtis	XI	53
5	Finansai Klaipėdos krašte	IX	37
6	Finansiniai sunkumai Klaipėdoj 1922—23 m.	IX	38
7	Įplauk. ir išplauk. iš Klaipėdos uosto žėgliniai ir garo laivai per 1923 m. gegužės 1—31 d.	XI	52
8	Įplaukę ir išplaukę iš Klaipėdos uosto laivai antr. birželio pusėj 1923 m.	XI	50
9	Išeivystė-ateivystė Klaipėdos krašte 1921—22 m.	XIII	22
10	Iš Vilniaus krašto	I	10
11	Laivų judėjimas Klaipėdos uoste 1923 m. rugpiūč. m.	XIII	23
12	Laivų judėjimas Klaipėdos uoste 1923 m. spalių m.	XIV	39
13	Laivų judėjimas Klaipėdos uoste nuo 1923 m. liepos m. ligi 13 d. liep. mėn.	XII	45
14	Prekyba sėmenimis Klaipėdoje	IV	23
15	Socialinis apdraudimas Klaipėdos krašte:	XIV	6
	1) Apsidraudimo įstaigos įkūrimas ir jos organizacija. 2) Darbdavių ir darbininkų mokesniai apsidraudimo įstaigos reikalams.		
16	Valdininkų ir tarnautojų skaičius Klaipėdoj 1922 m.	IX	38
17	Žuklavimo rezultatai Klaipėdos krašte 1923 m. geguž. mėn.	XII	43

Kronika.

		„L.Ū.“ Nr.	Pusl.
	Afganistanas.		
1	Ekonominė padėtis	VIII	58
	Afrika.		
2	Ekonominė padėtis	VI, VIII	32, 60
	Amerikos Jungt. Valstybės.		
3	Anglies eksporto sumažėjimas	VI	31
4	Anglija išmokės Amerikai nuošimtį	IV	36
5	Argentina	V	50
6	Audimo pramonė	VII	68
7	Aukso atsarga	VII	69
8	Automobilių pramonė	VIII	59
9	Automobilių eksportas	VIII	59
10	Aukso plaukimas į Jungt. Valst.	XI	83
11	Bylos už slaptą gėrimų prekybą	VII	68
12	Bolivijos paskola	V	50
13	Brazilijos paskola Londone	V	50
14	Butų krizis Jungt. Valstybėse	V	54
15	Darbininkų Bankai Jungt. Valst.	XII	84
16	Darbo atlyginimas moterims Jungt. Valst.	XII	82
17	Darbininkų stoka	IX	73
18	Derlius Jungt. Amerik. Valstyb. 1922 m.	VI	31
19	Ekonominė padėtis	VII	67
20	Eksporto sumažėjimas	XII	84
21	Eksportas iš Europos į Jungt. Valstyb.	XII	84
22	Ekonominė Kanados padėtis	V	49
23	Geležies ir plieno pramonė	XII	82
24	Gyvenimo pabrangimas	IX	72
25	Cheminių dažų gamyba 1921 m.	VI	31
26	Imigracija ir darbininkai	VII	67
27	Invalydai ir darbininkai	IX	72
29	Jungt. Valst. skolininkai	VII	68
29	Išlaidos reklamoms	XI	83
30	Kainų judėjimas	XI	83
31	Kova su degtinės pardavinėjimu	IX	73
32	Manoma kviesti konferencija	VII	68
33	Meksikos finansinės sutartys	V	50
34	Medvilnės pramonė Jungt. Valst.	XII	82
35	Metalų pramonės darbininkai	VI	31
36	Milijonierių šalis	IV	36
37	Mokesniai	VII	69
38	Muilo mokesnis ir importas	XII	83
39	Naftos pramonė	VII	68
40	Naujas muito tarifas	VIII	59
41	New-Yorko biudžetas 1923 m.	VII	68
42	Paskolos valstybės viduje	VII	68
43	Pašto sakaktuvės	XII	84
44	Pelnas nuo svaiginamų gėrimų uždraudimo	VII	69
45	Plieno ir geležies gamyba 1922	IX	73
46	Plieno trestas 1922 m.	X	54
47	Pramonės augimas	VII	68
48	Prekyba su užsieniu 1922 m.	VII	68
49	Prekyba su užsieniu	XII	83
50	Prekyba su Kynais	VI	31
51	Prekių kainos	IX	82
52	Prekyba su Europa	XII	84
53	Prekyba 1922 m. p. pusmet.	VI	31
54	Prekyba 1921—1922 m.	VI	31
55	Popierio pramonė	XII	82
56	Ryžiaus derlius	VII	68
57	Streikai	VI	31
58	Streikai	VII	67
59	Susisiekimas oru tarp Londono ir New-Yorko	VII	68
60	Tabako pramonė	XII	83
61	Trestas	X	54
62	Trestas stambiausios pramonės	XII	83
63	Vario eksportas	VI	31
64	Ž. ū. kreditavimas	VIII	59
	Anglija.		
65	Anglies gamyba	XII	80
66	Anglies pramonė	VII	59
67	Anglies gamyba 1923 m. pradž.	IX	69
68	Anglies išvežimas iš Anglijos	VIII	52
69	Audimo pramonė	V	45
70	Automobilių paroda Londone	VII	59
71	Bedarbės sumažėjimas	IX	69
72	Bedarbė Angluose	VII	59
73	Bedarbių skaičius Angluose	VI	28
74	Finansai Angluose	IX	69
75	Darbo rinka 1922 m. rugs. m.	VII	68
76	Eksportas anglių iš Anglijos kovo mėn.	X	51
77	Išlaidos artimųjų Rytų reikalams	VII	59
78	Kainų judėjimas	XII	79
79	Karo išlaidų apskaitymas	IX	68
80	Knygų rinka	X	51
81	Kviečių pasėlis	XII	79
82	Okupacinės kariuomenės užlaikymas	XII	80
83	Pasaul. paroda Londone 1925 m.	IX	68
84	Pragyvenimo brangumas	V	45
85	Prekyba 1923 m. gegužės, birželio ir balandžio mėn.	XII	80
86	Prekių kainų skaitmeninis rodiklis	V	45
87	Prekyba su užsieniu 1922 m.	XII	80
88	Prekyba su užsieniu rugs. m.	VII	59
89	Prekyba su užsieniu 1921 m.	VII	59
90	Reparacinė Anglijos politika	IX	69
91	Skolų sumokėjimas Amerikai	VII	59
92	Skolininkai Anglijai	VIII	52
93	Urmo kainų indeksas	VII	59
94	Urmo kainų augimas	XII	79
95	Žydai Palestinoje	V	45
	Argentina.		
1	Argentinos kreditas Rusijai	VII	69
2	Eksporto krizis Argentinoj	VI	32
3	Ekonominė padėtis	VI	32
4	Paskola Londone	V	50
5	Paskola Bolivijoj	V	50

		„L. Ū." Nr.	Pusl.
	Austrija.		
1	Bedarbė Austrijoj	IX	71
2	Ekonominė padėtis (brangymetis)	VII	62
3	Ekonominio atstatymo planas	VIII	54
4	Ekonominė Austrijos padėtis	X	53
5	Emisijos Bankas	V	48
6	Finansinė padėtis	VIII	55
7	Finansai	IX	72
8	Gyventojų skaičius Vienoje	X	53
9	Kainos ir algos	XI	81
10	Kronos kurso puolimas	VI	29
11	Mokesnis svetimšaliams darbininkams	XI	82
12	Mūgė Vienoje	VI	29
13	Prekyba su Rusija	XI	82
14	Užsienio paskola	XI	82
	Australija.		
1	Eksportas pieno produktų N. Zelandijoj	V	50
2	Ekonominė Australijos padėtis	VIII	60
3	Ūkio padėtis Australijoj	VII	69
4	Užsienio prekyba	V	50
	Belgija.		
1	Bedarbė	VII	62
2	Belgijos atstatymas	VI	28
3	Biudžeto deficitas	IX	71
4	Ekonominis krizis ir sindikatai	VII	62
5	Finansinė padėtis	VIII	54
6	Geležinkeliai	VII	62
7	Linų rinka Prancūzijoj	VIII	54
8	Linų rinka Belgijoj	VIII	54
9	Linų rinka Anglijoj	VIII	54
10	Mūgė Vienoje	VI	29
11	Prekyba su užsieniu	VII	62
12	Valstybės biudžetas 1923 m.	VII	62
	Brazilija.		
1	Girios	VI	32
2	Ekonominė padėtis	VIII	59
3	Kavos derlius	VII	69
4	Medvilnė	VII	69
	Bulgarija.		
1	Ekonominė Bulgarijos padėtis	V-VII V-VII	49—65 49—65
2	Finansai	V	49
3	Koperacijos judėjimas	VII	65
4	Prekyba su užsieniu	VII	66
5	Tabokos pramonė	VIII	57
	Čekoslovakija		
1	Anglies pramonė	VI	26
2	Apynių eksportas	XII	75
3	Auksiniai dukatai	VIII	56
4	Biudžetas 1923 m	VII	64
5	Cukraus gamyba 1921-22	VI	26
6	Cukraus gamyba Čekoslovakijos Respublikoje 1921—22	VIII	56
7	Cukraus išdirbimo sulyginimas 1921—22 spal. m. tonose	VIII	56
8	Darbo rinka	X	53
9	Derlius 1922 m.	VII	64
10	Ekonominė padėtis 1922 m. rugsėjo mėn.	VII	63

		„L. Ū." Nr.	Pusl.
11	Eksportas 1923 m. vasar. m.	X	53
12	Ekonominė padėtis	VI	27
13	Emigracija iš Čekoslovakijos 1922 m.	X	52
14	Gyventojai Pragoje	XII	76
15	Gyventojai Čekoslovakijoj	VII	63
16	Kainų indeksas Čekoslovakijoj	VIII	56
17	Koperacijos padėtis	VII	64
18	Kronos kurso puolimas	VIII	57
19	Miško pramonė	X	52
20	Prekyba su užsieniu	XII	76
21	Pramonės krizis ir finansinė padėtis	VI	26
22	Prekyba su užsieniu	VII	64
23	Prekybos sutartis su Vengrija	VII	64
24	Prekybinis balansas	XII	76
25	Prekyba su užsieniu	VIII	56
26	Stiklo pramonės krizis	VIII	56
27	Streikai	VIII	56
28	Žemės ūkis	X	52
29	Žemės ūkio produktų kainos 1922 m. vasario m. 1—14 d.	VIII	55
	Čili.		
1	Salietros promonė	VI	32
	Danija.		
1	Finansai	XII	70
2	„	XI	77
3	Pramonė Danijoj	XII	70
4	Prekyba su užsieniu	XII	70
5	Prekyba	IX	63
6	„	XII	69
7	Žemės ūkis	IX	63
	Estija.		
1	Biudžetas 1922 m.	V	39
2	Darbininkų algos	V	39
3	Darbininkų padėtis	XII	67
4	Didmenų Bendrovė	VII	50
5	Eksportas	XI	75
6	Ekonominė padėtis	V	38
7	Ekonominė padėtis	VI	19
8	Estų bankų dauginimasis	IV	33
9	Estų markės kursas	V	39
10	Fabrikų darbininkų streikas	V	38
11	Finansai	XII	67
12	Metalo apdirbimo pramonė	VII	50
13	Metaliniai pinigai	V	39
14	Nauja pramonės rūšis	V	38
15	Oro paštas	IV	36
16	Paroda	V	38
17	Pajamos Estijoj	VII	50
18	Pasų kainos	V	39
19	Paroda (javų)	VIII	46
20	Pinigų kursas	XI	75
21	Pinigų apyvarta 1922 m.	VIII	46
22	Prekybos laivynas	V	38
23	Prancūzų kapitalai Estijoj	V	38
24	Pramonė	XII	67
25	Pramonė ir prekyba	IX	60
26	Prekybos sutartys	IV	33
27	Pramonė	X	47
28	Prekyba su Rusija 1922 m. gruodžio mėn.	VIII	46
29	Prekių kainos	V	39

		„L.Ū.“ Nr.	Pusl.
30	Prekyba	XII	66
31	Tranzitas Rusijon	V	38
32	Uostas	IX	61
33	Žemės ūkis	XII	66
34	Žemės turtai	X	47
	Graikija.		
1	Biudžetas 1923—24 m.	XII	81
2	Finansinė padėtis	VI	30
3	Savo pasiuntinybės likvidavimas	VI I	66
4	Tabako derlius	VI	30
5	Ūkio padėtis	VII	66
6	Valiutos kursas	XII	81
	Japonija.		
1	Audimo pramonė	VII	66
2	Kova už naftą	VI	30
3	Prekyba	VI	30
	Ispanija.		
1	Ekonominė Ispanijos padėtis	VIII	57
	Italija.		
1	Bedarbė	VII	61
2	Ekonominė padėtis	X	51
3	„ „	VIII	53
4	„ „	VII	61
5	Finansinė padėtis	V	47
6	Geležinkelių atidavimas privačioms draugijoms	X	52
7	Indeksas	VI	26
8	Koperacijos judėjimas	VII	61
9	Pramonė	VII	61
10	Prekyba su užsieniu	XI	81
11	„ „ „	XII	80
12	Prekyba su Vokietija	XII	80
13	Reformos, fašistų daromos Ital.	VIII	53
14	Skolos	V	47
15	Uostų gerinimas	VI	26
16	Valstybės išlaidų sumažinimas		
	Jugoslavija.		
1	Anglies pramonė	VI	28
2	Ekonominis stovis	VI	28
3	Finansinė padėtis	VII	65
4	Finansai	VIII	57
5	Jugoslavijos atstatymas	VI	27
6	Kreditai karo reikalams	VII	64
7	Prekyba su užsieniu	VII	64
8	„ „ „ 1922 m.	X	54
	Įvairūs kraštai.		
1	Anglies, spižio ir geležies kainos	X	50
2	Anglies gamyba	IX	67
3	Anglies rinka	VI	22
4	Automobilių gamyba	VII	57
5	Bedarbė įvairiuose kraštuose	IX	67
6	Brilijantų trestas	V	43
7	Cukraus suvartojimo padidėjimas	XII	85
8	Cukraus pramonė 1922—23 m.	VII	56
9	Darbo diena — 8 valand.	VIII	46
10	Elektrotechnikos prekių rinka	V	43
11	Gimimų sumažėjimas	XII	85
12	Guma gatvėms kloti	XI	82
13	Išlaidos apsiginklavimui	VIII	48
14	Kainų judėjimas 1922 m.	VI	24

		„L.Ū.“ Nr.	Pusl.
15	Kariuomenės išlaikymo išlaidos	VI	25
16	Kaučuko trestas	VII	56
17	Kainų sulyginimas Maskvoj ir Berlyne	XII	85
18	Konkurencija Amerikos su Vokietija	VI	23
19	Koperacijos judėjimas	VII	55
20	Kviečių derlius 1922 m.	XI	82
21	Laisvos prekybos kongresas	VII	56
22	Medvilnės pramonės sumažėjimas	XII	85
23	Medvilnės vartojimas	VIII	49
24	Medvilnės derlius	VIII	49
25	Nedarbo mažėjimas	V	43
26	Pasaulinio pramonės krizio persilaužimas	VII	55
27	Pasaulinė prekių rinka 1922 m. lapkričio pabaigoje	VII	56
28	Pasaulio geležinkelių tinklas	VII	55
29	Pasaulinė prekių rinka	VI	22
30	Pasaulinis apynių derlius	VI	23
31	Pasaulinė prekių rinka 1922 m. lapkričio m.	VII	56
32	Pasaulinė bovelnos rinka	VIII	49
33	Prekyba 1922 m. pirm. pusmet.	VI	24
34	Prekybos laivynas	V	43
35	Prekių rinka	X	50
36	Šilko suvartojimas įvairiuose kraštuose	XI	82
37	Šilko pramonė	V	43
38	Streikai 1922 m.	VIII	49
39	Telefonai įvairiuose kraštuose	X	50
40	Vandens jėgos išnaudojimas	VI	24
41	Valstybių skolos	VI	24
42	Vynų gamyba	X	51
	Kynai.		
1	Prekyba su užsieniu	VIII	58
2	Prekybinės Japonijos sąjungos	VIII	58
3	Pinigų sistema Kynuose	V	49
4	Finansinė Japonijos įtaka Kynams	VIII	58
5	Ekonominiai Kynų-Japonų santykiai	VII	67
6	Žmonių sumažėjimas	V	49
	Korėja.		
1	Ekonominė Korėjos padėtis	VII	66
	Latvija.		
1	Aukso fondas	V	37
2	Banko veikimas	X	47
3	Bankai ir finansai	XI	75
4	Bedarbė	V	37
5	Bedarbė Rygoje	VII	49
6	Biudžetas	VII	49
7	Biudžeto projektas	IX	60
8	Derlius Latvijoj 1922 m.	VII	49
9	Ekonominė padėtis	VII	48
10	Emisijos Bankas	IV	48
11	Finansai Latvijoj	V	37
12	Geležinkelių tarifas ir pajamos	VI	19
13	Gėralų gamyba 1921 m.	V	37
14	Importas ir eksportas	V	37
15	Infliacija Vokietijoj	VI	18
16	Kainos Latvijoj	V	38
17	Komercijos institutas	XII	65
18	Laivininkystė	IX	60

		„L.Ū." Nr.	Pusl.
19	Linų derlius	V	36
20	Miškų plotas ir jų reikalavimai	V	36
21	Muitinių tarifų suderinimas Latviuose ir Estuose	IV	33
22	Nauji pinigai	V	37
23	Naujas pašto tarifas su Lietuva	VII	49
24	Paskola Rygoje	IV	32
25	Pinigai (popieriniai) Latvijoj	IX	60
26	Piniginių ženklų (popierinių) stoka	VIII	45
27	Pramonė	XII	65
28	Prekyba	XII	68
29	„	IX	60
30	Prekybos sutartys	XI	75
31	Prekyba su užsieniu	VI	19
32	Pramonė	VIII	45
33	Prekyba su užsieniu	VIII	45
34	Prezidento užlaikymo įkainavimas	VII	49
35	Rusų javai	XI	74
36	Skolos	V	37
37	Skola Norvegijai	X	47
38	Susisiekimas oru	VI	19
39	Sviesto eksportas iš Latv.	XII	65
40	Tarptautinė mūgė Rygoje	IV	32
41	Transportas	XII	65
42	Tranzitas per Latviją	X	46
43	Ūkio atsistatydinimo pastangos	IV	32
44	Uostas (Liepojus) 1922 m.	IX	60
45	Valdininkų skaičius	VIII	45
46	Valstybės aukso fondas	VI	19
47	Žemės ūkis	XII	65
48	Žemės dalinimas	V	36
49	Žuvininkystė	IX	60

Lenkija.

		„L.Ū." Nr.	Pusl.
1	Banknotų apyvarta	XII	74
2	Bedarbė	IX	66
3	„	VII	54
4	Biudžeto deficitas 1923 m.	XI	80
5	Brangymetis ir infliacija	IX	66
6	Cukraus pramonė	VIII-XII	48—73
7	Cukraus gamyba	VII	54
8	Cukraus importas	XII	74
9	Darbo rinka	XI	79
10	Derlius 1922	VIII	84
11	Druskos gamyba	XII	73
12	Ekonominė Dancigo reikšmė	V	43
13	Ekonominė Lenkijos padėtis	IX-VII	65—54
14	Eksportas iš Lenkijos į Jugo-Slaviją	VII	55
15	Eksporto galimybė Lenkijoj	VIII	48
16	Emigracija 1921 m.	VII	54
17	Finansinė padėtis	IV—IX	35—66
18	Finansai Lenkijoj	V—IX	42—67
19	Finansinė padėtis Lenk.	VII	55
20	Gyventojai	X	49
21	Kiaušinių eksportas iš Lenkijos	IX	67
22	Kreditas (anglų) cukraus pramonei	XII	73
23	Markės kritimas	VII	55
24	Metaliniai pinigai su Pilsudskio atvaizdu	VII	55
25	Medvilnės pramonės krizis Lodziuje	XII	73
26	Naudojimasis užsienio fabrikų ženklais	VII	55
27	Naftos produktų eksportas	XII	73
28	Naftos pramonė	X—XII	50—73
29	Naftos pramonė Vakarų Galicijoj	VIII	48
30	Naftos gamyba	XI	80
31	Pardavinėjimas Bialoviežios girių	V	42
32	Pinigų rinka	VII	55
33	Popierio pramonė	XI	80
34	Politinės padėties įtaka markės kurso puolimui	XI	80
35	Prekybinės Lenkijos sutartys su Vokiečiais	VII	55
36	Prekyba Lenkijoj	VI	22
37	Prekyba Lenkijos su užsieniu balandž. m. 1923 m.	XII	74
38	Prekybos sumažėjimas	XI	80
39	Pramonė (dažų) Lenkijoj	XII	73
40	Prekybinės sutartys	VII	55
41	Pramonės padėtis	XI	72
42	Sąlygos eksportininkams	XII	74
43	Skolos Lenkijoj	XII·VIII·IX	74 48—67
44	Tabako monopolė	VII	55
45	Užsienio prekyba	V	42
46	Valstybinė 8% aukso paskola	VII	55

Lietuva.

		„L.Ū." Nr.	Pusl.
1	Apskrities savivaldybės 1923 m. sąmata	IX	54
2	Aukštieji koperacijos kursai	XI	73
3	Bankinių kontorų revizija	VII	45
4	Biudžetas Vilniuje	VIII	41
5	Cukraus pabrangimas	X	43
6	Cukraus fabriko statymas	XI	73
7	Čekinės sistemos įvedimas Emisijos Banke	VII	45
8	Darbininkų reikalai 1922 m. rugpiūčio m.	V	30
9	Darbo birža Kauno mieste	VIII	37
10	Darbo sąlygų priežiūra	IV	28
11	Durpynai	IV	29
12	Durpių gamybos išsiplėtimas	X	41
13	Eksportas iš Lietuvos	VI	15
14	Geležinkelių diferencialiniai tarifai	X	41
15	Geležinkeliai Klaipėdos krašte	VIII	41
16	Išlaidos plebiscitui Vilniuje	VII	46
17	Jūrininkų sąjungos statutas	X	42
18	Jūrininkų iškilmė	X	42
19	Kainos Klaipėdoj	IV	30
20	Kauno miesto išplanavimas	VII	44
21	Kainų lentelė svetimšalių vizoms	VII	45
22	Kainos Lietuvoje	IV	29
23	Kainų kilimas Kaune	V	32
24	Koperacija	VII	44
25	Kreditai (Anglų) Lietuvos prekybai	VIII	36
26	Laivų talpumo didumo lentelė	X	42
27	Laivų talpumas kai kuriose valstybėse	X	43
28	Leidimai fabrikams ir dirbtuvėms	IV	28
29	Laivyno perspektyvos	X	42
30	Laisvoji prekyba	VIII	36
31	Malūnai Kaune	V	16
32	Metrinės sistemos įgyvendinimas	IX	54
33	Medicinos pagalbos aprūpintas Kaunas	VI	17
34	Monopolinė degtinė	X	41

		„L.Ū." Nr.	Pusl.
35	Muitinių departamento revizoriai	X	41
36	Muitinių pereinamų punktų tvarkymas ant sienos su Latvija	VIII	35
37	Naujas geležinkelis	VI	17
38	Naujas įvykis del kiaušinių eksporto iš Lietuvos	V	30
39	Nemuno kilpų tyrinėjimai	V	31
40	Nuostoliai nuo perkūnijos	VI	17
41	Paroda Kaune (naminių paukščių, sėklų, bitininkystės ir sodininkystės)	VIII	35
42	Pasėlių stovis 1922 m. rugp. 1 d.	V	30
43	Paroda Lietuvoj 1923 m.	VII	44
44	Perdirbimas vagonų Lietuvoj	VII	45
45	Plytų fabrikas Lietuvoj	IV	28
46	Priverstinas apdraudimas	VIII	35
47	Prekybos vedimo su Lietuva sumanymas Angluose	VIII	36
48	Prekybos ir pramonės atgijimas Klaipėdoj	IX	57
49	Prekyba su užsieniu 1923 m. gruodžio 17—24 d.	VIII	36
50	Prekybos ir pramonės Bankas	VIII	37
51	Prekybos departamentas ir vištų kultūra	X	41
52	Sėmenų eksportas iš Lietuvos	VI	15
53	Smuklės Kauno apskrityje	VII	44
54	Stiklo pramonė	V	31
55	Streikai Kaune	V	16
56	Statistinės Klaipėdos krašto ūkio žinios	VIII	40
57	Taupmenų skolinamoji Bendrovė Kaune	XI	73
58	Tarnautojų sumažinimas	VIII	35
59	Tarnautojų skaičius	VIII	35
60	Turgai ir prekymečiai Lietuv.	X	41
61	Ūkio irimas lenkystei kylant	VII	45
62	Uosto statymas Palangoj	V	31
63	Vnieštorgo operacijos Lietuvoj	VI	16
64	Žemės reforma Lietuvoj vokiečių akyse	VII	44
65	Z. Ū. Draugija	VIII	35
66	Žibalas iš Rusijos Lietuvoj	VII	45
67	Žuklystės išdavos Klaipėdos krašte	VIII	41
68	Žinios apie išmokėjimą atlyginimo už gaisro padarytus nuostolius 1923 m. birželio mėn.	XII	64

Norvegija.

1	Bankai 1922 m.	X	48
2	Finansai	XII	69
3	Ekonominė padėtis	XII	69
4	Eksportas konservų	VI	20
5	Prekyba ir pramonė	XII	69
6	Prekybos laivynas	VI	20
7	Prekyba	IX	63
8	Pramonė	IX	63
9	Žemės ūkis	IX	62

Olandija.

1	Bankai	V	48
2	Bedarbė	VII	62
3	Prekyba	VI	29
4	Profesinių sąjungų biuro apyskaita už 1921 m. Amsterdame	IX	71

Prancūzija.

		„L.Ū." Nr.	Pusl.
1	Aviacijos išsivystymas Pranc.	XII	79
2	Bankų susijungimas	V	47
3	Banknotų apyvarta 1923 m.	XII	78
4	Bendrovių akcininkai	IX	70
5	Biudžetas 1923 m.	VI	26
6	Darbo birža	VII	60
7	Derlius 1922 m.	VII	60
8	Ekonominė Prancūzijos padėtis	VI	26
9	" " "	V	46
10	Elektrofikacija	VII	60
11	Franko kurso puolimas	VIII	53
12	" " "	VII	61
13	Gyventojų judėjimas	XI—XII	80—78
14	Gyventojų prieaugis 1922 m.	X	51
15	Gyvenimo pabrangimas	IX	70
16	Kapitalų paskirstymas	VIII	53
17	Koperacijos judėjimas	VII	60
18	Naftos konsorciumas	X	51
19	Naturalis gyventojų judėjimas	VIII	52
20	Pinigų rinka	VII	61
21	Popierinių pinigų kiekis	IX	71
22	Prancūzijos atstatymas	VI	25
23	Prekyba su užsieniu	VI—IX	26—70
24	Protestas prieš vokiečių markės supirkimą	VII	61
25	Prekyba sausio ir vasario mėn.	X	51
26	Prekyba su Vokietija	V	46
27	Prekybos laivynas	XII	74
28	Prekyba 1923 m.	XII	78
29	Samdymas negrų į Ruhro kraštą	IX	70
30	Skolų grąžinimas	V	46
31	Skolos	XI	81
32	Skolininkai	XI	81
33	Tabako ir degtukų monopolis	VII	60
34	Transportas jūromis	X	51

Rusija.

1	Anglies sindikato veikimas	VIII	47
2	Balansas Rusijos Valst. Banko sausio 16 d.	VIII	47
3	Bado pasekmės Rusijoj	VII	52
4	Bankai Rusijoj	VIII	47
5	Bedarbė	XI—VII	78—52
6	Bedarbė Maskvoje	XI	79
7	Bedarbė Petrograde	XII	74
8	Bedarbiai Rusijoje	XII	74
9	Biudžetas Tarybų Rusijos	IV	34
10	Biudžetas Rusijoj	XII	75
11	Birža Maskvoje	X	49
12	Brangymečio augimas	XI	78
13	Derlius 1923 m.	XI	79
14	Ekonominė padėtis	IV	33
15	Emisija Maskvoje	X	49
16	Emigracija iš Rusijos į Ameriką 1899—1922 m.	IX	65
17	Galvijų sumažėjimas	V	40
18	Geležies rūdys Kursko gubern.	VII	52
19	Gyventojų skaičius Peterburge	VI—XI	21—78
20	Gyventojų skaičius Kijeve	X	49
21	Gyventojų skaičius Maskvoje	X	48
22	Gyventojų sumažėjimas Kryme	XI	78
23	Gumos fabrikai	VII	52
24	Importas (automobilių)	IX	65
25	Kainos Petrapily	X	49

		„L.Ū.“ Nr.	Pusl.
26	Kapitalai (svetimšalių) Rusijoj	IV	35
27	Kainos Maskvoje	XI—VI	78—21
28	Kainos Rusijoj pirmoj sausio m. pusėj 1923 m.	VIII	47
29	Kiaušinių eksporto nepasisekimas	XII	75
30	Kredito Bankas Petrograde	VI	21
31	Metrinės sistemos įvedimas Rusijoj	VII	52
32	Miestų atstatymas Rusijoj	IX	64
33	Miesto gyventojų surašymo daviniai	X	48
34	Mokesnių pajamos	XII	75
35	Mokesniai Petrograde 1923 m.	XII	75
36	Mokesniai nuo pelno	VII	54
37	Mokesniai Sovietų Rusijoje	VI	21
38	Mūgės plėtimasis Nižnio-Novgorode	VII	53
39	Naftos šaltiniai	XI	79
40	Nauji pinigai Rusijoj	VII	53
41	Nauja naftos versmė	VII	53
42	Nederlius Sibire	XII	74
43	Nederlius 1921 m. Rusijoj	V	40
44	Pasėlio pločio mažėjimas	VIII	46
45	Pašto tarifas Rusijoj	XII	75
46	Periodinė spauda Rusijoj	XI	78
47	Pinigų kursas Rusijoj	VI-VIII	21—47
48	Prekių birža Maskvoje	X	49
49	Prekybos santykiai Rusijoj (iš laikrašč. „Pravda“)	IV	33
50	Pragyvenimo minimumas Rusijoj	V	40
51	Prekyba	V	41
52	Prekyba Rusijos su Vokietija	VII	53
53	Prekyba Petrapily	VII	53
54	Pramonės padėtis Rusijoj	VII	52
55	Pramonė (degtukų) Rusijoj	IX	64
56	Pramonės pablogėjimas	XI	79
57	Rusijos klausimas Hagos konferencijoj	IV	35
58	Rusų kurso stabilizavimo mėginimas	IV	35
59	Skolos Rusijoje	V	42
60	Spaudos krizis Rusijoje	VII	52
61	Sviesto eksportas	XII	75
62	Tabako pramonė Kryme	VI	21
63	Trestų bankrutavimas	VIII	47
64	Vaikų mirtingumas	IX	64
65	Vidaus paskola	VII	54
66	Vogimai geležinkeliuose	VII	53
67	Žemės ūkio mašinų stoka	XI	79

Rumunija.

1	Anglų įtaka	VII	65
2	Ekonominė Rumunijos padėtis	XII	81
3	Eksportas 1922 m iš Rumunijos	VI	30
4	Importas iš Anglijos į Rumuniją	XII	82
5	Kalnų pramonė 1921 m.	VI	29
6	Kviečių prekyba	XII	81
7	Nafta Rumunijoj	V	48
8	Naftos pramonė 1921 m.	VI	29
9	Prekyba su užsieniu	VII-X-XII	65—54—82

Suomija.

1	Akcinės bendrovės	IX	62
2	Aliumininiai pinigai	X	47
3	Biudžetas	VI	20
4	Butų klausimas	VII	50
5	Darbo klausimas	X	48
6	Eksportas iš Suomijos popierio, celiulozės ir medžio masės	VIII	46
7	Eksportas į Rusiją iš Suomijos	VI	19
8	Finansai	XI	76
9	Gyventojų skaičius ir užsiėmimai	VII	50
10	Javų importas iš Rusijos į Suomiją	XI	75
11	Miško eksporto sumažinimo projektas	VII	50
12	Miško prekyba	VIII	46
13	Mokesnių sumažinimo sumanymas	X	47
14	Pabaltės darbo konferencija	IV	33
15	Prekyba su Rusija	XII	67
16	Prekyba su užsieniu	XII	67—51
17	Prekyba Suomijoj	VI—XII	19—67
18	Pramonė ir prekyba	IX	61
19	Stiklo pramonė	VII	50
20	Ūkio padėtis	IX	62
21	Žemės ūkis	II	67

Švedija.

1	Bedarbė	VII-XII	52—68
2	Ekonominė padėtis	V—VI	39—20
3	Javų kainos	IX	62
4	Mašinų statybos pramonė	XII	68
5	Miško pramonė	X	48
6	Paroda Geterburge	VIII	46
7	Pramonė ir finansai	XI	76
8	Prekyba su Prancūzais	IX	62
9	Prekyba ir pramonė	XII	68
10	Prekyba Švēduose	IX	62
11	Prekyba svetur	XI	76
12	Rūdžių eksportas iš Švedijos	XII	68

Šveicarija.

1	Anglys	XII	77
2	Avalinės pramonė	XII	77
3	Bedarbės mažėjimas	VI	28
4	Bedarbė	VII	62
5	Ekonominė Šveicarijos padėtis	X	52
6	Koperacijos judėjimas	VII	62
7	Prekyba su užsieniu	XII-XVI	77—52
8	Prekyba	V	47
9	Skolos	IX	71

Turkija.

1	Kitų valstybių kapitalai Turkijoj	VII	66
2	Konstantinopolio prekyba su užsieniu	VI	30
3	Koncesijos Turkijoj	VII	66

Vengrija.

1	Anglių trūkumas	VII	63
2	Brangymetis Vengrijoj	XII	77
3	Ekonominė padėtis (brangymetis)	VII	63
4	Geležies importas į Vokietiją	X	53
5	Prekyba su Rusija	VII	63
6	Prekyba	V	48
7	Prekyba su užsieniu	XII	77

Vokietija.

1	Alga ir brangumas	XII	72
2	Anglies kaina	XII	72
3	Anglies kainos pakilimas	VIII	43

		„L.O." Nr.	Pusl.
4	Atlyginimas darbininkams paleidus iš darbo	XI	77
5	Aukso paskola	IX	59
6	Audimo pramonės krizis	VIII	43
7	Bankai 1921 m.	V	34
8	Bankų kapitalas ir reparacijos	V	35
9	Banknotų leidimo didėjimas	VII	47
10	Bedarbė	VII	46
11	„	X	44
12	„	IX	58
13	Biržos kurjozai	VIII	44
14	Brangimas knygų	X	45
15	Butų krizis	VI	17
16	Cukraus pramonė	XII	72
17	Darbininkai Ruhro srityje	VIII	43
18	Darbo tyrinėjimo institutas	VIII	42
19	Darbo rinka	X	44
20	Darbo biurai	VII	46
21	Druskos gamyba	XII	72
22	Durpių paroda	IV	31
23	Ekonominė Ruhro srities padėtis	VIII	43
24	Ekonominė Vokietijos padėtis skaitmenyse	XII	71
25	Eksportas iš Vokietijos į Rusiją	X	45
26	Ekonomininkų kongresas	VI	17
27	Emigracija iš Vokietijos	X	44
28	Finansinė padėtis Vokietijoj	VII	47
29	Finansininkų ekspertyza	VII	47
30	Finansai Berlyne	X	46
31	Geležies ir miško kainos	V	36
32	Geležinkelių tarifai	VIII	44
33	Geležinkelių tarifo pakilimas	VIII	45
34	Gyvenimo indeksas	XII	71
35	Cheminė pramonė	V	34
36	Infliacija	VII	47
37	Importas rugs. m.	VII	46
38	Indeksas rugs. m.	VII	46
39	Įstatymas apie kitų valst. valiuta	XI	77
40	Kainos Berlyne	VII	48
41	Kaina duonos	VIII	45
42	Kainos gyvuliams Berlyno rinkoje birž. m. 28 d.	IV	32
43	Kainų indeksas 1923 m. rugs. 23—29 d.	VII	46
44	Kainų pakilimas	XII	71
45	Koperacijos judėjimas	VII	46
46	Koperatyvai	VI - VIII	17 — 42
47	Labdaringos draugijos ir įstaigos	XII	71
48	Mašinų statyba 1922 m.	XI	77
49	Medžių paroda	IV	32
50	Metalurgijos pramonė okupuotose vietose	IX	59
51	Metalo apsidirbimo pramonė birželio m. 1923 m.	XII	72
52	Miestai	XI	77
53	Mūgės ir parodos 1923 m.	VIII	45
54	Nemokami pietūs Berlyne	VII	46
55	Pašto pajamos	VIII	45
56	Paštas oru Karaliaučius—Maskva	X	44
57	Pašto tarifas	XII	72
58	Pašalpa bedarbiams	VII	46
59	Pinigai Berlyne	VII	47
60	Popieros pabrangimas	VI	18
61	Popieriniai apyvartoj esą pinigai	VI	18
62	Prekyba 1922 m. liepos m.	VI	18
63	Profesinės sąjungos	VI	17
64	Priemonės prieš spekuliacija valiutą	VII	47
65	Profesinis mokymas	X	45
66	Profesinės darbininkų sąjungos	VIII	42
67	Prekyba 1922 m.	XII	72
68	Prekyba su užsieniu vasario m. 1923 m.	X	45
69	Profesinės sąjungos		
70	Produktų kainos Berlyne 1922 m. rugp. 16 d.	V	35
71	Priverstina vidaus paskola	V	36
72	Prekyba su Rusais	V	36
73	Profesinės darbininkų sąjungos Berlyne	V	36
74	Prekyba su užsieniu	V	35
75	Prekyba su Rusais	V	36
76	Priverstina vidaus paskola	V	36
77	Produktų kainos Berlyne rugp. 16 d. 1922 m.	V	36
78	Profesinės sąjungos	V	35
79	Reparacijų sumokėjimas vekseliais	VII	47